

Q U I N T I
H O R A T I I
F L A C C I
O P E R A

*Ad fidem Editionis alterius Cantabrigi-
ensis castigata.*

L O N D I N I :
Typis J A C O B I W A T S O N .
M D C C X L .

1711

1711

1711

1711

1711

1711

1711

1711

1711

1711

1711

Q. HORATII FLACCI V I T A,

E Vetusto Exemplari descripta.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS, Vennsinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino, & exactionum coactore; ut verò creditum est, falsamentario: cùm illi quidam in altercatione exprobrasset, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philip-pensi excitus à M. Bruto imperatore, tribunus mili-tum meruit: victisque partibus, veniâ impetratâ, scriptum Quæstorium comparavit: ac primò Mæ-cenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæ-cenas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate;

*Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinc me videas strigiosorem.*

Sed multo magis extremis, tali ad Augustum elogio;
Horati Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit; ut hoc ad Mæcenatem scripto significat, *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum: nunc occupa-tissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio addu-cere. Veniet igitur ab istâ parasiticâ mensâ ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit. Ac ne recusanti quidem aut succensuit quidquam, aut ami-citiam suam suggerere destitit. Exstant epistolæ, è quibus, argumenti gratiâ, pauca subjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris. Rectè enim, & non temere faceris: quoniam id usûs mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri pos-sit. Et rursus; Tui qualem babeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire: nam incidit ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus*
amici-

*amicitiā nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνθυπαρ-
Φρονεμεν. Scripta quidem ejus usque adeò probavit,
mansuraque perpetuò credidit, ut non modò Seculare
carmen componendum injunxerit; sed & Vindelicam
victoriam Tiberii Drusique, privignorum suorum: e-
umque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex
longo intervallo quartum addere: post Sermones verò
lectos quosdam, nullam sui mentionem factam ita sit
questus; Iratum me tibi scito, quòd non in plerisque ejus-
modi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris ne
apud posteros infame tibi sit, quòd videaris familiaris no-
bis esse? Expressitque Eclogam, cujus initium est,*

*Cùm tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.*

Habitu corporis brevis fuit, atque obesus: qualis &
à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto, hac
epistolâ; Pertulit ad me Dionysius libellum tuum: quem
ego (ne accusem brevitatē) quantuluscunque est, boni con-
sulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint,
quàm ipse es: sed si tibi statura dæst, corpusculum non
dæst. Itaque licebit in sextariolo scribas; cùm circuitus vo-
luminis tui sit *δγκωδίσματος*; sicut est ventriculi tui.

Vixit plurimùm in secessu ruris sui Sabini, aut
Tiburtini: domusque ejus ostenditur circa Tiburni
luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus
titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendan-
tis se Mæcenati: sed utraque falsa puto: nam Elegi
vulgares, Epistola autem obscura; quo vitio minimè
tenebatur. Natus est v. l. Id. Decemb. L. Cottâ & L.
Torquato Consulibus. Decessit v. Cal. Decemb. C.
Marcio Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post
nonum & quinquagesimum annum: hærede Augusto
palàm nuncupato; cùm, urgente vi valetudinis, non
sufficeret ad obfignandas testamenti tabulas. Huma-
tus & conditus est extremis Esquiliis, juxta Mæce-
natis tumulum.

Q. H. Q.

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
L I B E R I.

AD MÆCENATEM.

OD¹¹₈ I.

MÆCENAS atavis edite regibus,
O & præsidium & dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympi-
cum

Collegisse juvat; metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos. 5
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Lybicus verritur areis, 10
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum 15
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die 20
Spernit, nunc viridi membra sub arbute
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, & lituo tubæ
Permissus sonitus, bellaque matribus

B

Detesta-

2 Q. HORATII FLACCI

Detestata. manet sub Jove frigido 25
 Venator, teneræ conjugis immemor ;
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Te doctarum ederæ præmia frontium
 Dîs miscent superis : me gelidum nemus, 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo ; si neque tibus
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere harbiton.
 Quod si me Lyricis vatibus inferes, 35
 Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

JAM satis terris nivis atque diræ
 Grandinis misit Pater, & rubente
 Dexterâ sacras jaculatus arces
 Terruit Urbem :
 Terruit gentes, grave ne rediret 5
 Seculum Pyrrhæ nova monstra questæ :
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montes ;
 Piscium & summâ genus hæsit ulmo,
 Nota quæ sedes fuerat columbis ; 10
 Et superjecto pavidæ natârunt
 Æquore damæ.
 Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Litore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta regis, 15
 Templaque Vestæ ;
 Iliæ dum se nimiùm querenti
 Jactat ultorem, vagus & sinistra
 Labitur ripâ, Jove non probante, u-
 xorius amnis. 20
 Audiet cives acuisse ferrum,
 Quo graves Persæ melius perirent ;

Audiet

C A R M I N U M L I B. I. 3

25 Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juvenus.
Quem vocet Divûm populus ruentis 25
Imperî rebus ? prece quâ fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
Carmina Vestam ?
30 Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter ? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus, 30
Augur Apollo :
Sive tu mavis, Erycina ridens,
35 Quam Jocus circumvolat, & Cupido :
Sive neglectum genus & nepotes 35
Respicis auctor,
Heu, nimis longo satiate ludo ;
Quem juvat clamor, galeæque lêves,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem. 40
Sive mutatâ juvenem figurâ,
Ales in terris imitaris, almæ
5 Filius Maiæ, patiens vocari
Cæsaris ultor.
Serus in cœlum redeas ; diuque 45
Lætus interfis populo Quirini :
10 Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat. hîc magnos potiùs triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps : 50
Neu finas Medos equitare inultos,
15 Te duce, Cæsar.

AD NAVEM QUA VENERATUR
VIRGILIUS ATHENAS PROFI-
CISCENS.

O D E III.

20 S I c te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,

B 2

Vento-

4 Q. HORATII FLACCI

Ventorumque regat pater,
 Obstrictis aliis, præter Iapyga,
 Navis, quæ tibi creditum 5
 Debes Virgilium ; finibus Atticis
 Reddas incolumem, precor,
 Et serves animæ dimidium meæ.
 Illi robur & æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci 10
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit præcipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti ;
 Quo non arbiter Adriæ 15
 Major, tollere seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, &
 Infames scopulos Acroceraunia ? 20
 Nequicquam Deus absceidit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras, si tamen impiæ
 Non tangenda rates transfiliunt vada.
 Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude malâ gentibus intulit :
 Post ignem ætheriâ domo
 Subductum, macies, & nova febrium 30
 Terris incubuit cohors ;
 Semotique prius tarda necessitas
 Lethi corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus aera
 Pennis non homini datis : 35
 Perrupit Acheronta Herculeus labor.
 Nil mortalibus arduum est.
 Cælum ipsum petimus stultitiâ ; neque

Per

CARMINUM LIB. I. 5

5 Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina. 40

AD L. SESTIUM CONSULAREM.

ODE IV.

10 SOLVITUR acris hyems gratâ vice Veris
& Favonî :

Trahuntque ficcas machinæ carinas :

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni ;

15 Nec prata canis albicant pruinis. 4

Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Lunâ :

Junctæque Nymphis Gratiæ decentes

Alternò terram quatiunt pedè ; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

20 Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,

Aut flore, terræ quem ferunt solutæ. 10

Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,

Seu poscat agnam, sive malit hædum.

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,

25 Regumque turres. ô beate Sesti, 14

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

Jam te premet nox, fabulæque Manes,

Et domus exilis Plutonia : quò simul meâris,

Nec regna vini fortiere talis,

0 Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juvenus

Nunc omnis, & mox virgines tepebunt. 20

AD PYRRHAM.

ODE V.

Q U I s multâ gracilis te puer in rosâ
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro ?
Cui flavam religas comam,

B 3

Sim-

6 Q. HORATII FLACCI

Simplex munditiis ? heu, quoties fidem,
Mutatosque deos flebit, & aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aureâ :
Qui semper vacuum, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis ! miseri, quibus
Intentata nites. me tabulâ facer
Votivâ paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

AD AGRIPPAM.

ODE VI.

SCRIBERIS Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cunque ferox navibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,
Nec sævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia : dum pudor,
Imbellisque lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris & tuas
Culpâ deterere ingeni.
Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Dignè scripserit ? aut pulvere Troico
Nigrum Merionen ? aut ope Palladis
Tydiden superis parem ?
Nos convivia, nos prælia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus ; vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM.

ODE VII.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut
Mitylenen,

Aut Ephesum, bimarifve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Theffala Tempe. 4

Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &

Undique decerpæ frondi præponere olivam.

Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenæ.

Me nec tam patiens Lacedæmon, 10

Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,

Quàm domus Albunæ resonantis,
Et præceps Anio, & Taburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.

Albus ut obscuro deterget nubila cœlo 15

Sæpe Notus, neque parturit imbres

Perpetuos: sic tu sapiens finire memento

Tristitiam, vitæque labores

Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis

Castra tenent, seu densa tenebit 20

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque

Cùm fugeret, tamen uda Lyæo

Tempora pópuleâ fertur vinxisse coronâ,

Sic tristes affatus amicos:

Quo nos cunque feret melior fortuna parente, 25

Ibimus, ô socii, comitesque.

Nil desperandum, Teucro duce, & auspice Teucro.

Certus enim promisit Apollo

Ambiguam tellure novâ Salamina futuram.

O fortes, pejoraque passi 30

Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:

Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properes amando
 Perdere : cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis :
 Cur neque militaris
 Inter æquales equitet, Gallica nec lupatis
 Temperet ora frenis.
 Cur timet flavum Tiberim tangere ? cur olivum
 Sanguine viperino
 Cautiùs vitat ? neque jam livida gestat armis 10
 Brachia, sæpe disco,
 Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito ?
 Quid latet, ut marinæ
 Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ
 Funera ; ne virilis
 Cultus in cædem & Lycias proriperet catervas ? 15

AD THALIARCHUM.

ODE IX.

VIDES, ut altâ stet nive candidum
 Soracte ; nec jam sustineant onus
 Silvæ laborantes ; geluque
 Flumina constiterint acuto ?
 Dissolve frigus, ligna super foco
 Largè reponens ; atque benigniùs
 Deprome quadrimum Sabinâ,
 O Thaliarche, merum diotâ.
 Permite Divis cætera : qui simul
 Stravere ventos æquore fervido
 Deproeliantes ; nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.
 Quid sit futurum cras, fuge quærere ; &
 Quem fors dierum cunque dabit, lucro

Appo-

C A R M I N U M L I B. I. 9

Appone : nec dulces amores 15

Sperne puer, neque tu choreas ;

Donec virenti canities abest

Morosa. nunc & campus, & aræ,

Lenesque sub noctem susurri

Compositâ repetantur horâ ; 20

Nunc & latentis proditor intimo

Gratus puellæ risus ab angulo,

Pignusque dereptum lacertis,

Aut digito malè pertinaci.

H Y M N U S I N M E R C U R I U M.

O D E X.

M E R C U R I facunde, nepos Atlantis,

Qui feros cultus hominum recentum

Voce formâsti catus, & decoræ

More palæstræ :

Te canam, magni Jovis & Deorum 5

Nuncium, curvæque lyræ parentem ;

Callidum, quidquid placuit, jocofo

Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses

Per dolum amotas, puerum minaci 10

Voce dum terret, viduus pharetrâ

Risit Apollo.

Quin & Atridas, duce te, superbos,

Ilio dives Priamus relicto,

Thessalosque ignes, & iniqua Trojæ 15

Castra fefellit.

Tu pias lætis animas reponis

Sedibus ; virgâque levem coerces

Auræâ turbam, superis Deorum

Gratus, & imis. 20

ODE XI.

TU ne quæsieris (scire nefas) quem mihi,
quem tibi

Finem Dî dederint, Leuconoe; nec Babylonios
Tentâris numeros. ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
Tyrrenum; sapias, vina liques, & spatio brevi
Spem longam refeces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula postero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM ATQUE HOMINUM.

ODE XII.

QUEM virum aut heroa lyrâ vel acri
Tibiâ fumes celebrare, Clio?

Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,

Aut in umbrosis Heliconis oris, 5

Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?

Unde vocalem temerè insectatæ

Orphea silvæ,

Arte maternâ rapidos morantem

Fluminum lapsus, celeresque ventos, 10

Blandum & auritas fidibus canoris

Ducere quercus.

Quid priùs dicam solitis Parentis

Laudibus; qui res hominum ac deorum,

Qui mare & terras, variisque mundum 15

Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso,

Nec viget quidquam simile, aut secundum:

Proximos illi tamen occupavit

Pallas honores.

20

Præliis

Præliis audax neque te filebo Liber, & sævis inimica virgo Belluis; nec te, metuende certâ Phæbe sagittâ.	
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ; Hunc equis, illum superare pugnâ Nobilem: quorum simul alba nautis Stella refulsit,	25
Defluit faxis agitatus humor; Concidunt venti, fugiuntque nubes; Et minax (quòd sic voluere) ponto Unda recumbit.	30
Romulum post hos prius, an quietum Pompilî regnum memorem, an superbos Tarquinî fasces, dubito, an Catonis Nobile lethum.	35
Regulum, & Scauros, animæque magnæ Prodigum Paulum, superante Pæno, Gratus insigni referam Camænâ, Fabriciumque.	40
Hunc, & incomitis Curium capillis Utilem bello tulit, & Camillum Sæva paupertas, & avitus apto Cum lare fundus.	
Crescit, occulto velut arbor ævo, Fama Marcelli: micat inter omnes Julium fidus, velut inter ignes Luna minores.	45
Gentis humanæ pater atque custos, Orte Saturno, tibi cura magnâ Cæsaris fatis data: tu secundo Cæsare regnes.	50
Ille seu Parthos Latio imminentes Egerit iusto domitos triumpho, Sive subjectos Orientis oræ Seras & Indos;	55

Te minor latum reget æquus orbem :
 Tu gravi curru quaties Olympum ;
 Tu parum castis inimica mittes
 Fulmina lucis.

60.

AD LYDIAM.

ODE XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi
 Laudas brachia, væ, meum
 Fervens difficili bile tumet jecur.
 Tunc nec mens mihi, nec color
 Certâ sede manent : humor & in genas
 Furtim labitur, arguens
 Quàm lentis penitus macerer ignibus.
 Uror, seu tibi candidos
 Turpârunt humeros immodicæ mero
 Rixæ ; five puer furens
 Impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me satîs audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbarè
 Lædentem oscula, quæ Venus
 Quintâ parte sui nectaris imbuit.
 Felices ter, & ampliùs,
 Quos irrupta tenet copula ; nec malis
 Divulsus querimoniis,
 Supremâ citiùs solvet amor die.

5

10

15

20

ODE XIV.

O NAVIS, referent in mare te novi
 Fluctus. q̄quid agis ? fortiter occupa
 Portum. nonne vides, ut
 Nudum remîgio latus,
 Et malus celeri faucibus Africo,
 Antennæque gemant ; ac sine funibus
 Vix durare carinæ

5

Possint

CARMINUM LIB. I. 13

Possint imperiosius
 Æquor ? non tibi sunt integra lintea ;
 Non Dî, quos iterum pressa voces malo. 10
 Quamvis Pontica pinus,
 Silvæ filia nobilis,
 Jactes & genus, & nomen inutile :
 Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. tu, nisi ventis 15
 Debes ludibrium, cave.
 Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
 Nunc desiderium, curaque non levis,
 Interfusa nitentes
 Vites æquora Cycladas. 20

NEREI VATICINIUM DE RUINA TROJÆ.

O D E X V.

P A S T O R cùm traheret per freta navibus
 Idæis Helenam perfidus hospitam ;
 Ingrato celeres obruit otio
 Ventos, ut caneret fera
 Nereus fata. Malâ ducis avi domum, 5
 Quam multo repetet Græcia milite,
 Conjurata tuas rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 Eheu, quantus equis, quantus adest viris
 Sudor ! quanta moves funera Dardanæ 10
 Genti ! jam galeam Pallas & ægida
 Currusque & rabiem parat.
 Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
 Pectes cæsariem ; grataque feminis
 Imbelli citharâ carmina divides : 15
 Nequicquam thalamo graves
 Hastas, & calami spicula Cnossii
 Vitabis, strepitumque, & celerem sequi
 Ajacem : tamen, heu, serus adulteros
 Crines

Crines pulvere collines. 20
 Non Laertiaden, exitium tuæ
 Gentis, non Pylum Nestora respicis?
 Urgent impavidi te Salaminii
 Teucerque, & Sthenelus sciens
 Pugnæ; sive opus est imperitare equis, 25
 Non auriga piger. Merionen quoque
 Nosces. ecce furit te reperire atrox
 Tydides melior patre:
 Quem tu, cervus uti vallis in alterâ
 Visum parte lupum graminis immemor, 30
 Sublimi fugis mollis anhelitu,
 Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Ilio,
 Matronisque Phrygum, classis Achillei.
 Post certas hiemes uret Achaicus 35
 Ignis Iliacas domos.

PALINODIA.

ODE XVI.

O MATRE pulchrâ filia pulchrior,
 Quem criminosis cunque voles modum
 Pones Iambis; sive flammâ,
 Sive mari libet Adriano.
 Non Dyndimene, non adytis quatit 5
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Liber æquè; non acuta
 Sic geminant Corybantes æra,
 Tristes ut iræ: quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum, 10
 Nec sævus ignis, nec tremendo
 Jupiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus addere principi
 Limo coactus particulam undique
 Desectam; & infani leonis 15
 Vim stomacho apposuisse nostro.

Iræ

CARMINUM LIB. I. 15

20 Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere; & altis urbibus ultimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimeretque muris 20
Hostile aratrum exercitus insolens.
25 Compesce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventâ
Fervor, & in celeres iambos
Misit furentem: nunc ego mitibus 25
Mutare quæro tristia; dum mihi
30 Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

O D E XVII.

35 V E L O X amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impunè tutum per nemus arbutos 5
Quærun latentes & thyma devix
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales hædilia lupos;
5 Utcunque dulci, Tyndari, fistulâ
Valles, & Usticæ cubantis
Lêvia personuere saxa.
Dî me tuentur: Dîs pietas mea
Et musa cordi est. hinc tibi copia
10 Manabit ad plenum benigno 15
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reductâ valle Caniculæ
Vitabis æstus, & fide Teiâ
Dices laborantes in uno
15 Penelopen vitreamque Circen. 20
Hic innocentis pocula Lesbii.

Duces

Iræ

Duces sub umbrâ : nec Semeleïus
 Cum Marte confundet Thyoneus
 Prælia ; nec metues protervum
 Suspecta Cyrum, ne malè dispari 25
 Incontinentes injiciat manus,
 Et scindat hærentem coronam
 Crinibus, immeritamque vestem.

AD QUINTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

NULLAM, Vare, sacrâ vite priùs severis
 arborem
 Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
 Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines. 4
 Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem
 crepat ?
 Quis non te potiùs, Bacche pater, teque, decens Venus ?
 At ne quis modici transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 Debellata ; monet Sithoniis non levis Evius :
 Cùm fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 Discernunt avidi. non ego te, candide Bassæu,
 Invitum quatiàm ; nec variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam. sæva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
 Et tollens vacuum plùs nimio gloria verticem, 15
 Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

MATER sæva Cupidinum,
 Thebanæque jubet me Semeles puer,
 Et lasciva licentia,
 Finiſtis animum reddere amoribus.

Urit

CARMINUM LIB. I. 17

Urit me Glyceræ nitor 5
 Splendentis Pario marmore purius ;
 Urit grata protervitas,
 Et vultus nimiùm lubricus aspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit ; nec patitur Scythas, 10
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
 Hic vivum mihi cespitem, hïc
 Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
 Bimi cum paterâ meri. 15
 Macâtâ veniet lenior hostiâ.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

VILE potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Græcâ quod ego ipse testâ
 Conditum levi, datus in theatro
 Cùm tibi plausus,
 Care Mæcenas eques ; ut paterni 5
 Fluminis ripæ, simul & jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Cæcubum, & prælo domitam Caleno
 Tu bibes uvam: mea nec Falernæ 10
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

DIANAM teneræ dicite virgines:
 Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Jovi.
 Vos lætam fluviis, & nemorum comâ, 5
 Quæ-

Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi

Silvis, aut viridis Cragi ;

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,

10

Insignemque pharetrâ

Fraternâque humerum lyrâ,

Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem

Pestemque, à populo & principe Cæsare, in

Perfas atque Britannos

15

Vestrâ motus aget prece.

AD ARISTIIUM FUSCUM.

ODE XXII.

INTEGER vitæ, scelerisque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ ;

Sive per Syrtes iter æstuosas,

5

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Namque me silvâ lupus in Sabinâ,

Dum meam canto Lalagen, & ultra

10

Terminum curis vagor expeditis,

Fugit inermem :

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis ;

Nec Jubæ tellus generat, leonum

15

Arida nutrix,

Pone me pigris ubi nulla campis

Arbor æstivâ recreatur aurâ ;

Quod latus mundi nebulae malusque

Jupiter urget :

20

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terrâ domibus negatâ ;

Dulce

CARMINUM LIB. I. 19

Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

VITAS hinnuleo me similis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & filix metus.
Nam, seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde & genibus tremuit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gætulusve leo, frangere persequor.
Tandem define matrem
Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

QUIS desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum citharâ dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget? cui Pudor, & Justitiæ soror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu, non ita creditum
Poscis Quintilium Deos.
Quòd si Threicio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanæ redeat sanguis imagini,

15
Quam

20 Q. HORATII FLACCI

Quam virgâ semel horridâ
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum : sed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere est nefas.

20

AD LYDIAM.

ODE XXV.

PARCIUS junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt : amatque
Janua limen,

Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. audis minùs & minùs jam,

5

“ Me tuo longas pereunte noctes

“ Lydia, dormis ?

Invicem mæchos anus arrogantes

Flebis in solo levis angiportu,

10

Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento :

Cùm tibi flagrans amor, & libido,

Quæ solet matres furiare equorum,

Sæviet circa jecur ulcerosum;

15

Non sine questu,

Læta quòd pubes ederâ virenti

Gaudeat, pullâ magis atque myrto ;

Aridas frondes hiemis sodali

Dedicet Euro.

20

DE ÆLIO LAMIA.

ODE XXVI.

MUSI s amicus, tristitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis ; quis sub Argo

Rex gelidæ metuatur oræ,

Quid

Quid Tiridatem terreat unicè 5
 Securus. ô quæ fontibus integris
 Gaudes, apricos necte flores,
 Necte meo Lamiae coronam,
 Pimplea dulcis : nil sine te mei
 Profunt honores. hunc fidibus novis, 10
 Hunc Lesbio sacrare plectro
 Teque tuasque decet sorores.

AD SODALES.

ODE XXVII.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
 Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.
 Vino, & lucernis Medus acinaces 5
 Immane quantum discrepat. impium
 Lenite clamorem, sodales,
 Et cubito remanete presso.
 Vultis severi me quoque sumere
 Partem Falerni ? dicat Opuntiae 10
 Frater Megillæ, quo beatus
 Vulnere, quâ pereat sagittâ.
 Cessat-voluntas ? non aliâ bibam
 Mercede. quæ te cunque domat Venus,
 Non erubescendis adurit 15
 Ignibus, ingenuoque semper
 Amore peccas. quidquid habes, age,
 Depone tutis auribus. ah miser,
 Quantâ laboras in Charybdi !
 Digne puer meliore flammâ. 20
 Quæ saga, quis te solvere Thessalis
 Magnus venenis, quis poterit Deus ?
 Vix illigatum te triformi
 Pegasus expedit Chimærâ.

O D E XXVIII.

TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
 Menforem cohibent, Archyta,
 Pulveris exigui prope litus parva Matinum
 Munera : nec quidquam tibi prodest
 Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
 Percurrisse polum, morituro.
 Occidit & Pelopis genitor conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Jovis arcanis Minos admissus : habentque
 Tartara Panthoiden, iterum Orco 10
 Demissum ; quamvis, clypeo Trojana refixo
 Tempora testatus, nihil ultra
 Nervos atque cutem morti concesserat atræ ;
 Judice te, non sordidus auctor
 Naturæ verique. sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios Furiaë torvo spectacula Marti :
 Exitio est avidum mare nautis :
 Mistra senum ac juvenum densantur funera : nullum
 Sæva caput Proserpina fugit. 20
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
 Ossibus & capiti inhumato 24
 Particulam dare. sic, quodcunque minabitur Euris
 Fluctibus Hesperiiis, Venusinæ
 Plectantur silvæ, te sospite ; multaue merces,
 Unde potest, tibi defluat æquo
 Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Negligis immeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere forsan.
 Debita jura vicesque superbæ
 Te maneant ipsum : precibus non linquar inultis ;
 Teque piacula nulla solvent.
 Quanquam festinas, non est mora longa ; licebit 35
 Injecto ter pulvere curras.

O D E

CARMINUM LIB. I. 23

AD ICCIUM.

ODE XXIX.

ICC I, beatis nunc Arabum invides

Gazis ; & acrem militiam paras

Non antè devictis Sabææ

Regibus ; horribilique Medo

Nectis catenas. quæ tibi virginum,

Sponso necato, barbara serviet ?

Puer quis ex aulâ capillis

Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas

Arcu paterno ? quis negat arduis

Pronos relabi posse rives

Montibus, & Tiberim reverti ;

Cùm tu coemptos undique nobiles

Libros Panætî, Socraticam & domum

Mutare loricis Iberis,

Pollicitus meliora, tendis ?

AD VENEREM.

ODE XXX.

VENUS regina Cnidi Paphique,

Sperne dilectam Cypron, & vocantis

Thure te multo Glyceræ decoram

Transfer in ædem.

Fervidus tecum puer, & solutis

Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,

Et parum comis sine te Juventas,

Mercuriusque.

AD APOLLINEM.

ODE XXXI.

QUI Dedicatum poscit Apollinem

Vates ? quid orat, de paterâ novum

Fundens liquorem ? non opimæ

Sardi-

Sardiniae fegetes feraces ;
 Non æstuosæ grata Calabriae
 Armenta ; non aurum, aut ebur Indicum ;
 Non rura, quæ Liris quietâ
 Mordet aquâ taciturnus amnis.
 Premant Calenâ falce, quibus dedit
 Fortuna vitem : dives & aureis
 Mercator exsiccat culullis
 Vina Syrâ reparata merce,
 Dîs charus ipsis ; quippe ter & quater
 Anno revisens æquor Atlanticum
 Impunè. me pascunt olivæ,
 Me cichorea, levesque malvæ.
 Frui paratis & valido mihi,
 Latoe, dones, &, precor, integrâ
 Cum mente ; nec turpem senectam
 Degere, nec citharâ carentem.

A D L Y R A M.

O D E XXXII.

P O S C I M U R, si quid vacui sub umbrâ
 Lufimus tecum, quod & hunc in annum
 Vivat & plures : age, dic Latinum,
 Barbite, carmen,
 Lesbio primùm modulate civi :
 Qui ferox bello, tamen inter arma,
 Sive jactatam religarat udo
 Litore navim ;
 Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
 Semper hærentem puerum canebat,
 Et Lycum nigris oculis nigroque
 Crine decorum.
 O decus Phœbi, & dapibus supremi
 Grata testudo Jovis, ô laborum
 Dulce lenimen, mihi cunque salve
 Rite vocanti,

ODE XXXIII.

ALB I, ne doleas plùs nimio, memor
 Immitis Glyceræ, neu miserabiles
 Decantes elegos, cur tibi junior
 Læsâ præniteat fide.
 Insignem tenui fronte Lycorida
 Cyri torret amor: Cyrus in asperam
 Declinat Pholoen: sed priùs Appulis
 Jungentur capreæ lupis,
 Quàm turpi Pholoe peccet adultero.
 Sic visum Veneri; cui placet impares
 Formas atque animos sub juga ahenea
 Sævo mittere cum joco.
 Ipsum me, melior cùm peteret Venus,
 Gratâ detinuit compede Myrtale
 Libertina, fretis acrior Adriæ
 Curvantis Calabros finus.

ODE XXXIV.

PAR C U S Deorum cultor, & infrequens,
 Infanientis dum sapientiæ
 Consultus erro; nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus
 Cogor relictos. namque Diespiter
 Igni corusco nubila dividens,
 Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos volucremque currum;
 Quo bruta tellus, & vaga flumina,
 Quo Styx, & invisi horrida Tænari
 Sedes, Atlanteusque finis
 Concutitur. valet ima summis
 Mutare, & insignem attenuat Deus,
 Obscura promens: hinc apicem rapax

C

For-

Fortuna cum stridore acuto
Sustulit ; hinc posuisse gaudet.

15

A D F O R T U N A M.

O D E XXXV.

O D I V A, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos :

Te pauper ambit sollicitâ prece
Ruris colonus ; te dominam æquoris,
Quicumque Bithynâ laceffit
Carpathium pelagus carinâ.

5

Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Urbesque, gentesque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni ;

10

Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam ; neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

15

Te semper anteit sæva Necessitas,
Clavos trabales, & cuneos manu
Gestans ahenâ ; nec severus
Uncus abest, liquidumque plumbum. 20

Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat
Utcunque mutatâ potentes

Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit : diffugiunt cadis
Cum sæce siccatis amici,

25

Ferre jugum pariter dolosi.
Serves iturum Cæsarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum

30

Parti-

Partibus, Oceanoque rubro.

Eheu, cicatricum, & sceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus

Ætas ? quid intactum nefasti 35

Liquimus ? unde manum juvenus
Metu Deorum continuit ? quibus

Pepercit aris ? ô utinam novâ

Incude diffingas retusum in
Massagetæ Arabasque ferrum. 40

O D E XXXVI.

ET thure & fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidæ Deos :

Qui nunc Hesperîâ sospes ab ultimâ,

Caris multa sodalibus, 5

Nulli plura tamen dividit oscula,

Quam dulci Lamîæ, memor

Actæ non alio rege puertiæ,

Mutatæque simul togæ.

Cressâ ne careat pulchra dies notâ : 10

Neu promptæ modus amphoræ,

Neu morem in Saliûm sit requies pedum :

Neu multi Damalis meri

Bassum Threïciâ vincat amyftide :

Neu defint epulis rosæ, 15

Neu vivax apium, neu breve lilium.

Omnes in Damalin putres

Deponent oculos : nec Damalis novo

Divelletur adultero,

Lascivis edetis ambitiosior. 20

A D S O D A L E S.

O D E XXXVII.

NU N C est bibendum, nunc pede libero

Pulsanda tellus : nunc Saliaribus

Ornare pulvinar Deorum

28 Q. HORATII FLACCI

Tempus erat dapibus, sodales.
 Antehac nefas depromere Cæcûbum 5
 Cellis avitis; dum Capitolio
 Regina dementes ruinas,
 Funus & imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum, quidlibet impotens 10
 Sperare, fortunâque dulci
 Ebria. sed minuit furorem
 Vix una sospes navis ab ignibus:
 Mentemque lymphatam Mareotico
 Redegit in veros timores 15
 Cæsar, ab Italiâ volantem
 Remis adurgens, (accipiter velut)
 Molles columbas, aut leporem citus
 Venator in campis nivalis
 Æmonia) daret ut catenis 20
 Fatale monstrum: quæ generosiùs
 Perire quærens, nec muliebriter
 Expavit ensem, nec latentes
 Classe citâ reparavit oras.
 Ausa & jacentem visere regiam 25
 Vultu sereno, fortis & asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
 Deliberatâ morte ferocior:
 Sævis Liburnis, scilicet invidens, 30
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

AD PUERUM.

ODE XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, apparatus:
 Displacent nexæ philyrâ coronæ:
 Mitte sectari, rosa quò locorum
 Sera moretur.

Sim.

C A R M I N U M L I B. I. 29

5 Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo : neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arctâ
Vite bibentem. 5

10 Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
15 L I B E R I I.

20 A D A S I N I U M P O L L I O N E M.

O D E I.

25 **M** O T U M ex Metello consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus, 5
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
30 Paulùm severæ Musa tragædiæ
Desit theatris : mox, ubi publicas
Res ordinâris, grande munus 10
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ
Cui laurus æternos honores 15
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures ; jam litui strepunt :

C 3

Jam

30 Q. HORATII FLACCI

Jam fulgor armorum fugaces
 Terret equos, equitumque vultus. 20
 Audire magnos jam videor duces
 Non indecoro pulvere sordidos,
 Et cuncta terrarum subacta,
 Præter atrocem animum Catonis.
 Juno, & Deorum quisquis amicior 25
 Afris, inultâ cesserat impotens
 Tellure, victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthæ,
 Quis non Latino sanguine pinguior
 Campus sepulcris impia prælia 30
 Testatur, auditumque Medis
 Hesperiaë sonitum ruinæ?
 Qui gurgēs aut quæ flumina lugubris
 Ignara belli? quod mare Dauniaë
 Non decoloravere cædes? 35
 Quæ caret ora cruore nostro?
 Sed ne relictis, Musa procax, jocis,
 Cææ retractes munera næniæ:
 Mecum Dionæo sub antro
 Quære modos leviores plectro. 40

AD C. CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

NULLUS argento color est, avaris
 Abditæ terris inimice laminaë
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu. 5
 Vivet extento Proculeius ævo,
 Notus in fratres animi paterni:
 Illum aget pennâ metuentes solvi
 Fama superstes.
 Latiùs regnes avidum domando
 Spiritum, quàm si Libyam remotis 10
 Gadibus jungas, & uterque Pœnus
 Serviat uni. Crescit

Crescit indulgens sibi dirus hydrops ;

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fugerit venis, & aquosus albo

Corpore languor.

15

Redditum Cyri solio Phraaten,

Dissidens plebi, numero beatorum

Eximit Virtus ; populumque falsis

Dedocet uti

20

Vocibus, regnum & diadema tutum

Deferens uni, propriamque laurum,

Quisquis ingentes oculo irretorto

Spectat acervos.

AD Q. DELLUM.

O D E III.

ÆQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem ; non secus in bonis

Ab insolenti temperatam

Lætitiâ, moriture Delli,

Seu mæstus omni tempore vixeris,

Seu te in remoto gramine per dies

Festos reclinatum beâris

Interiore notâ Falerni ;

Quò pinus ingens albaque populus

Umbram hospitalem consociare amant

Ramis, & obliquo laborat

10

Lympha fugax trepidare rivo :

Huc vina, & unguenta, & nimiùm breves

Flores amœnæ ferre jube rosæ,

Dum res, & ætas, & sororum

15

Fila trium patiuntur atra.

Cedes coemtis saltibus, & domo,

Villâque, flavus quam Tiberis kavit :

Cedes ; & exstructis in altum

Divitiis potietur heres.

Divesne prisco natus ab Inacho,
 Nil interest, an pauper, & infimâ
 De gente sub dio moreris,
 Victima nil miserantis Orci.
 Omnes eodem cogimur: omnium
 Versatur urnâ seriùs ociùs
 Sors exitura, & nos in æternum
 Exsilium impositura cymbæ.

25

AD XANTHIAM PHOCEUM.

O D E IV.

NE sit ancillæ tibi amor pudori,
 Xanthia Phoceu: priùs insolentem
 Serva Briseis niveo colore
 Movit Achillem.
 Movit Ajacem Telamone natum
 Forma captivæ dominum Tecmessæ:
 Arsit Atrides medio in triumpho
 Virgine raptâ;
 Barbaræ postquam cecidere turmæ
 Thessalo victore, & ademptus Hector
 Tradidit fessis leviora tolli
 Pergama Graiis.
 Nescias an te generum beati
 Phyllidis flavæ decorent parentes:
 Regium certe genus, & Penates
 Mœret iniquos.
 Crede non illam tibi de scelestâ
 Plebe delictam; neque sic fidelem,
 Sic lucro aversam potuisse nasci
 Matre pudendâ.
 Brachia, & vultum, teretesque furas
 Integer laudo: fuge suspicari,
 Cujus octavum trepidavit ætas
 Claudere Iultrum.

5

10

15

20

O D E

ODE V.

NON DUM subactâ ferre jugum valet
 Cervice, nondum munia comparis
 Æquare, nec tauri ruentis
 In venerem tolerare pondus :
 Circa virentes est animus tuæ 5
 Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
 Solantis æstum, nunc in udo
 Ludere cum vitulis salictis
 Prægestientis. tolle cupidinem
 Immitis uvæ: jam tibi lividos 10
 Distinguet Autumnus racemos
 Purpureo varius colore.
 Jam te sequetur: currit enim ferox
 Ætas; & illi, quos tibi demserit,
 Apponet annos. jam protervâ 15
 Fronte petet Lalage maritum:
 Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
 Non Chloris; albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari, Cnidiufve Gyges: 20
 Quem si puellarum infereres choro,
 Mirè sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum, solutis
 Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM.

ODE VI.

SEPTIMI Gades aditure mecum, &
 Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &
 Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
 Æstuat unda:
 Tibur Argeo positum colono 5
 Sit meæ sedes utinam senectæ;
 C 5 Sit

34 Q. HORATII FLACCI

Sit modus lassio maris, & viarum,
Militiæque.

Unde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galeæ
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

10

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafrø;

15

Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas, & amicus Aulon
Fertili Baccho minimùm Falernis
Invidet uvis.

20

Ille te mecum locus & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debitâ sparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM,

ODE VII.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis, Italoque cælo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.

5

Tecum Philippos & celerem fugam
Sensi, relictâ non bene parmulâ;
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.

10

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aere:

Te

C A R M I N U M L I B. II. 35

Te rursus in bellum resorbens 15

Unda fretis tulit aestuosus.

Ergo obligatam redde Jovi dapem ;

Longaque fessum militiâ latus

Depone sub lauru meâ ; nec

Parce cadis tibi destinatis. 20

Oblivioso lêvia Massico

Ciboria exple : funde capacibus

Unguenta de conchis. quis udo

Deproperare apio coronas

Curatve myrto ? quem Venus arbitrum 25

Dicet bibendi ? non ego sanius

Bacchabor Edonis : recepto

Dulce mihi furere est amico.

I N B A R I N E N.

O D E V I I I.

ULLA si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam ;

Dente si nigro fieres, vel uno

Turpior ungui ;

Crederem : sed tu, simul obligasti 5

Perfidum votis caput, enitescis

Pulchrior multo, juvenumque prodis

Publica cura.

Expedit matris cineres opertos

Fallere, & toto taciturna noctis 10

Signa cum cœlo, gelidâque Divos

Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa ; rident

Simplices Nymphæ, ferus & Cupido,

Semper ardentes acuens sagittas 15

Cote cruentâ.

Adde, quod pubes tibi crescit omnis,

Servitus crescit nova : nec priores

Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.

20

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM.

ODE IX.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ

Usque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

5

Tu semper urges flebilibus modis
Mythen ademtum; nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.

10

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antiochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores

15

Flevire semper. define mollium
Tandem querelarum; & potiùs nova
Cantemus Augusti tropæa

Cæsaris; & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intrâque præscriptum Gelonos
Exiguus equitare campis,

20

A D

AD LICINIUM MURENAM.

ODE X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo ; neque dum procellas
Cautus horrescis, nimum premendo

Litus iniquum.

Auream quisq̃s mediocritatem

5

Diligit, tutus caret obsoleti

Sordibus tecti, caret invidendâ

Sobrius aulâ.

Sæpiùs ventis agitur ingens

Pinus ; & celsæ graviore casu

10

Decidunt turres ; feriuntque summos

Fulmina montes.

Sperat infestis, metuit secundis

Alteram sortem bene præparatum

Pectus. informes hiemes reducit

15

Jupiter ; idem

Summovet : non, si malè nunc, & olim

Sic erit : quondam citharâ tacentem

Suscitat Musam, neque semper arcum

Tendit Apollo.

20

Rebus angustis animosus atque

Fortis appare : sapienter idem

Contraheas vento nimum secundo

Turgida vela.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

ODE XI.

QUID bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adriâ
Divisus objecto, remittas

Quærere ; nec trepides in usum

Poscentis ævi pauca. fugit retro

5

Lêvis

38 Q. HORATII FLACCI

Lêvis juvenitas & decor, aridâ
 Pellente lascivos amores
 Canitie, facilemque somnum.
 Non semper idem floribus est honos
 Vernis ; neque uno Luna rubens nitet 10
 Vultu, quid æternis minorem
 Confiliis animum fatigas ?
 Cur non sub altâ vel platano, vel hac
 Pinu jacentes sic temere, & rosâ
 Canos odorati capillos, 15
 Dum licet, Assyriâque nardo,
 Potamus uncti ? dissipat Evius
 Curas edaces. quis puer ociùs
 Restinguet ardentis Falerni
 Pocula prætereunte lymphâ ? 20
 Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden ? eburnâ, dic age, cum lyrâ
 Maturet, incomtum Lacænæ
 More comam religata nodum.

AD MÆCENATEM.

ODE XII.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
 Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
 Pæno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharæ modis ;
 Nec sævos Lapithas, & nimium mero 5
 Hylæum ; domitosque Herculeâ manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus
 Saturni veteris : tuque pedestribus
 Dices historiis prælia Cæsaris, 10
 Mæcenas, meliùs, ductaque per vias
 Regum colla minantium.
 Me dulces dominæ Musa Licymniæ

Cantus,

C A R M I N U M L I B. II. 39

Cantus, me voluit dicere lucidum
 Fulgentes oculos, & bene mutuis 15
 Fidum pectus amoribus :
 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare joco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 Dianæ celebris die. 20
 Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
 Permutare velis crine Licymniæ,
 Plenas aut Arabum domos ?
 Dum flagrantia detorquet ad oscula 25
 Cervicem, aut facili sævitiâ negat,
 Quæ poscente magis gaudeat eripi,
 Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM CUJUS CASU IN AGRO
 SABINO PENE OPPRESSUS EST.

O D E XIII.

I L L E & nefasto te posuit die,
 Quicumque primùm, & sacrilegâ manu
 Produxit, arbos, in nepotum
 Perniciem, opprobriumque pagi.
 Illum & parentis crediderim fui 5
 Fregisse cervicem, & penetralia
 Sparfisse nocturno cruore
 Hospitis : ille venena Colchica,
 Et quidquid usquam concipitur nefas,
 Tractavit ; agro qui statuit meo 10
 Te triste lignum, te caducum
 In domini caput immerentis.
 Quid quisque vitet, nunquam homini satis
 Cautum est in horas. navita Bosporum
 Pœnus perhorrescit, neque ultra 15
 Cæca timet aliunde fata ;

Miles

40 Q. HORATII FLACCI

Miles sagittas & celerem fugam
 Parthi ; catenas Parthus & Italum
 Robur : sed improvisa lethi
 Vis rapuit rapietque gentes. 20
 Quàm penè furvæ regna Proserpinæ,
 Et judicantem vidimus Æacum,
 Sedesque discretas piorum, &
 Æoliis fidibus querentem
 Sappho puellis de popularibus ; 25
 Et te sonantem pleniùs aureo,
 Alcæe, plectro dura navis,
 Dura fugæ mala, dura belli.
 Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur umbræ dicere : sed magis 30
 Pugnas & exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus.
 Quid mirum ? ubi illis carminibus stupens
 Demittit arras bellua centiceps
 Aures, & intorti capillis 55
 Eumenidum recreantur angues ?
 Quin & Prometheus, & Pelopis parens
 Dulci laborum decipitur sono :
 Nec curat Orion leones
 Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM.

O D E XIV.

EHEU, fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni : nec pietas moram
 Rugis & instanti senectæ
 Afferet, indomitæque morti :
 Non, si trecenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places illacrymabilem
 Plutona tauris ; qui ter amplum
 Geryonen Tityonque tristi
 Com-

C A R M I N U M L I B. II. 41

Compescit undâ, scilicet omnibus,
 Quicumque terræ munere vescimur, 10
 Enavigandâ ; sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.
 Frustra cruento Marte carebimus,
 Fractisque rauci fluctibus Adriæ ;
 Frustra per Autumnos nocentem 15
 Corporibus metuemus Austrum.
 Visendus ater flumine languido
 Cocytus errans, & Danaï genus
 Infame, damnatusque longi
 Sisyphus Æolides laboris. 20
 Linquenda tellus, & domus, & placens
 Uxor : neque harum, quas colis, arborum
 Te, præter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.
 Absumet heres Cæcuba dignior 25
 Servata centum clavibus, & mero
 Tinget pavimentum superbo,
 Pontificum potiore cœnis.

O D E X V.

J A M pauca aratro jugera regiæ
 Moles relinquent : undique latiùs
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu ; platanusque cœlebs
 Evincet ulmos : tum violaria, & 5
 Myrtus, & omnis copia narium,
 Spargent olivetis odorem,
 Fertilibus domino priori :
 Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus. non ita Romuli 10
 Præscriptum & intonsi Catonis
 Auspiciis, veterumque normâ :
 Privatus illis census erat brevis,

Com-

42 Q. HORATII FLACCI

Commune magnum : nulla decempedis
 Metata privatis opacam
 Porticus excipiebat Arcton :
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumtu jubentes, & Deorum
 Tempa novo decorare faxy.

15

AD GROSPHUM.

ODE XVI.

OTIUM Divos rogat in patenti
 Prensus Ægæo, simul atra nubes
 Condedit Lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis ;
 Otium bello furioso Thrace,
 Otium Medi pharetrâ decori,
 Gropshe, non gemmis, neque purpurâ ve-
 nale, nec auro.
 Non enim gazæ, neque consularis
 Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis, & curas laqueata circum
 Tecta volantes.
 Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensâ tenui salinum ;
 Nec leves somnos timor aut Cupido
 Sordidus aufert.
 Quid brevi fortes jaculamur ævo
 Multa ? quid terras alio calentes
 Sole mutamus ? patriæ quis exsul
 Se quoque fugit ?
 Scandit æratas vitiosa naves
 Cura ; nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis, & agente nimbos
 Ocior Euro.

5

10

15

20

Lætus

CARMINUM LIB. II. 43

Lætus in præsens animus, quod ultra est 25

Oderit curare, & amara lento

Temperet risu. nihil est ab omni

Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem :

Longa Tithonum minuit senectus : 30

Et mihi forsân, tibi quod negarit,

Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum

Mugiunt vaccæ ; tibi tollit hinnitum

Apta quadrigis equa ; te bis Afro 35

Murice tinctæ

Vestiunt lanæ : mihi parva rura, &

Spiritum Graiæ tenuem Camenæ

Parca non mendax dedit, & malignum

Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

O D E XVII.

CUR me querelis exanimas tuis ?

Nec Dîs amicum est, nec mihi, te priùs

Obire, Mæcenas, mearum

Grande decus columenque rerum,

Ah, te meæ si partem animæ rapit 5

Maturior vis, quid moror altera ?

Nec carus æquè, nec superstes

Integer : ille dies utramque

Ducet ruinam : non ego perfidum

Dixi sacramentum : ibimus, ibimus, 10

Utcunque præcedes, supremum

Carpere iter comites parati.

Me nec Chimæræ spiritus igneæ,

Nec, si resurgat, centimanus Gigas

Divellet unquam : sic potenti 15

Iustitiæ placitumque Parcis.

Seu.

44 Q. HORATII FLACCI

Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horæ, seu tyrannus
 Hesperiaë Capricornus undæ : 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas ; cùm populus frequens 25
 Lætum theatris ter crepuit sonum :
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextrâ levasset, Mercurialium
 Custos virorum. reddere victimas 30
 Ædemque votivam memento :
 Nos humilem ferimus agnam.

O D E XVIII.

NON ebur, neque aureum
 Meâ renidet in domo lacunar :
 Non trabes Hymettiaë
 Premunt columnas ultimâ recisâs
 Africâ : neque Attali 5
 Ignotus heres regiam occupavi :
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestæ purpuras clientæ :
 At fides, & ingenî
 Benigna vena est ; pauperemque dives 10
 Me petit : nihil supra
 Deos laceßo, nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicis Sabinis.
 Truditur dies die, 15
 Novæque pergunt interire Lunæ :
 Tu secanda marmora
 Locas sub ipsum funus ; & sepulcri

Im-

C A R M I N U M L I B. II. 45

Immemor, struis domos;
 Marisque Baiis obstreptentis urges 20
 Summovere litora,
 Parum locuples continente ripâ.
 Quid, quòd usque proximos
 Revellis agri terminos, & ultra
 Limites clientium 25
 Salis avarus ? pellitur paternos
 In sinu ferens Deos
 Et uxor & vir, sordidosque natos.
 Nulla certior tamen
 Rapacis Orci sede destinata 30
 Aula divitem manet
 Herum. quid ultra tendis ? æqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris : nec satelles Orci
 Callidum Promethea 35
 Revexit auro captus. hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 Genus coercet : hic levare functum
 Pauperem laboribus,
 Vocatus atque non vocatus audit.

I N B A C C H U M.

O D E XIX.

B A C C H U M in remotis carmina rupibus
 Vidi docentem, (credite, posteri)
 Nymphasque discentes, & aures
 Capripedum Satyrorum acutas.
 Evæ ! recenti mens trepidat metu, 5
 Plenoque Bacchi pectore turbidum
 Lætatur. evæ ! parce, Liber,
 Parce, gravi metuende thyrsô.
 Fas pervicaces est mihi Thyadas,
 Vinique fontem, lactis & uberes 10
 Cantare rivos, atque truncis

Lapsa

Lapsa cavis iterare mella :
 Fas & beatæ conjugis additum
 Stellis honorem, tectaque Penthei
 Disiecta non leni ruinâ,
 Thracis & exitium Lycurgi.
 Tu flectis amnes, tu mare barbarum :
 Tu separatis uvidus in jugis
 Nodo coerces viperino
 Bistonidum sine fraude crines.
 Tu, cùm parentis regna per arduum
 Cohors Gigantum scanderet impia,
 Rhæcum retorsisti leonis
 Unguibus, horribilique malâ :
 Quanquam choreis aptior & jocis
 Ludoque dictus, non sat idoneus
 Pugnæ ferebaris ; sed idem
 Pacis eras mediisque belli.
 Te vidit insons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens
 Caudam ; & recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura.

A D MÆCENATEM.

O D E XX.

NON usitatâ nec tenui ferar
 Pennâ bisformis per liquidum æthera
 Vates ; neque in terris morabor
 Longiùs ; invidiâque major
 Urbes relinquam. non ego, pauperum
 Sanguis parentum, non ego, quem vocas
 Dilecte, Mæcenas, obibo,
 Nec Stygiâ cõhibebor undâ.
 Jam jam residunt cruribus asperæ
 Pelles ; & album mutor in alitem
 Supernè ; nascunturque levès

CARMINUM LIB. III. 47

Per digitos humerosque plumæ.
Jam, Dædaleo ocior Icaro,
Visam gementis litora Bospori,
Syrtesque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani funere næniæ,
Luctusque turpes, & querimonix:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

15

20

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER III.

AD ASINIUM POLLIONEM.

ODE I.

O DI profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audite Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

5

Est

48 Q. HORATII FLACCI

Est ut viro vir latiùs ordinet
 Arbuſta ſulcis ; hic generoſior 10
 Deſcendat in campum petitor ;
 Mòribus hic, meliorque famâ
 Contendat ; illi turba clientium
 Sit major. æquâ lege neceſſitas
 Sortitur inſignes & imos : 15
 Omne capax movet urna nomen.
 Diſtrictus enſis cui ſuper impiâ
 Cervice pendet, non Siculæ dapes
 Dulcem elaborabunt ſaporem ;
 Non avium citharæque cantus 20
 Somnum reducent. ſomnus agreſtium
 Lenis virorum non humiles domos
 Faſtidit, umbroſamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe.
 Deſiderantem quod ſatis eſt, neque 25
 Tumultuoſum ſolicitat mare,
 Nec ſævus Arcturi cadentis
 Impetus, aut orientis Hœdi :
 Non verberatæ grandine vineæ,
 Funduſque mendax ; arbore nunc aquas 30
 Culpante, nunc torrentia agros
 Sidera, nunc hiemes iniquas.
 Contracta piſces æquora ſentiunt,
 Jaſtis in altum molibus : huc frequens
 Cæmenta demittit redemptor 35
 Cum famulis, dominuſque terræ
 Faſtidioſus : ſed timor & minæ
 Scandunt eodem quò dominus : neque
 Decedit æratâ triremi, &
 Poſt equitem ſedet atra cura. 40
 Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis,
 Nec purpurarum fidere clarior
 Delenit uſus, nec Falerna
 Vitis, Achæmeniumque coſtum ;
 Cur invidendis poſtibus, & novo 45
 Sub-

Sublime ritu moliar atrium ?
Cur valle permutem Sabinâ
Divitias operosiores ?

ODE II.

ANGUSTAM amicè pauperiem pati
Robustus acri militiâ puer

Condiscat ; & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta ;

Vitamque sub dio, & trepidis agat

In rebus : illum ex mœnibus hosticis

Matrona bellantis tyranni

Prospiciens, & adulta virgo,

Suspiret : Eheu, ne rudis agminum

Sponsus laceffat regius asperum

Tactu leonem ; quem cruenta

Per medias rapit ira cædes.

Dulce & decorum est pro-patriâ mori:

Mors & fugacem persequitur virum ;

Nec parcit imbellis juventæ

Poplitibus, timidoque tergo.

Virtus, repulsæ nescia sordidæ,

Intaminatis fulget honoribus ;

Nec fumit aut ponit secures

Arbitrio popularis auræ.

Virtus, recludens immeritis mori

Cælum, negatâ tentat iter viâ ;

Cætusque vulgares, & udam

Spernit humum fugiente pennâ.

Est & fideli tuta silentio

Merces : vetabo, qui Cereris sacrum

Vulgarit arcanaë, sub iisdem

Sit trabibus, fragilemque mecum

Solvat phaselum. sæpe Diespiter

Neglectus incesto addidit integrum :

Rarò antecedentem scelestum

Deseruit pede pœna claud.

D

ODE

ODE III.

JUSTUM, & tenacem propositi virum
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instantis tyranni
 Mente quatit solidâ, neque Auster
 Dux inquieti turbidus Adriæ,
 Nec fulminantis magna Jovis manus :
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.
 Hac arte Pollux, & vagus Hercules
 Innixus, arces attigit igneas :
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibit ore nectar.
 Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
 Vexere tigres, indocili jugum
 Collo trahentes : hac Quirinus
 Martis equis Acheronta fugit ;
 Gratum elocutâ consiliantibus
 Junone Divis : Ilion, Ilion
 Fatalis incestusque iudex,
 Et mulier peregrina vertit
 In pulverem, ex quo destituit Deos
 Mercede pactâ Laomedon, mihi
 Castæque damnatum Minervæ,
 Cum populo & duce fraudulento.
 Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
 Famulus hospes ; nec Priami domus
 Perjura pugnaces Achivos
 Hectoreis opibus refringit :
 Nostriisque ductum seditionibus
 Bellum resedit. protinus & graves
 Iras, & invisum nepotem,
 Troica quem peperit sacerdos,
 Marti redonabo. illum ego lucidas
 Inire sedes, ducere nectaris
 Succos, & ascribi quietis
 Ordinibus patiar Deorum.

35
Dum

Dum longus inter sæviat Ilion
 Romamque pontus ; qualibet exsules
 In parte regnanto beati :
 Dum Priami Paridisque busto 40
 Insultet armentum, & catulos feræ
 Celent inultæ ; stet Capitolium
 Fulgens, triumphatisque possit
 Roma ferox dare jura Medis.
 Horrenda latè nomen in ultimas 45
 Extendat oras ; quà medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Quà tumidus rigat arva Nilus ;
 Aurum irrepertum, & sic meliùs situm
 Cùm terra celat, spernere fortior, 50
 Quàm cogere humanos in usus,
 Omne sacrum rapiente dextrâ.
 Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens
 Quâ parte debacchentur ignes, 55
 Quâ nebulæ pluviique rores.
 Sed bellicosis fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne nimiùm pii,
 Rebusque fidentes, avitæ
 Tecta velint reparare Trojæ. 60
 Trojæ renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Conjuge me Jovis & sorore,
 Ter si resurgat murus aheneus, 65
 Auctore Phœbo ; ter pereat meis
 Excisus Argivis : ter uxor
 Capta virum puerosque ploret.
 Non hæc jocosæ conveniunt lyræ :
 Quò Musa tendis ? desine pervicax 70
 Referre sermones Deorum, &
 Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

D E S C E N D E cœlo, & dic age tibiâ,
 Regina longum Calliope melos ;
 Seu voce nunc mavis acutâ,
 Seu fidibus, citharâve Phœbi.
 Auditis ? an me ludit amabilis
 Infania ? audire, & videor pios
 Errare per lucos, amœnæ
 Quos & aquæ subeunt, & auræ.
 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliæ,
 Ludo fatigatumque somno,
 Fronde novâ puerum palumbes
 Texere : mirum quod foret omnibus,
 Quicumque celsæ nidum Acherontiaë,
 Saltusque Bantinos, & arvum
 Pingue tenent humilis Ferenti ;
 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem & urfis ; ut premerer sacrâ
 Lauroque, collatâque myrto,
 Non sine Dîs animosus infans.
 Vester, Camenæ, vester in arduos
 Tollor Sabinos ; seu mihi frigidum
 Præneste, seu Tibur supinum,
 Seu liquidæ placuere Baiæ.
 Vestris amicum fontibus & choris,
 Non me Philippis versa acies retro,
 Devota non extinxit arbos,
 Nec Siculâ Palinurus undâ.
 Utcunque mecum vos eritis ; libens
 Infanientem navita Bosporum
 Tentabo, & urentes arenas
 Litoris Assyrii viator.
 Visam Britannos hospitibus feros,
 Et lætum equino sanguine Coneanum :

Visam

Visam pharetratos Gelonos, Et Scythicum inviolatus amnem.	53
Vos Cæsarem altum, militiâ simul Fessas cohortes abdidit oppidis, Finire quærentem labores, Pierio recreatis antro.	35
Vos lene consilium & datis, & dato Gaudetis almæ. scimus ut impios Titanas, immanemque turmam Fulmine sustulerit caduco	40
Qui terram inertem, qui mare temperat Ventosum, & urbes, regnaque tristia, Divosque, mortalesque turbas Imperio regit unus æquo.	45
Magnum illa terrorem intulerat Jovi Fidens juvenus horrida brachiis, Fratresque tendentes opaco Pelion imposuisse Olympo.	50
Sed quid Typhoeus, & validus Mimas, Aut quid minaci Porphyryon statu, Quid Rhæcus, evulsisque truncis Enceladus jaculator audax,	55
Contra sonantem Palladis ægida Possent ruentes? hinc avidus stetit Vulcanus, hinc matrona Juno, & Nunquam humeris positurus arcum,	60
Qui rore puro Castaliæ lavit Crines solutos, qui Lyciæ tenet Dumeta, natalemque silvam, Delius & Patareus Apollo.	65
Vis consilii expers mole ruit suâ: Vim temperatam Dî quoque provehunt In majus: iidem odere vires Omne nefas animo moventes.	70
Testis mearum centimanus Gyas Sententiarum notus, & integræ Tentator Orion Dianæ,	Vir-

Virineâ domitus sagittâ.	
Injecta monstros Terra dolet suis :	
Mæretque partus fulmine luridum	
Missos ad Orcum : nec peredit	73
Impositam celer ignis Ætnam :	
Incontinentis nec Tityi jecur	
Relinquit ales, nequitæ additus	
Custos : amatorem trecentæ	
Pirithoum cohibent catenæ.	80

AUGUSTI LAUDES.

O D E V.

C O E L O tonantem credidimus Jovem	
Regnare : præsens Divus habebitur	
Augustus, adjectis Britannis	
Imperio, gravibusque Persis.	
Milesne Crassi conjuge barbarâ	5
Turpis maritus vixit ? & hostium	
(Proh curia, inversique mores !)	
Consenuit focerorum in armis	
Sub rege Medo, Marfus & Appulus,	
Anciliorum, nominis & togæ	10
Oblitus, æternæque Vestæ,	
Incolumi Jove & urbe Româ ?	
Hoc caverat mens provida Reguli	
Dissentientis conditionibus	
Fædis, & exemplo trahenti	15
Perniciem veniens in ævum,	
Si non periret immiserabilis	
Captiva pubes. Signa ego Punicis	
Affixa delubris, & arma	
Militibus sine cæde, dixit,	20
Derepta vidi : vidi ego civium	
Retorta tergo brachia libero,	
Portasque non clausas, & arva	
Marte coli populata nostro.	

C A R M I N U M L I B. III. 55

Auro repensus scilicet acrior 25

Miles redibit ? flagitio additis

Damnum. neque amissos colores

Lana refert medicata fuco ;

Nec vera virtus, cùm semel excidit,

Curat reponi deterioribus. 30

Si pugnat extricata densis

Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus ;

Et Marte Pœnos proteret altero,

Qui lora restrictis lacertis 35

Sensit iners, timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret inscius,

Pacem duello miscuit : ô pudor !

O magna Carthago, probrosis

Altior Italiæ ruinis ! 40

Fertur pudicæ conjugis osculum,

Parvosque natos, ut capitis minor,

A se removisse, & virilem

Torvus humi posuisse vultum ;

Donec labantes consilio Patres 45

Firmaret auctor nunquam aliàs dato,

Interque mœrentes amicos

Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat quæ sibi barbarus

Tortor pararet : non aliter tamen 50

Dimovit obstantes propinquos,

Et populum redivus morantem,

Quàm si clientum longa negotia,

Dijudicatâ lite, relinqueret,

Tendens Venafranos in agros, 55

Aut Lacedæmonium Tarentum.

ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris,
 Ædesque labentes Deorum, &
 Fœda nigro simulacra fumo.
 Dis te minorem quòd geris, imperas : 5
 Hinc omne principium, huc refer exitum.
 Dî multa neglecti dederunt
 Hesperiaë mala luctuosæ.
 Jam bis Monæses, & Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus 10
 Nostros, & adjecisse prædam
 Torquibus exiguis renidet.
 Penè occupatam seditionibus
 Delevit Urbem Dacus & Æthiops ;
 Hic classe formidatus, ille 15
 Missilibus melior sagittis.
 Fecunda culpæ secula nuptias
 Primùm inquinavere, & genus, & domos :
 Hoc fonte derivata clades
 In patriam populumque fluxit. 20
 Motus doceri gaudet Ionicos
 Matura virgo, & fingitur artibus
 Jam nunc, & incestos amores
 De tenero meditatur ungui :
 Mox juniores quærit adulteros 25
 Inter mariti vina : neque eligit
 Cui donet impermissa raptim
 Gaudia, luminibus remotis ;
 Sed jussa coràm, non sine conscio
 Surgit marito ; seu vocat institor, 30
 Seu navis Hispanæ magister,
 Dedecorum preciosus emtor.
 Non his juvenus orta parentibus
 Infecit æquor sanguine Punico,

CARMINUM LIB. III. 57

Pyrrhumque, & ingentem cecidit 35
 Antiochum, Annibalemque dirum:
 Sed rusticorum mascula militum
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glebas, & severæ
 Matris ad arbitrium recisos 40
 Portare fustes; sol ubi montium
 Mutaret umbras, & juga demeret,
 Bobus fatigatis, amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 Damnosa quid non imminuit dies? 45
 Ætas parentum, pejor avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosiore.

AD ASTERIEN.

ODE VII.

Q U I D fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii,
 Thynâ merce beatum,
 Constantis juvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 Post insana Capræ sidera, frigidas
 Noctes, non sine multis
 Insomnis lacrymis, agit.
 Atqui sollicitæ nuncius hospitæ,
 Suspirare Chloen, & miseram tuis 10
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vaser modis.
 Ut Prætum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti 15
 Maturare necem, refert.
 Narrat penè datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
 D 5 Et

Et peccare docentes	
Fallax historias monet:	20
Frustra: nam scopulis furdior Icari	
Voces audit, adhuc integer. at, tibi	
Ne vicinus Enipeus	
Plus justo placeat, cave:	
Quamvis non alius flectere equum sciens	25
Æquē conspicitur gramine Martio;	
Nec quisquam citus æquē	
Tusco denatat alveo.	
Primâ nocte domum claudere: neque in vias	
Sub cantu querulæ despice tibî:	30
Et te sæpe vocanti	
Duram, difficilis mane.	

AD MÆCENATEM.

ODE VIII.

M ARTIIS cœlebs quid agam Calendis,	
Quid velint flores, & acerra thuris	
Plena, miraris, positusque carbo in	
Cespite vivo,	
Docte sermones utriusque linguæ.	5
Voveram dulces epulas, & album	
Libero caprum, prope funeratus	
Arboris ictu.	
Hic dies, anno redeunte, festus	
Corticem astrictum pice dimovebit	10
Amphoræ fumum bibere institutæ	
Consule Tullo.	
Sume, Mæcenas, cyathos amici	
Sospitis centum; & vigiles lucernas	
Profer in lucem: procul omnis esto	15
Clamor & ira.	
Mitte civiles super Urbe curas.	
Occidit Daci Cotisonis agmen:	

Medus

Medus infestus sibi luctuosus
 Diffidet armis : 20
 Servit Hispanæ vetus hostis oræ
 Cantaber, ferâ domitus catenâ :
 Jam Scythæ laxo meditantur arcu
 Cedere campis.
 Negligens ne quâ populus laboret, 25
 Parce privatus nimiùm cavere : &
 Dona præsentis rape lætus horæ, ac
 Linque severa.

AD LYDIAM.

ODE IX.

HORATIUS.

DONEC gratus eram tibi,
 Nec quisquam potior brachia candidæ
 Cervici juvenis dabat ;
 Persarum vigui rege beator.
 LYD. Donec non aliâ magis 5
 Arfisti, neque erat Lydia post Chloen ;
 Multi Lydia nominis
 Romanâ vigui clarior Iliâ.
 HOR. Me nunc Thressâ Chloe regit,
 Dulcis docta modos, & citharæ sciens : 10
 Pro quâ non metuam mori,
 Si parcent animæ fata superstiti.
 LYD. Me torret face mutuâ
 Thurini Calais filius Ornithi :
 Pro quo bis patiar mori, 15
 Si parcent puero fata superstiti.
 HOR. Quid si prisca redit Venus,
 Diductosque jugo cogit aheneo ?
 Si flava excutitur Chloe,
 Rejectæque patet janua Lydiæ ? 20
 LYD. Quanquam fidere pulchrior
 Ille est ; tu levior cortice, & improbo
 D 6 Ira-

Iracundior Adriâ :

Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN.

ODE X.

EX TREMUM Tanaim si biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores, objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas ut glaciet nives

Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam;
Ne currente retro funis eat rotâ. 10
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus violâ pallor amantium,
Nec vir Pieriâ pellice faucius 15
Curvat; supplicibus tuis

Parcas, nec rigidâ mollior esculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquæ
Cælestis patiens latus. 20

AD MERCURIUM.

ODE XI.

MERCURI, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque restudo resonare septem

Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc & 5
Divitum mensis & amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures:

Quæ,

Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi, 10
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti 15
Janitor aulæ

Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui. 20

Quin & Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces. 25

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,

Quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ, (nam quid potuere majus?) 30
Impiæ sponfos potuere duro
Perdere ferro.

Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo 35
Nobilis ævum:

Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: focerum & scelestas
Falle sorores; 40

Quæ, velut nactæ vitulos lænæ,
Singulos (eheu) lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo. Me

Me pater sævis oneret catenis, 45
 Quòd viro clemens misero peperci ;
 Me vel extremos Numidarum in agros
 Classe releget.
 I, pedes quò te rapiunt & auræ,
 Dum favet nox & Venus : i secundo 50
 Omine ; & nostri memorem sepulcro
 Sculpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

MISERARUM est, neque amorì dare ludum,
 Neque dulci mala vino lavere ; aut ex-
 animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
 Tibi qualum Cythereæ puer ales,
 Tibi telas, operosæque Minervæ 5
 Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri ;
 Eques ipso melior Bellerophonte,
 Neque pugno, neque segni pede victus,
 Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis ;
 Catus idem per apertum fugientes 10
 Agitato grege cervos jaculari, &
 Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDUSIÆ.

ODE XIII.

OFONS Blandusiæ, splendidior vitro,
 Dulci digne mero, non sine floribus,
 Cras donaberis hœdò ;
 Cui frons turgida cornibus
 Primis, & Venerem & prælia destinat 5
 Frustra : nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine rivos
 Lascivi soboles gregis.

Te

Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere : tu frigus amabile 10
Fessis vomere tauris

Præbes, & pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces 15
Lymphæ defiliunt tuæ.

D E R E D I T U A U G U S T I.

O D E XIV.

H E R C U L I S ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse lauram
Cæsar, Hispanâ repetit penates
Victor ab orâ.

Unico gaudens mulier marito 5
Prodeat, justis operata Divis ;
Et soror clari ducis, & decoræ
Supplice vittâ

Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, & puellæ 10
Jam virum expertæ, malè ominatis
Parcite verbis.

Hic dies verè mihi festus atras
Eximet curas : ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente 15
Cæsare terras.

I pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marfi memorem duelli ;
Spartacum si quâ potuit vagantem
Fallere testa. 20

Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem :
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit

64 Q. HORATII FLACCI

Lenit albescens animos capillus
Litium & rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Consule Planco.

IN CHLORIM.

ODE XV.

Uxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuæ,
Famosisque laboribus :
Maturo proprior desine funeri
Inter ludere virgines, 5
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoen satis,
Et te; Chlōri, decet : filia rectiūs
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano. 10
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ :
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus rosæ, 15
Nec poti vetulam sæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM.

ODE XVI.

I NCLUSAM Danaen turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satis
Nocturnis ab adulteris :
Si non Acrisium virginis abditæ
Custodem pavidum Jupiter & Venus 5
Risissent : fore enim tutum iter & patens,
Converso in precium Deo.

Aurum

Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat faxa, potentius 10
 Ictu fulmineo, concidit auguris
 Argivi domus, ob lucrum
 Demersa exscidio. diffidit urbium
 Portas vir Macedo, & subruit æmulos
 Reges muneribus. munera navium 15
 Sævos illaqueant duces.
 Crescentem sequitur cura pecuniam,
 Majorumque fames. jure perhorru
 Latè conspicuum tollere verticem,
 Mæcenas, equitum decus. 20
 Quanto quisque sibi plura negaverit,
 A Dîs plura feret. nil cupientium
 Nudus castra peto ; & transfuga divitum
 Partes linquere gestio,
 Contemtæ dominus splendidior rei, 25
 Quàm si quidquid arat non piger Appulus ;
 Occultare meis dicerer horreis,
 Magnas inter opes inops.
 Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
 Paucorum, & segetis certa fides meæ, 30
 Fulgentem imperio fertilis Africæ
 Fallit, sorte beatior.
 Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
 Nec Læstrygoniâ Bacchus in amphorâ
 Languescit mihi, nec pingua Gallicis 35
 Crescunt vellera pascuis ;
 Importuna tamen pauperies abest :
 Nec, si plura velim, tu dare deneges.
 Contracto meliùs parva Cupidine
 Vestigalia porrigam, 40
 Quàm si Mygdoniis regnum Halyattici
 Campis continuem. multa petentibus
 Desunt multa. bene est, cui Deus obtulit
 Parcâ, quod satis est, manu.

ODE XVII.

ÆLI, vetusto nobilis ab Lamo,
 (Quando & priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos, & nepotum
 Per memores genus omne fastos)
 Auctore ab illo ducis originem. 5
 Qui Formiarum mœnia dicitur
 Princeps, & innantem Maricæ
 Litoribus tenuisse Lirin
 Latè tyrannus. cras foliis nemus
 Multis, & algâ litus inutili 10
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet; aquæ nisi fallit augur
 Annota cornix. dum potes, aridum
 Componere lignum: cras genium mero
 Curabis, & porco bimestri, 15
 Cum famulis operum solutis.

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
 Per meos fines & aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 Æquus alumnis:
 Si tener pleno cadit hædus anno; 5
 Larga nec defunt Veneris sodali
 Vina crateræ: vetus ara multo
 Fumat odore:
 Ludit herbofo pecus omne campo,
 Cùm tibi Nonæ redeunt Decembres: 10
 Festus in pratis vacat otioso
 Cum bove pagus:
 Inter audaces lupus errat agnos:
 Spargit agrestes tibi silva frondes:

Gaudet

CARMINUM LIB. III. 67

Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram. 15

AD TELEPHUM.

O D E XIX.

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus, pro patriâ non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio :
Quo Chium precio cadum 5
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, & quotâ
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunæ properè novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris 10
Murenæ : tribus aut novem
Miscantur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates : tres prohibet supra 15
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta fororibus.
Insanire juvat : cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ ?
Cur pendet tacitâ fistula cum lyrâ ? 20
Parcentes ego dexteras
Odi : sparge rosas : audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spisâ te nitidum comâ, 25
Puro te similem, Telephe, vespero,
Tempestiva petit Chloe :
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD

AD PYRRHUM.

ODE XX.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gætulæ catulos lænæ ?

Dura pòst paulò fugies inaudax

Prælia raptor ;

Cùm per obstantes juvenum catervas

5

Ibit insignem repetens Nearchum :

Grande certamen, tibi præda cedat

Major, an illi.

Interim dum tu celeres sagittas

Promis, hæc dentes acuit timendos :

10

Arbiter pugnæ posuisse nudo

Sub pede palmam

Fertur, & leni recreare vento

Sparfum odoratis humerum capillis :

15

Qualis aut Nireus fuit, aut aquosâ

Raptus ab Idâ.

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

ONATA mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,

Seu rixam, & insanos amores,

Seu facilem, pia testa, somnum :

Quocunque lectum nomine Massicum

5

Servas, moveri digna bono die ;

Descende, Corvino jubente

Promere languidiora vina.

Non ille, quanquam Socraticis madet

Sermonibus, te negliget horridus.

10

Narratur & prisce Catonis

Sæpe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves

Plerumque duro : tu sapientium

Curas

C A R M I N U M L I B. III. 69

Curas & arcanum jocofo 15

Confilium retegis Lyæo:

Tu ſpem reducis mentibus anxiiis,

Vireſque ; & addis cornua pauperi,

Post te neque iratos trementi

Regum apices, neque militum arma. 20

Te Liber, &, ſi læta aderit, Venus,

Segneſque nodum ſolvere Gratia,

Vivæque producent lucernæ,

Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

I N D I A N A M.

O D E XXII.

MONTIUM cuſtos nemorumque virgo,

Quæ laborantes utero puellas

Ter vocata audis, adimiſque letho,

Diva triformis ;

Imminens villæ tua pinus eſto,

Quam per exactos ego lætus annos,

Verris obliquum meditantis ictum

Sanguine donem.

A D P H I D Y L E N.

O D E XXIII.

COELO ſupinas ſi tuleris manus

Nacente Lunâ, ruſtica Phidyle :

Si thure placâriſ & hornâ

Fruge Lares, avidâque porcâ ;

Nec peſtilentem ſentiet Africum

Fecunda vitis, nec ſterilem ſeges

Rubiginem, aut dulces alumni

Pomiſero grave tempus anno.

Nam, quæ nivali paſcitur Algidio

Devota, quercus inter & ilices,

10
Aut

Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, pontificum secures
 Cervice tinget: te nihil attinet
 Tentare multâ cæde bidentium,
 Parvos coronantem marino 15
 Rore Deos, fragilique myrto.
 Immunis aram si tetigit manus,
 Non sumtuosa blandior hostia
 Mollibit aversos Penates
 Farre pio, & saliente micâ. 20

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
 Thesauris Arabum & divitis Indiæ,
 Cæmentis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum;
 Si figit adamantinos 5
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos; non animum metu,
 Non mortis laqueis expedit caput.
 Campestris meliùs Scythæ
 (Quorum plaustra vagas rite trahunt domos) 10
 Vivunt, & rigidi Getæ;
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges & Cererem ferunt;
 Nec cultura placet longior annuâ;
 Defunctumque laboribus 15
 Æquali recreat sorte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens;
 Nec dotata regit virum
 Conjux, nec nitido fidit adultero: 20
 Dos est magna parentium
 Virtus, & metuens alterius viri

Certo

Certo fœdere castitas:
 Et peccare nefas, aut precium est mori,
 O quisquis volet impias 25
 Cædes, & rabiem tollere civicam:
 Si quæret pater urbium
 Subscribi statuis; indomitam audeat
 Refrenare licentiam,
 Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quærimus invidi,
 Quid tristes querimonizæ,
 Si non supplicio culpa reciditur,
 Quid leges sine moribus 35
 Vanæ proficiunt? si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
 Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt; horrida callidi 40
 Vincunt æquora navitæ;
 Magnum pauperies opprobrium, jubet
 Quidvis & facere & pati,
 Virtutisque viam deserit arduæ.
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quò clamor vocat & turba faventium;
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiam mali,
 Mittamus. scelerum si bene pœnitet, 50
 Eradenda Cupidinis
 Pravi sunt elementa, & teneræ nimis
 Mentis asperioribus
 Formandæ studiis. nescit equo rudis
 Hærare ingenuus puer, 55
 Venarique timet; ludere doctior,
 Seu Græco jubeas trocho,
 Seu malis vetitâ legibus aleâ:
 Cùm perjura patris fides

Con-

Consortem socium fallat & hospitem, 90
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. scilicet improbæ
 Crescunt divitiæ: tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei.

AD BACCHUM.

ODE XXV.

QU o me, Bacche, rapis tui
 Plenum? quæ in nemora, aut quos agor
 in specus,
 Velox mente novâ? quibus
 Antris, egregii Cæsaris audiar
 Æternum meditans decus 5
 Stellis inferere, & concilio Jovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
 Indictum ore alio. non secus in jugis
 Exsomis stupet Evias,
 Hebrum prospiciens, & nive candidam 10
 Thracen, ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen. ut mihi devio
 Ripas & vacuum nemus
 Mirari libet! ô Naiadum potens,
 Baccharumque valentium 15
 Proceras manibus vertere fraxinos;
 Nil parvum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar. dulce periculum est,
 O Lenæe, sequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino. 20

AD VENEREM.

ODE XXVI.

VIX I puellis nuper idoneus,
 Et militavi non sine gloriâ:
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,

Lævum

CARMINUM LIB. III. 73

Lævum marinæ qui Veneris latus
 Custodit. hîc, hîc ponite lucida 5
 Funalia, & vèstes, & arcus
 Oppositis foribus minaces.
 O, quæ beatam Diva tenes Cyprum, &
 Memphim carentem Sithoniâ nive, 10
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

ODE XXVII.

IMPIOS parraë recinentis omen
 Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,
 Fetaque vulpes :
 Rumpat & serpens iter institutum, 5
 Si per obliquum similis sagittæ
 Terruit mannos. ego cui timebo
 Providus auspex,
 Antequam stantes repetat paludes
 Imbrium divina avis imminetum, 10
 Oscinem corvum prece suscitabo
 Solis ab ortu.
 Sis licet felix ubicunque mavis,
 Et memor nostri, Galatea, vivas :
 Teque nec lævus vetet ire picus, 15
 Nec vaga cornix.
 Sed vides quanto trepidet tumultu
 Pronus Orion. ego quid sit ater
 Adriæ, novi, sinus ; & quid albus
 Peccet Iapix. 20
 Hostium uxores puerique cæcos
 Sentiant motus orientis Austri, &
 Æquoris nigri fremitum, & trementes
 Verbere ripas.

E

Sic

- Sic & Europe niveum doloſo
 Credit tauro latus, & ſcatentem
 Belluis pontum, mediaſque fraudes
 Palluit audax. 25
- Nuper in pratis ſtudioſa florum, &
 Debitæ Nymphis opifex coronæ,
 Nocte ſubluftri nihil aſtra præter
 Vidit & undas. 30
- Quæ ſimul centum tetigit potentem
 Oppidis Creten; Pater ô relictum
 Filiæ nomen, pietasque! dixit
 Viſta furore. 35
- Unde? quò veni? levis una mors eſt
 Virginum culpæ. vigilansne ploro
 Turpe commiſſum? an vitiis carentem
 Ludit imago 40
- Vana, quæ portâ fugiens eburnâ
 Somnium ducit? meliusne fluctus
 Ire per longos fuit, an recentes
 Carpere flores? 45
- Si quis infamem mihi nunc juvencum
 Dedat iratæ, lacerare ferro, &
 Frangere enitar modo multum amati
 Cornua monſtri.
- Impudens liqui patrios penates:
 Impudens Orcum moror. ô Deorum
 Si quis hæc audis, utinam inter errem
 Nuda leones. 50
- Antequam turpis macies decentes
 Occupet malas, teneræque ſuccus
 Deſſuat prædæ, ſpecioſa quæro
 Paſcere tigres. 55
- Vilis Europe, pater urget abſens:
 Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
 Pendulum zonâ bene te ſecutâ
 Lædere collum. 60

Sive

Sive te rupes, & acuta letho
 Saxa delectant; age, te procellæ
 Crede veloci: nisi herile mavis
 Carpere pensum,
 Regius sanguis, dominæque tradi
 Barbaræ pellex. Aderat querenti
 Perfidum ridens Venus, & remisso
 Filius arcu.
 Mox ubi lusit satis; Abstineto.
 Dixit, irarum, calidæque rixæ;
 Cum tibi invisus laceranda reddet
 Cornua taurus.
 Uxor invicti Jovis esse nescis?
 Mitte singultus; bene ferre magnam
 Disce fortunam: tua sectus orbis
 Nomina ducet.

A D L Y D E N.

O D E XXVIII.

FESTO quid potiùs die
 Neptuni faciam? prome reconditum,
 Lyde strenua, Cæcubum,
 Munitæque adhibe vim sapientiæ.
 Inclinare meridiem
 Sentis; ac, veluti stet volucris dies,
 Parcis deripere horreo
 Cessantem Bibuli consulis amphoram.
 Nos cantabimus invicem
 Neptunum, & virides Nereïdum comas:
 Tu curvâ recines lyrâ
 Latonam, & celeris spicula Cynthia; ;
 Summo carmine, quæ Cnidon
 Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
 Junctis visit oloribus.
 Dicetur meritâ Nox quoque nœniâ.

TYRRHENA regum progenies, tibi
 Non antè verso lene merum cado,
 Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
 Pressa tuis balanus capillis
 Jamdudum apud me est. eripe te moræ: 5
 Ne semper udum Tibur & Æsulæ
 Declive contempleris arvom, &
 Telegoni juga parricidæ.
 Fastidiosam desere copiam, &
 Molem propinquam nubibus arduis: 10
 Omitte mirari beatæ
 Fumum & opes strepitumque Romæ.
 Plerumque gratæ divitibus vices,
 Mundæque parvo sub late pauperum
 Cœnæ, sine aulæis & ostro, 15
 Solicitam explicuere frostem.
 Jam clarus occultum Andromedes pater
 Ostendit ignem; jam Procyon furit,
 Et stella vesani Leonis,
 Sole dies referente ficos. 20
 Jam pastor umbras cum grege languido
 Rivumque fessus quærit, & horridi,
 Dumeta Silvani: caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
 Tu civitatem quis deceat status 25
 Curas, & Urbi sollicitus times,
 Quod Seres & regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaisque discors.
 Prudens futuri temporis exitum
 Caliginosâ nocte premit Deus; 30
 Ridetque, si mortalis ultra
 Fas trepidat. quod adest, memento
 Componere æquus: cætera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio alveo

Cum

CARMINUM LIB. III. 77

Cum pace delabentis Etruscum 35
 In mare, nunc lapides adefos,
 Stirpesque raptas, & pecus, & domos
 Volventis unâ, non sine montium
 Clamore, vicinæque silvæ;
 Cùm fera diluvies quietos 40
 Irritat amnes. ille potens sui
 Lætusque deget, cui licet in diem
 Dixisse, Vixi: cras vel atrâ
 Nube polum Pater occupato,
 Vel sole puro: non tamen irritum, 45
 Quodcunque retro est, efficiet; neque
 Dissinget, infectumque reddet.
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna sævo læta negotio, &
 Ludum insolentem ludere pertinax, 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo manentem: si celeres quatit
 Pennas, resigno quæ dedit, & meâ
 Virtute me involvo, probamque 55
 Pauperiem sine dote quæro.
 Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, & votis pacisci,
 Ne Cypriæ Tyriæque merces 60
 Addant avaro divitias mari.
 Tunc me biremis præsidio scaphæ
 Tutum per Ægæos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.

O D E XXX.

EX EGI monumentum ære perennius,
 Regalisque situ pyramidum altius;
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis

78 Q. HORATII FLACCI

Annorum series, & fuga temporum. 5
 Non omnis moriar; multaque pars mei
 Vitabit Libitinam. usque ego postera
 Crescam laude recens; dum Capitolium
 Scandet cum tacita virgine pontifex.
 Dicar, qua violens obstrepat Aufidus, 10
 Et qua pauper aquae Daunus agrestium
 Regnavit populorum, ex humili potens,
 Princeps Æoliūm carmen ad Italos
 Deduxisse modos. fume superbiam
 Quæsitam meritis, & mihi Delphicâ 15
 Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI
 C A R M I N U M
 L I B E R IV.

AD VENEREM.

ODE I.

I N T E R M I S S A Venus diu,
 Rursus bella moves? parce precor, precor.
 Non sum qualis eram bonæ
 Sub regno Cynaræ. define, dulcium 5
 Mater sæva Cupidinum,
 Circa lustra decem flectere mollibus
 Jam durum imperiis: abi
 Quò blandæ juvenum te revocant preces.
 Tempestivus in domo
 Pauli, purpureis ales oloribus, 10
 Comeffabere Maximi;
 Si

C A R M I N U M L I B. IV. 79

Si torrere jecur quæris idoneum:
 Namque & nobilis, & decens,
 Et pro sollicitis non tacitus reis,
 Et centum puer artium, 15
 Latè signa feret militiæ tuæ:
 Et, quandoque potentior
 Largis muneribus riserit æmuli;
 Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream sub trabe citreâ. 20
 Illic plurima naribus
 Duces thura; lyræ & Berecynthiæ
 Delectabere tibiæ
 Mistis carminibus, non sine fistulâ.
 Illic bis pueri die 25
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
 In morem Saliûm ter quatient humum.
 Me nec femina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula mutui, 30
 Nec certare juvat mero,
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur, heu, Ligurine, cur
 Manat rara meas lacryma per genas?
 Cur facunda parum decoro 35
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis te ego somniis
 Jam captum teneo, jam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas, dure, volubiles. 40

A D A N T O N I U M I U L U M.

O D E II.

P I N D A R U M quisquis studet æmulari, I-
 ule, ceratis ope Dædaleâ
 Nititur pennis, vitreo daturus
 Nomina ponto.

- Monte decurrens velut amnis, imbres 5
 Quem super notas aluere ripas,
 Fervet, immensusque ruit profundo
 Pindarus ore ;
 Laureâ donandus Apollinari,
 Seu per audaces nova dithyrambos 10
 Verba devolvit, numerisque fertur
 Lege solutis :
 Seu Deos, regesque canit, Deorum
 Sanguinem ; per quos cecidere justâ
 Morte Centauri, cecidit tremendæ 15
 Flamma Chimæaræ :
 Sive quos Elea domum reducit
 Palma cælestes ; pugilemve equumve
 Dicit, & centum potiore signis
 Munere donat : 20
 Flebili sponsæ juvenemve raptum
 Plorat ; & vires, animumque, moresque
 Aureos educit in astra, nigroque
 Invidet Orco.
 Multa Dirceum levat aura cycnum, 25
 Tendit, Antoni, quoties in altos
 Nubium tractus : ego, apis Matinæ
 More modoque,
 Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum, circa nemus, uvidique 30
 Tiburis ripas, operosa parvus
 Carmina fingo.
 Concines majore poeta plectro
 Cæsarem, quandoque trahet feroces
 Per sacrum clivum, meritâ decorus 35
 Fronde, Sicambros :
 Quo nihil majus meliusve terris
 Fata donavere, bonique Divi,
 Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 Tempora priscum. 40

C A R M I N U M L I B. I V. 81

Concines lætosque dies, & Urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ (si quid loquar audiendum) 45
Vocis accedet bona pars; & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Tuque dum procedis, Io triumphæ
Non semel dicemus, Io triumphæ, 50
Civitas omnis; dabimusque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ;
Me tener solvet vitulus, relictâ
Matre qui largis juvenescit herbis 55
In mea vota,
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunæ referentis ortum,
Quà notam duxit, niveus videri,
Cætera fulvus. 60

A D M E L P O M E N E N.

O D E I I I.

Q U E M tu, Melpomene, semel
Nascentem placidæ lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem; non equus impiger
Curru ducet Achaico 5
Victorem; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt, 10
Et spissæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles
E 5 Vatum

Vatum ponere me choros ; 15
 Et jam dente minùs mordeor invido.
 O testudinis aureæ
 Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas ;
 O mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, sonum : 20
 Totum muneris hoc tui est,
 Quòd monstror digito prætereuntium
 Romanæ fidicen lyræ :
 Quòd spiro, & placeo, si placeo, tuum est.

DRUSI LAUDES.

ODE IV.

QUALEM ministrum fulminis alitem
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit, expertus fidelem
 Jupiter in Ganymede flavo)
 Ol'm juventas, & patrius vigor 5
 Nido laborum propulit inscium ;
 Vernique, jam nimbis remotis,
 Infolitos docuere nifus
 Venti paventem ; mox in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus ; 10
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis atque pugnae ;
 Qualemve lætis caprea pascuis
 Intenta, fulvæ matris ab ubere
 Jam lacte depulsum leonem, 15
 Dente novo peritura, vidit :
 Videre Rhæti bella sub Alpibus
 Drusum gerentem & Vindelici ; quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazoniâ securi 20
 Dextras obarmet, quærere distuli :
 Nec scire fas est omnia. sed diu
 Latèque victrices catervæ
 Con-

CARMINUM LIB. IV. 83

Confiliis juvenis revictæ,	
Sensere quid mens rite, quid indoles	25
Nutrita faustis sub penetralibus	
Possset, quid Augusti paternus	
In pueros animus Neronēs.	
Fortes creantur fortibus & bonis:	
Est in juvenis, est in equis patrum	30
Virtus; nec imbellem feroces	
Progenerant aquilæ columbam.	
Doctrina sed vim promovet insitam,	
Rectique cultus pectora roborant:	
Utcunque defecere mores,	35
Dedecorant bene nata culpæ.	
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,	
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal	
Devictus, & pulcher fugatis	
Ille dies Latio tenebris,	40
Qui primus almâ risit adoreâ;	
Dirus per urbes Afer ut Italas,	
Ceu flamma per tēdas, vel Eurūs	
Per Siculas equitavit undas.	
Post hoc secundis usque laboribus	45
Romana pubes crevit, & impio	
Vastata Pœnorum tumultu	
Fana Deos habuere rectos:	
Dixitque tandem perfidus Annibal;	
Cervi, luporum præda rapacium,	50
Sectamur ultro, quos opimus	
Fallere & effugere est triumphus.	
Gens, quæ cremato fortis ab Illo,	
Jactata Tusciis æquoribus sacra,	
Natosque, maturosque patres	55
Pertulit Aufonias ad urbes;	
Duris ut illex tonsa bipennibus	
Nigræ feraci frondis in Algido,	
Per damna, per cædes, ab ipso	
Ducit opes animumque ferro.	60
E 6	Non

84 Q. HORATII FLACCI

Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem,
 Monstrumve summisere Colchi
 Majus, Echioniæve Thebæ.
 Merces profundo pulchrior evenit: 65
 Luctere, multæ prouet integrum
 Cum laude victorem; geretque
 Prælia conjugibus loquenda.
 Carthagini jam non ego nuncios
 Mittam superbos: occidit, occidit 70
 Spes omnis, & fortuna nostri
 Nominis, Afrubale interemto.
 Nil Claudie non perficient manus;
 Quas & benigno numine Jupiter
 Defendit, & curæ sagaces 75
 Expediunt per acuta belli.

AD AUGUSTUM.

ODE V.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ
 Custos gentis, abes jam nimum diu:
 Maturum reditum pollicitus Patrum
 Sancto concilio, redi.
 Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ: 5
 Instar veris enim, vultus ubi tuus
 Affulsit populo, gratior it dies,
 Et soles melius nitent.
 Ut mater juvenem, quem Notus invido
 Flatu Carpathii trans maris æquora 10
 Cunctantem spatio longius annuo
 Dulci distinet à domo,
 Votis, omnibusque, & precibus vocat;
 Curvo nec faciem litore demovet:
 Sic desideriiis icta fidelibus 15
 Quærit patria Cæsarem.
 Tutus bos etenim rura perambulat:

Nutrit

CARMINUM LIB. IV. 85

Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas :
 Pacatum volitant per pare navitæ :
 Culpari metuit fides : 20
 Nullis polluitur casta domus stupris :
 Mos & lex maculosum edomuit nefas :
 Laudantur simili prole puerperæ :
 Culpam pœna premit comes.
 Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ? 25
 Quis, Germania quos horrida parturit
 Fetus, incolumi Cæsare ? quis feræ
 Bellum curet Iberiæ ?
 Condit quisque diem collibus in suis,
 Et vitem viduas ducit ad arbores : 30
 Hinc ad vina redit lætus, & alteris
 Te mensis adhibet Deum :
 Te multâ prece, te prosequitur mero
 Defuso pateris ; & Laribus tuum
 Miscet numen, uti Græcia Castoris 35
 Et magni memor Herculis.
 Longas ô utinam, dux bone, ferias
 Præstes Hesperia, dicimus integro
 Sicci mane die, dicimus uvidi,
 Cùm sol Oceano subest. 40

AD APOLLINEM.

ODE VI.

DIvE, quem proles Niobea magnæ
 Vindicem linguæ, Tityosque raptor
 Sensit, & Trojæ prope victor altæ
 Phthius Achilles,
 Cæteris major, tibi miles impar ; 5
 Filius quamvis Thetidos marinæ
 Dardanas turres quateret tremendâ
 Cuspide pugnax.
 Ille, mordaci velut iccta ferro
 Pinus, aut impulsâ cupressus Euro, 10
 Pro-

Procidit latè, posuitque collum in
 Pulvere Teucro.
 Ille non inclusus equo Minervæ
 Sacra mentito, malè feriatos
 Troas, & lætam Priami choreis
 Falleret aulam; 15
 Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
 Nescios fari pueros Achivis
 Ureret flammis, etiam latentes
 Matris in alvo: 20
 Ni, tuis victus Venerisque gratæ
 Vocibus, Divûm pater annuisset
 Rebus Æneæ potiore ductos
 Alite muros.
 Doctor argutæ fidicen Thalïæ 25
 Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
 Dauniæ defende decus Camenæ,
 Levis Agyieû.
 Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
 Carminis, nomenque dedit poetæ. 30
 Virginum primæ, puerique claris
 Patribus orti,
 Delïæ tutela Deæ, fugaces
 Lyncas & cervos cohibentis arcu,
 Lesbium servate pedem, meique 35
 Pollicis ictum;
 Rite Latonæ puerum canentes,
 Rite crescentem face Noctilucam,
 Prosperam frugum, celeremque pronos
 Volvere menses. 40
 Nupta jam dices; Ego Dîs amicum,
 Seculo festas referente luces,
 Reddidi carmen, docilis modorum
 Vatis Horatî.

ODE VII.

DIFFUGERE nives: redeunt jam gramina
 campis,
 Arboribusque comæ:
 Mutat terra vices; & decrescentia ripas
 Flumina prætereunt:
 Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet 5
 Ducere nuda choros.
 Immortalia ne speres, monet annus, & alnum
 Quæ rapit hora diem.
 Frigora mitescunt Zephyris: ver proterit æstas,
 Interitura, simul 10
 Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
 Bruma recurrit iners.
 Damna tamen celeres reparant cælestia lunæ:
 Nos ubi decidimus
 Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus, 15
 Pulvis & umbra fumus.
 Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
 Tempora Dî superi?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 Quæ dederis animo. 20
 Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
 Fecerit arbitria;
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
 Liberat Hippolytum:
 Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro
 Vincula Pirithoo,

AD MARCIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

DONAREM pateras, grataque commodus,
 Censorine, meis æra fodalibus:
 Donarem tripodas, præmia fortium
 Graiorum: neque tu pessima munerum
 Ferres, divite me scilicet artium 5
 Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non hæc mihi vis; non tibi talium
 Res est aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare, & precium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus & vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ, 15
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
 Non incendia Carthaginis impiæ,
 Ejus, qui domitâ nomen ab Africâ
 Lucratus reliit, clariùs indicant
 Laudes, quàm Calabræ Pierides: neque 20
 Si chartæ fileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum 25
 Virtus, & favor, & lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cælo Musa beat. sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules: 30
 Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates:

Ornatus

Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM.

ODE IX.

NE fortè credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Aufidum,
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Mæonius tenet 5
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæque, & Alcæi minaces,
Stesichorique graves Camenæ:
Nec, si quid olim lufit Anacreon,
Delevit ætas: spirat adhuc amor, 10
Vivuntque commiffi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non fola comtos arfit adulteri
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus, 15
Et comites, Helene Lacæna:
Primufve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non femel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelufve folus 20
Dicenda Mufis prælia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ietus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona 25
Multi; fed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longâ
Nocte, carent quia vate sacro.
Paulùm fepultæ diftat inertjæ
Celata virtus. non ego te meis 30
Chartis inornatum fileri,

Totve

Totve tuos patiar labores
 Impune, Lolli, carpere lividas
 Obliviones. est animus tibi
 Rerumque prudens, & secundis 35
 Temporibus dubiisque rectus;
 Vindex avaræ fraudis, & abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
 Consulque non unius anni,
 Sed quoties bonus atque fidus 40
 Judex honestum prætulit utili, &
 Rejecit alto dona nocentium
 Vultu, & per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
 Non possidentem multa vocaveris 45
 Rectè beatum: rectiùs occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque callet pauperiem pati,
 Pejusque letho flagitium timet: 50
 Non ille pro caris amicis
 Aut patriâ timidus perire.

AD LIGURINUM.

ODE X.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
 Insuperata tuæ cum veniet pluma superbiæ,
 Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
 Nunc & qui color est puniceæ floræ prior rosæ,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam; 5
 Dices, Heu, (quoties te speculo videris alterum)
 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

O D E XI.

35 **E** S T mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus ; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis ;
 Est ederæ vis
 40 Multa, quâ crines religata fulges : 5
 Ridet argento domus : ara castis
 Vincita verbenis avet immolato
 Spargier agno :
 50 Cuncta festinat manus : huc & illuc
 Curfitant mistæ pueris puellæ : 10
 Sordidum flammæ trepidant rotantes
 Vertice fumum.
 Ut tamen noris quibus advoceris
 Gaudii ; Idus tibi sunt agenda ;
 30 Qui dies mensem Veneris marinæ 15
 Findit Aprilem,
 Jure solennis mihi, sanctiorque
 Penè natali proprio ; quod ex hac
 Luce Mæcenas meus affluentes
 Ordinât annos. 20
 Telephum, quem tu petis, occupavit,
 Non tuæ fortis juvenem, puella
 Dives & lasciva ; tenetque gratâ
 Compede vinctum.
 25 Terret ambustus Phaethon avaras
 Spes : & exemplum grave præbet ales
 Pegasus, terrenum equitem gravatus
 Bellerophonem,
 30 Semper ut te digna sequare ; & , ultra
 Quàm licet sperare, nefas putando,
 Disparem vites. age, jam meorum 30
 Finis amorum,
 (Non enim posthac aliâ calebo
 Feminâ) condisce modos, amandâ

Voce quos reddas : minuentur atræ
Carmine curæ.

35

A D V I R G I L I U M.

O D E X I I.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ :
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hibernâ nive turgidi :

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domûs

5

Æternum opprobrium ; quodd malè barbaras
Regum est ulta libidines :

Dicunt in tenero gramine pinguium

Custodes ovium carmina fistulâ ;

10

Delectantque Deum, cui pecus & nigri

Colles Arcadiæ placent.

Adduxere sitim tempora, Virgili :

Sed pressum Calibus ducere Liberum

Si gestis, juvenum nobilium cliens,

15

Nardo vina merebere :

Nardi parvus onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,

Spes donare novas largus, amaraque

Curarum eluere efficax.

20

Ad quæ si properas gaudia, cum tuâ

Velox merce veni : non ego te meis

Immunem meditor tingere poculis,

Plenâ dives ut in domo.

Verùm pone moras & studium lucri ;

25

Nigrorumque memor, dum licet, ignium,

Misce stultitiam consiliis brevem :

Dulce est desipere in loco.

I N

IN LYCEN.

ODE XIII.

AUDIVERE, Lyce, Dī mea vota, Dī
 Audivere, Lyce: sis anus, & tamen
 Vis formosa videri;

Ludisque & bibis impudens;
 Et cantu tremulo pota Cupidinem
 Lentam sollicitas. ille virentis &
 Doctæ psallere Chiaë

Pulchris excubat in genis.
 Importunus enim transvolat aridas
 Quercus, & refugit, te quia luridi
 Dentes, te quia rugæ

Turpant, & capitis nives.
 Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
 Nec clari lapides tempora, quæ semel
 Notis condita fastis

Includit volucris dies.
 Quò fugit Venus? heu! quòve color decens?
 Quò motus? quid habes illius, illius,
 Quæ spirabat amores,

Quæ me surpuerat mihi,
 Felix post Cynaram, notaque, & artium
 Gratarum facies? sed Cynaræ breves
 Annos fata dederunt,

Servatura diu parem
 Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
 Possent ut juvenes visere sarvidi,
 Multo non sine risu,

Dilapsam in cineres facem.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium,
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in ævum
 Per titulos memoresque fastos
 Æternæ? ô, quæ sol habitabiles
 Illustrat oras, maxime principum,
 Quem legis expertes Latinæ
 Vindelici didicere nuper
 Quid Marte posses. milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus,
 Breunosque veloces, & arces
 Alpibus impositas tremendis
 Dejecit acer plùs vice simplici.
 Major Neronum mox grave prælium
 Commisit, immanesque Rhætos
 Auspiciis pepulit secundis,
 Spectandus in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberæ
 Quantis fatigaret ruinis:
 Indomitas prope qualis undas
 Exercet Auster, Pleiadam choro
 Scindente nubes; impiger hostium
 Vexare turmas, & frementem
 Mittere equum medios per ignes.
 Sic tauriformis volvitur Aufidus,
 Qui regna Dauni præfuit Appuli,
 Cùm sævit, horrendamque cultis
 Diluviem meditatur agris;
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu,
 Primosque & extremos metendo,
 Stravit humum, sine clade victor;
 Te copias, te consilium, & tuos

5
 10
 15
 20
 25
 30
 Præ-

Præber
 Por
 Fortu
 Belli
 Lau
 Te C
 Medu
 Mi
 Te, f
 Niluf
 Te
 Te n
 Duræ
 Te
 P
 Ne
 Frug
 Et si
 De
 Janu
 Rectu
 Inj
 Per q
 Creve

CARMINUM LIB. IV. 95

Præbente Divos, nam tibi, quo die
 Portus Alexandria supplex 35
 Et vacuum patefecit aulam,
 Fortuna lustrò prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque & optatum peractis
 Imperiis decus arrogavit. 40
 Te Cantaber non antè domabilis,
 Medusque, & Indus, te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela præsens
 Italiæ, dominæque Romæ.
 Te, fontium qui celat origines 45
 Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris
 Te belluosus qui remotis
 Obsrepiit Oceanus Britannis,
 Te non paventis funera Galliæ,
 Duræque tellus audit Iberiæ; 50
 Te cæde gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

O D E XV.

PHOEBUS volentem prælia me loqui,
 Victas & urbes, increpuit, lyrâ;
 Ne parva Tyrrhenum per æquor
 Vela darem. tua, Cæsar, ætas 5
 Fruges & agris rettulit uberes;
 Et signa nostro restituit Jovi,
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus; & vacuum duellis
 Janum Quirini clausit; & ordinem
 Rectum evaganti frena licentiæ 10
 Injecit, emovitque culpas,
 Et veteres revocavit artes;
 Per quas Latinum nomen & Italiæ
 Crevere vires, famaue, & imperi
 Por-

Porrecta majestas ad ortum Solis ab Hesperio cubili.	15
Custode rerum Cæsare, non furor Civilis, aut vis exiget otium ; Non ira, quæ procudit enses, Et miseras inimicat urbes.	20
Non qui profundum Danubium bibunt, Edicta rumpent Julia ; non Getæ, Non Seres, infidive Persæ, Non Tanaim prope flumen orti.	25
Nosque & profestis lucibus & sacris, Inter jocosî munera Liberi, Cum prole, matronisque nostris, Rite Deos priùs apprecati, Virtute functos, more patrum, duces, Lydis remisso carmine tibiis,	30
Trojamque, & Anchisen, & almæ Progeniem Veneris canemus.	

Q. HORATII FLACCI
E P O D O N
L I B E R.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

I B I S Liburnis inter alta navium, Amice, propugnacula, Paratus omne Cæsaris periculum Subire, Mæcenas, tuo.	
Quid nos ? quibus te vita sit superstita Jucunda ; si contra, gravis :	5
Utrûmne jussi persequemur otium Non dulcè, ni tecum simul ?	An

E P O D O N L I B E R. 97

An hunc laborem mente laturi, decet
 Quâ ferre non molles viros? 10
 Feremus; & te, vel per Alpium juga,
 Inhospitalem & Caucasum,
 Vel occidentis usque ad ultimum sinum
 Forti sequemur pectore.
 Roges, tuum labore quid juvem meo, 15
 Imbellis ac firmus parum.
 Comes minore sum futurus in metu,
 Qui major absentes habet:
 Ut assidens implumibus pullis avis
 Serpentium allapsus timet 20
 Magis relictis; non, ut adfit, auxili
 Latura plus præsentiis.
 Libenter hoc omne militabitur
 Bellum in tuæ spem gratiæ;
 Non ut juvencis illigata pluribus 25
 Aratra nitantur meis;
 Pecusve Calabris ante fidus fervidum
 Lucana mutet pascua:
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circaea tangat mœnia. 30
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit: haud paravero,
 Quod aut, avarus ut Chremes, terrâ premam;
 Discinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

O D E II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni fenore;
 Nec excitatur classico miles truci, 5
 Nec horret iratum mare;
 Forumque vitat, & superba civium
 F
 Poten-

Potentiorum limina.
 Ergo aut adultâ vitium propagine
 Altas maritat populos ; 10
 Aut in reductâ valle mugientium
 Prospektat errantes greges ;
 Inutilesque falce ramos amputans,
 Feliciores inferit :
 Aut pressa puris mella condit amphoris ; 15
 Aut tondet infirmas oves.
 Vel, cùm decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
 Certantem & uvam purpuræ, 20
 Quâ muneretur te, Priape, & te pater
 Silvane, tutor finium !
 Libet jacere modò sub antiquâ ilice,
 Modò in tenaci gramine :
 Labuntur altis interim rivis aquæ ; 25
 Queruntur in silvis aves ;
 Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cùm tonantis annus hibernus Jovis
 Imbres nivesque comparat ; 30
 Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
 Apros in obstantes plagas :
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos ;
 Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem, 35
 Jucunda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur ;
 Quòd si pudica mulier in partem juvet
 Domum atque dulces liberos, 40
 (Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis exstruat lignis focum,
 Lassi sub adventum viri ;

E P O D O N L I B E R. 99

Claudensque textis cratibus lætum pecus, 45
 Distenta ficcet ubera ;
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemtas apparet ;
 Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magisve rhombus, aut scari, 50
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare :
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Jucundior, quàm lecta de pinguissimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amanti, & gravi
 Malvæ salubres corpori,
 Vel agna festis cæsa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas, ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum ;
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido ;
 Positosque vernas, ditis examen domûs, 65
 Circum renidentes Lares !
 Hæc ubi locutus fenerator Alphius,
 Jam jam futurus rusticus,
 Omnem relegit Idibus pecuniam ;
 Quærit Calendis ponere. 70

A D M Æ C E N A T E M

O D E III.

PARENTIS olim si quis impiâ manu
 Senile guttur fregerit ;
 Edit cicutis allium nocentius.
 O dura messorum ilia !
 Quid hoc veneni sævit in præcordiis ? 5
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me fefellit ? an malæ

Canidia tractavit dapes?
 Ut Argonautas præter omnes candidum
 Medea mirata est ducem, 10
 Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit hoc Iasonem:
 Hoc delibutis ulta donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus unquam siderum infedit vapor 15
 Siticulosæ Apuliæ:
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit æstuosius.
 At, si quid unquam tale concupiveris,
 Jocose Mæcenas; precor 20
 Manum puella suavio opponat tuo,
 Extremâ & in spondâ cubet.

IN SEX. MÆNAM POMPEII LI-
BERTUM.

ODE IV.

LUPIS & agnis quanta sortitò obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura durâ compepe.
 Licèt suberbus ambules pecuniâ, 5
 Fortuna non mutat genus.
 Videsne, sacram metiente te viam
 Cum bis ter ulnarum togâ,
 Ut ora vertat huc & huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 Sectus flagellis hic triumphalibus
 Præconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit;
 Sedilibusque magnus in primus eques, 15
 Othone contempto, sedet.
 Quid attinet tot ora navium gravi

Rosfrata

Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum? 20

IN CANIDIAM VENEFICAM.

O D E V.

AT ô Deorum quidquid in cælo regit
Terras & humanum genus,
Quid iste fert tumultus? & quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus 5
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Jovem;
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua? 10
Ut hæc trementi questus ore, constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis 15
Crines & incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine,
Plumamque nocturnæ strigis, 20
Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum 25
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis,
Echinus, aut currens aper.
Abacta nullâ Veia conscientia,
Ligonibus duris humum

Exhaustiebat, ingemens laboribus :
 Quò possiet infossus puer
 Longo die bis terve mutatae dapis
 Inemori spectaculo ;
 Cùm promineret ore, quantùm exstant aquâ 35
 Suspensa mento corpora,
 Exsucta uti medulla, & aridum jecur
 Amoris esset poculum ;
 Interminato cùm semel fixæ cibo
 Intabuissent pupulæ. 40
 Non defuisse masculæ libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum :
 Quæ sidera excantata voce Thessalâ, 45
 Lunamque cœlo deripit.
 Hic irrefectum sæva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit ? aut quid tacuit ? O rebus meis
 Non infideles arbitrae, 50
 Nox, & Diana, quæ silentium regis,
 Arcana cùm fiunt sacra ;
 Nunc, nunc adeste : nunc in hostiles domos
 Iram atque numen vertite.
 Formidolosis dum latent filvis feræ, 55
 Dulci sopore languidæ,
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent Suburanæ canes,
 Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meæ laborarint manus. 60
 Quid accidit ? cur dira barbaræ minùs
 Venena Medææ valent,
 Quibus superbam fugit ulta pellicem
 Magni Creontis filiam,
 Cùm palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit ;
 Atqui nec herba, nec latens in asperis

Radix

- Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum. 70
 Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
 Scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput!)
 Ad me recures: nec vocata mens tua 75
 Marfis redibit vocibus.
 Majus parabo, majus infundam tibi
 Fastidienti poculum.
 Priùsque cælum fidet inferius mari,
 Tellure porrectâ super, 80
 Quàm non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen atris ignibus.
 Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus
 Lenire verbis impias;
 Sed dubius unde rumperet silentium, 85
 Misit Thyesteas preces.
 Venena, magnum fas nefasque, non valent
 Convertere humanam vicem.
 Diris agam vos: dira detestatio
 Nullâ expiatur victimâ. 90
 Quin, ubi perire justus expiravero,
 Nocturnus occurram furor;
 Petamque vultus umbra curvis unguibus;
 (Quæ vis Deorum est Manium)
 Et inquietis affidens præcordiis, 95
 Pavore somnos auferam.
 Vos turba vicatim, hinc & hinc saxis petens,
 Contundet obscænas anus.
 Pòst, insepulta membra different lupi
 Et Esquilinæ alites. 100
 Neque hoc parentes (heu, mihi superstites,)
 Effugerit spectaculum.

ODE VI.

QUID immerentes hospites vexas, canis,
 Ignavus adversum lupos?
 Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
 Et me remorfurum petis?
 Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon, 5
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublatâ nives,
 Quæcunque præcedet fera.
 Tu, cum timendâ voce complesti nemus,
 Projectum odoraris cibum. 10
 Cave, cave: namque in malos asperrimus
 Parata tollo cornua;
 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalò.
 An, si quis atro dente me petiverit, 15
 Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

QUO, quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidæ Carthaginis 5
 Romanus arces ureret;
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacrâ catenatus viâ:
 Sed ut, secundum vota Parthorum, suâ
 Urbs hæc periret dexterâ. 10
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
 Unquam, nisi in dispar, feris.
 Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.

Tacent:

E P O D O N L I B E R. 105

Tacent : & ora pallor albus inficit ; 15
 Mentefque perculſæ ſtupent.
 Sic eſt : acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis ;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

I N A N U M L I B I D I N O S A M.

O D E V I I I.

R O G A R E longo putidam te ſeculo,
 Vires quid enervet meas ?
 Cùm ſit tibi dens ater, & rugis vetus
 Frontem ſenectus exaret ;
 Hietque turpis inter aridas nates 5
 Podex, velut crudæ bovis.
 Sed incitat me peſtus, & mammæ putres,
 Equina quales ubera ;
 Venterque mollis, & femur tumentibus
 Exile furis additum. 10
 Eſto beata : funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum :
 Nec ſit marita quæ rotundioribus
 Onuſta baccis ambulet.
 Quid, quod libelli Stoici inter ſericos 15
 Jacere pulvillos amant ?
 Illiterati num minus nervi rigent ?
 Minuſve languet faſcinum ?
 Quod ut ſuperbo provoces ab inguinẽ,
 Ore allaborandum eſt tibi. 20

A D M Æ C E N A T E M.

O D E I X.

Q U A N D O repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
 Victore lætus Cæſare,
 Tecum ſub altâ (ſic Jovi gratum) domo,
 F 5 Beate

Beatæ Mæcenæ, bibam,
 Sonante mistum tibiis carmen lyrâ, 5
 Hac Dorium, illis Barbarum ?
 Ut nuper, actus cùm freto Neptunius
 Dux fugit uftis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus (eheu, pofteri negabitis)
 Emancipatus feminæ
 Fert vallum & arma miles, & spadonibus
 Servire rugosis potest :
 Interque signa turpe militaria 15
 Sol aspicit conopeum.
 Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Cæfarem :
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppæ finiftrorfum citæ. 20
 Io triumphæ ; tu moraris aureos
 Currus, & intactas boves.
 Io triumphæ ; nec Jugurthino parem
 Bello reportasti ducem ;
 Neque Africano, cui super Carthaginem 25
 Virtus sepulcrum condidit.
 Terrâ marique victus hostis, Punico
 Lugubre mutavit fagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non fuis, 30
 Exercitatus aut petit Syrtis Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores affer huc, puer, fcyphos,
 Et Chia vina aut Lesbia ;
 Vel, quod fluentem naufeam coerceat, 35
 Metire nobis Cæcubum.
 Curam metumque Cæfaris rerum juvat
 Dulci Lyæo folvere,

IN MÆVIUM.

ODE X.

MALA soluta navis exit alite
 Ferens olentem Mævium.
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.
 Niger rudentes Eurus, inverso mari,
 5 Fractosque remos differat.
 Infurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices.
 Nec sidus atrâ nocte amicum appareat,
 Quâ tristis Orion cadit:
 10 Quietiore nec feratur æquore
 Quàm Graia victorum manus;
 Cùm Pallas usto vertit iram ab Illo
 In impiam Ajacis ratem.
 O quantus instat navitis sudor tuis,
 15 Tibique pallor luteus,
 Et illa non virilis ejulatio,
 Preces & aversum ad Jovem;
 Ionius udo cùm remugiens sinus
 Noto carinam ruperit!
 20 Opima quòd si præda curvo litore
 Porrecta mergos juveris;
 Libidinosus immolabitur caper,
 Et agna Tempestatibus.

AD PETTIUM.

ODE XI.

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
 Scribere versiculos,
 Amore perculsum gravi;
 Amore, qui me, præter omnes, expetit
 Mollibus in pueris
 5 Aut in puellis urere.
 F 6 Hic

Hic tertius December, ex quo destiti
 Inachiâ furere,
 Silvis honorem decutit.
 Heu me, per Urbem (nam pudet tanti mali) 10
 Fabula quanta fui!
 Conviviorum & pœnitet,
 In queis amantem & languor & silentium
 Arguit, & latere
 Petitus imo spiritus. 15
 Contrane lucrum nil valere candidum
 Pauperis ingenium?
 Querebar, applorans tibi;
 Simul calentis inverecundus Deus
 Fervidiore mero 20
 Arcana promôrat loco.
 Quòd si meis inæstuet præcordiis
 Libera bilis, ut hæc
 Ingrata ventis dividat
 Fomenta, vulnus nil malum levantia; 25
 Definet imparibus
 Certare summotus pudor.
 Ubi hæc severus te palam laudaveram,
 Jussus abire domum,
 Ferebar incerto pede 30
 Ad non amicos, heu, mihi postes, & heu,
 Limina dura; quibus
 Lumbos & infregi latus.
 Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitiâ, 35
 Amor Lycisci me tenet:
 Unde expedire non amicorum queant
 Libera consilia,
 Nec contumeliæ graves;
 Sed alius ardor, aut puellæ candidæ, 40
 Aut teretis pueri,
 Longam renodantis comam,

ODE XII.

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
 Munera cur mihi, quidve tabellas
 Mittis, nec firmo juveni neque naris obefæ?
 Namque sagaciùs unus odoror,
 Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
 Quàm canis acer, ubi lateat fus.
 Quis sudor vietis, & quàm malus undique membris
 Crescit odor! cùm pene soluto
 Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
 Jam manet humida creta, colorque 10
 Stercore fucatus crocodili; jamque subando
 Tenta, cubilia, testaque rumpit:
 Vel mea cùm sævis agitat fastidia verbis:
 Inachiâ langues minùs ac me:
 Inachiam ter nocte potes; mihi semper ad unum 15
 Mollis opus. pereat malè, quæ te
 Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem:
 Cùm mihi Cous adestet Amyntas;
 Cujus in indomito constantior inguine nervus,
 Quàm nova collibus arbor inhæret. 20
 Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
 Cui properabantur? tibi nempe:
 Ne foret æquales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua, quàm te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
 Agna lupos, capræque leones.

AD AMICOS.

ODE XIII.

HORRIDA tempestas cælum contraxit; &
 imbres
 Nivesque deducunt Jovem:
 Nunc mare nunc silvæ
 Threicio Aquilone sonant, rapiamus, amici,
 Occas

110 2. HORATII FLACCI

Occasionem de die : 5
 Dumque virent genua,
 Et decet, obductâ solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule pressâ meo.
 Cætera mitte loqui : Deus hæc fortasse benignâ 10
 Reducet in sedem vice.
 Nunc & Achæmeniâ
 Perfundi nardo juvat, & fide Cylleneâ
 Levare diris pectora
 Solitudinibus : 15
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
 Inviçte mortalis, Deâ
 Nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, 20
 Lubricus & Simois :
 Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ
 Rupere ; nec mater domum
 Cærule te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato, 25
 Deformis ægrimoniz
 Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM.

ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus ;
 Pocula Lethæos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
 Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando. 5
 Deus, Deus nam me vetat,
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teïum ; 10
 Qui

Qui persæpe cavâ testudine flevit amorem

Non elaboratum ad pedem.

Ureris ipse miser : quodd si non pulchrior ignis

Accendit obsessam Ilion,

Gaude sorte tuâ. me libertina, neque uno

15

Contenta, Phryne macerat.

A D N E Æ R A M.

O D E X V.

NOx erat, & cœlo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera ;

Cùm tu magnorum numen læsura Deorum

In verba jurabas mea,

Arctiùs atque ederâ procera astringitur ilex,

5

Lentis adhærens brachiis ;

Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion

Turbaret hibernum mare,

Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,

Fore hunc amorem mutuum.

10

O dolitura meâ multùm virtute, Neæra :

Nam si quid in Flacco viri est,

Non feret assiduas potiori te dare noctes ;

Et quæret iratus parem :

Nec semel offensæ cedet constantia formæ,

15

Si certus intrarit dolor.

At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc

Superbus incedis malo ;

Sis pecore & multâ dives tellure licebit,

Tibique Pactolus fluat,

20

Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,

Formâque vincas Nireia ;

Eheu, translatos aliò mœrebis amores :

Ast ego vicissim risero.

ODE XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas ;
 Suis & ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
 Minacis aut Etrusca Porſenæ manus,
 Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer, 5
 Novisque rebus infidelis Allobrox,
 Nec fera cæruleâ domuit Germania pube,
 Parentibusque abominatus Annibal ;
 Impia perdemus devoti sanguinis ætas :
 Ferisque rursus occupabitur solum. 10
 Barbarus, heu, cineres insistet victor, & Urbem
 Eques sonante verberabit ungulâ ;
 Quæque carent ventis & solibus ossa Quirini
 (Nefas videre) dissipabit insolens.
 Fortè quid expediat, communiter, aut melior pars,
 Malis carere quæritis laboribus. 16
 Nulla sit hac potior sententia : (Phocæorum
 Velut profugit exsecrata civitas,
 Agros atque lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit & rapacibus lupis)
 Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africanus.
 Sic placet ? an melius quis habet suadere ? secundâ
 Ratem occupare quid moramur alite ?
 Sed juremus in hæc : Simul imis faxes renarint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas :
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina ;
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
 Novæque monstra junxerit libidine 30
 Mirus amor ; juvet ut tigres subfidere cervis,
 Adulteretur & columba milio ;
 Credula nec flavos timeant armenta leones ;
 Ametque falsa lævis hircus æquora,

Hæc,

- Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis exsecrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis & expes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca præter & volate litora. 40
 Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
 Petamus arva, divites & insulas,
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret usque vinea;
 Germinat & nunquam fallentis termes olivæ, 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella cavâ manant ex ilice; montibus altis
 Levis crepante lympa defilit pede.
 Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
 Refertque tenta grex amicus ubera; 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus:
 Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
 Aquosus Euris arva radat imbribus,
 Pingua nec ficcis urantur semina glebis; 55
 Utrumque rege temperante cœlitum.
 Non huc Argoo contendit remige pinus;
 Neque impudica Colchis intulit pedem:
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi. 60
 Nulla nocent pecori contagia: nullius astri
 Gregem æstuosa torret impotentia.
 Jupiter illa piæ secrevit litora genti;
 Ut inquinavit ære tempus aureum:
 Ære, dehinc ferro duravit secula; quorum 65
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

O D E XVII.

JAM jam efficaci do manus scientiæ;
 Supplex & oro regna per Proserpinæ,
 Per & Dianæ non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa cælo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereïum,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Myſorum, & in quem tela acuta torſerat. 10
 Unxere matres Iliæ addictum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem;
 Postquam relictis mœnibus rex procidit,
 Heu, pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyſſei,
 Volente Circe, membra: tunc mens & ſonus
 Relatus, atque notus in vultus honor.
 Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
 Amata nautis multùm & inſitoribus. 20
 Fugit juvenas, & verecundus color
 Reliquit oſſa pelle amiſta luridâ:
 Tuis capillus albus eſt odoribus.
 Nullum à labore me reclinat otium:
 Urget diem nox, & dies noctem: neque eſt 25
 Levare tenta ſpiritu præcordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miſer,
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Marsâ diſſilire næniâ.
 Quid ampliùs vis? ô mare & terra! ardeo, 30
 Quantùm neque atro delibutus Hercules
 Neſſi cruore, nec Sicana fervidâ
 Virens in Ætnâ flamma. tu, donec cinis
 Injuſiſ aridus ventis ſerar,

Cales

Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quæ finis ? aut quod me manet stipendium ?
 Effare : jussas cum fide pœnas luam ;
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum juvencos, sive mendaci lyrâ
 Voles sonari : tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra fidus aureum.
 Infamis Helenæ Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Ademta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia,
 O nec paternis obsoleta sordibus, 45
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, & puræ manus ;
 Tuusque venter partumeius ; & tuo 50
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcunque fortis exsilis puerpera.

C A N I D I Æ R E S P O N S I O.

Q U I D obsecratîs auribus fundis preces ?
 Non saxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis ?
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impunè ut Urbem nomine implêris meo ?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus 60
 Velociusve miscuisse toxicum,
 Si tardiora fata te votis manent ?
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignæ Tantalus semper dapîs ;
 Optat Prometheus obligatus aliti :
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum : sed vetant leges Jovis.

Voles

116 Q. HORATII FLACCI

Voles modò altis defilire turribus, 70
 Modò ense pectus Norico recludere ;
 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosâ tristis ægrimoniâ.
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques ;
 Meæque terra cedit insolentiæ. 75
 An quæ movere cereas imagines,
 (Ut ipse nosti curiosus) & polo
 Deripere lunam vocibus possum meis,
 Possum crematos excitare mortuos,
 Desiderîque temperare poculum ; 80
 Plorem artis in te nil agentis exitum ?

Q. HORATII FLACCI

Carmen Seculare.

P H O E B E, silvarumque potens Diana,
 Lucidum cœli decus, ô colendi
 Semper, & culti, date quæ precamur
 Tempore sacro ;
 Quo Sibyllini monuere versus, 5
 Virgines lectas puerosque castos,
 Dîs, quibus septem placuere colles,
 Dicere carmen.
 Alme Sol, curru nitido diem qui
 Promis & celas, aliusque & idem 10
 Nasceris ; possis nihil urbe Româ
 Visere majus.
 Rite maturos aperite partus
 Lenis Ilithyia, tuere matres ;
 Sive tu Lucina probas vocari, 15
 Seu Genitalis.

Divæ,

Diva, producas sobolem ; Patrumque Prosperes decreta super jugandis Feminis, prolisque novæ feraci Lege maritâ :	20
Certus undenos decies per annos Orbis ut cantus referatque ludos. Ter die claro, totiesque gratâ Nocte frequentes.	
Vosque veraces cecinisse Parcæ, Quod semel dictum est, stabilisque rerum Terminus fervet, bona jam peractis Jungite fata.	25
Fertilis frugum pecorisque tellus Spiceâ donet Cererem coronâ : Nutriant fetus & aquæ salubres, Et Jovis auræ.	30
Condito mitis placidusque telo Supplices audi pueros, Apollo : Siderum regina bicornis audi, Luna, puellas.	35
Roma si vestrum est opus, Iliæque Litus Etruscum tenuere turmæ, Jussâ pars mutare lares & urbem Sospite cursu :	40
Cui per ardentem sine fraude Trojam Castus Æneas patriæ superstes Liberum munivit iter, daturus Plura relictis :	
Dî probos mores docili juventæ, Dî senectuti placidæ quietem, Romulæ genti date remque, prolemque, Et decus omne.	45
Quique vos bobus veneratur albis Clarus Anchisæ Venerisque sanguis, Imperet bellante prior, jacentem Lenis in hostem.	50
	Jam

- Jam mari terrâque manus potentes
Medus, Albanasque timet secures:
Jam Schythæ responsa petunt, superbi
Nuper & Indi. 55
- Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu. 60
- Augur, & fulgente decorus arcu
Phæbus, acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis arcus;
Si Palatinas videt æquus arces, 65
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proroget ævum.
- Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecem Diana preces virorum 70
Curet; & votis puerorum amicas
Applicet aures.
- Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phæbi chorus & Dianæ 75
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI
 SATYRARUM
 LIBER I.
 SATYRA I.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi
 fortem

Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illâ
 Contentus vivat; laudet diversa sequentes?

O fortunati mercatores, gravis annis

Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5

Contrà mercator, navim jactantibus Austris,

Militia est potior. quid enim? concurritur: horæ

Momento cita mors venit, aut victoria læta.

Agricolam laudat juris legumque peritus,

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10

Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,

Solos felices viventes clamat in urbe.

Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
 Delassare valent Fabium. ne te morer, audi

Quò rem deducam. si quis Deus, En ego, dicat, 15

Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,

Mercator; tu consultus modò, rusticus: hinc vos,

Vos hinc mutatis discedite partibus. eia,

Quid statis? Nolint: atqui licet esse beatis.

Quid causæ est, meritò quin illis Jupiter ambas 20

Iratus buccas inflet, neque se fore posthac

Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Præterea (ne sic, ut qui jocularia, ridens

Percurram: (quanquam ridentem dicere verum

Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25

Doctores, elementa velint ut discere prima.

Sed

Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
 Audaces mare qui curiunt, hac mente laborem 30
 Sese ferre, fenes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cùm sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
 Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepit, & illis utitur antè
 Quæsitis patiens: cùm te neque fervidus æstus
 Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
 Nil obstat tibi, dum ne fit te ditior alter. 40
 Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
 Furtim defoisâ timidum deponere terrâ?
 Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua triverit area centum; 45
 Non tuus hoc capiet venter plus quàm meus: ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Fortè vehas humero; nihilo plus accipias quàm
 Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
 Naturæ fines viventi, jugera centum, an 50
 Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non ampliùs urnâ,
 Vel cyatho; & dicas, Magno de flumine malle 55
 Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in
 undis. 60

At bona pars hominum decepta Cupidine falso,
 Nil satius est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid

Quid facias illi ? jubeas miserum esse, libenter
 Quatinus id facit. ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus ac dives, populi contemnere voces 65
 Sic solitus : populus me sibilat ; at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.
 Tantalus à labris sitiens fugientia captat
 Flumina — quid rides ? mutato nomine, de te
 Fabula narratur. congestis undique faccis 70
 Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
 Cogedis, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quò valeat nummus, quem præbeat usum ?
 Panis ematur, olus, vini sextarius ; adde,
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes ; hoc juvat ? horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit tentatum frigore corpus, 80
 Aut alius casus lecto te affixit ; habes qui
 Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis.
 Non uxor salvum te vult, non filius ; omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ. 85
 Miraris, cùm tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstat, quem non merearis, amorem ?
 At si cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
 Infelix operam perdas ; ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frenis ?
 Denique sit finis quærendi : cùmque habeas plus,
 Pauperiem metuas minùs ; & finire laborem
 Incipias, parto quod avebas : nec facias quod
 Umidiùs quidam (non longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 Non unquam servo meliùs vestiret ; ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victûs
 Opprimeret, metuebat : at hunc liberta securi

Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100

Quid mi igitur suades ? ut vivam Mænius ? aut sic

Ut Nomentanus ? Pergis pugnancia secum

Frontibus adversis componere. non ego avarum

Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.

Est inter Tanaim quiddam, socerumque Visellî : 105

Est modus in rebus ; sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque neque consistere rectum.

Illuc, upde abii, redeo. nemon' ut avarus

Se probet, ac potius laudet diversa sequentes ?

Quodque aliena capella gerat dissentius uber, 110

Tabescat ? neque se majorum pauperiorum

Turbæ comparet ? hunc atque hunc superare laboret ?

Sic festinanti semper locupletior obstat :

Ut cum carceribus missos rapit ungula currus ;

Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115

Præteritum temnens extremos inter euntem.

Inde sit, ut raro, qui se vixisse beatum

Dicat, & exacto contentus tempore, vitâ

Cedat, uti conviya satur, reperire queamus.

Jam satis est : ne me Crispini scrinia Lippi 120

Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones ; hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoris morte Tigellî :

Quippe benignus erat. contrâ hic, ne prodigus esse

Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5

Frigus quo duramque famem depellere possit.

Hunc si perconteris, avi cur atque parentis

Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,

Omnia conductis coemptis obsonia nummis ;

Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10

Respondet : laudatur ab his, culpatur ab illis.

Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis,

Dives agris, diyes positis in fenore nummis.

Quinae

Quinas hic capiti mercedes exsecat ; atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget : 15
 Nomina sectatur, modò sumtâ veste virili,
 Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non
 Jupiter, exclamat, simul atque audivit ? At in se
 Pro quæstu sumtum facit. Hic ? vix credere possis
 Quàm sibi non sit amicus : ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 Inducit, not se pejùs cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quærat, Quò res hæc pertinet ? Illuo:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat ; est qui 25
 Inguen ad obscœnum subductis usque facetus :
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
 Quarum subsutâ talos tegat instita veste :
 Contrâ, alius nullam, nisi olenti in fornice stantem. 30
 Quidam notus homo cùm exiret fornice ; Maeste
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido ;
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 Permollere uxores. Nolim laudari, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.

Audire est operæ precium, procedere rectè
 Qui mæchis non vultis, ut omni parte laborent ;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla. 40
 Hic se præcipitem tecto dedit : ille flagellis
 Ad mortem cæsus : fugiens hic decidit acrem
 Prædonum in turbam : dedit hic pro corpore nummos :
 Hunc perminxerunt calones : quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem 45
 Demeteret ferrum. jure omnes : Galba negabat.

Tutior atquanto merx est in classe secundâ !
 Libertinarum dico : Sallustius in quas
 Non minùs insanit quàm qui mæchatur. at hic si,
 Quà res, quà ratio suaderet, quâque modestè 50

Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno;
 Hoc amat, & laudat: Matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marsæus amator Originis; ille, 55
 Qui patrum mimæ donat fundumque laremque,
 Nil fuerit mihi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
 Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde
 Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicunq; quid inter-
 est in matronâ, ancillâ, peccesse togatâ?

Villius in Faustâ Sullæ gener (hoc miser uno
 Nomine deceptus) pœnas dedit usque superque 65
 Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longareus foret intus.
 Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
 Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nunquid ego à te
 Magno prognatum depolco consule cunnum, 70
 Velatumque stolâ, mea cum conferbuit ira?
 Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
 Dives opis natura suæ! tu si modò rectè
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere. tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
 Desine matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere, fructus.
 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos 80
 (Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est femur, aut
 Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ. [crus
 Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; apertè
 Quod venale habet, ostendit; nec, si quid honesti est,
 Jactat, habetque palam, quærit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpe) decora

Mol -

Molli sulca pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quodd pulchræ clunes, breve quodd caput, ardua cervix.
 Hoc illi rectè. ne corporis optima lynceis 90
 Contemplere oculis, Hypsæâ cæcior, illa
 Quæ mala sunt, spectes. O crus, ô brachia! Verùm
 Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
 Cætera, ni Catia est, demissâ veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
 Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res;
 Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
 Ad talos stola demissa, & circumdata pallâ;
 Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi penè videre est
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus. an tibi mavis
 Insidias fieri, preciumque avellier, antè
 Quàm mercem ostendi? Leporem venator ut altâ
 In nive sectatur, positum sic tangere nolit: 106
 (Cantat, & apponit) meus est amor huic similis; nam
 Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque æstus, curasque graves è pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
 Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
 Quærere plùs prodest, & inane abscindere soldo?
 Num, tibi cùm fauces urit sitis, aurea quæris 114
 Pocula? num esuriens fastidis omnia præter [num, si
 Pavonem rhombumq;? tument tibi cùm inguina,
 Ancilla, aut verna est præstò puer, impetus in quem
 Continud fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego: namq; parabilem amo venerem, facilemq;
 Illam, Pòst paulò; sed pluris; si exierit vir: 120
 Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno
 Stet precio, neque cunctetur, cùm est iussa, venire.
 Candida rectaque sit, munda hactenus, ut neq; longa,
 Nec magis alba velit quàm det natura, videri.

Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum; 125
 Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurat;
 Janua frangatur; latret canis; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet; vepallida lecto
 Defiliat mulier; miseram se conscia clamet; 130
 Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mî.
 Discinctâ tunicâ fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

S A T Y R A III.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter
 amicos

Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
 Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam; non 5
 Quidquam proficeret: si collibuisse, ab ovo
 Usque ad mala citaret, Io Bacchæ, modò summâ
 Voce, modò hac, resonat quæ chordis quattuor ima.
 Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
 Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui 10
 Junonis sacra ferret: habebat sæpe ducentos,
 Sæpe decem servos: modò reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens; modò, Sit mihi mensa tri-
 pes, &
 Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses 15
 Huic parco, paucis contento; quinque diebus
 Nil erat in oculis. noctes vigilabat ad ipsum
 Manè; diem totum stertebat. nil fuit unquam
 Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
 Nullane habes vitia? Imò alia, haud fortasse mi-
 nora. 20

Mænius absentem Novium cùm carperet: Heus tu,
 (Quidam ait) ignoras te? an ut ignotum dare nobis.
 Verba

Verba putas? Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
 Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
 Cùm tua prævideas oculis mala lippus inunctis; 25
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
 Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi
 contrà

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
 Iracundior est paulò, minùs aptus acutis
 Naribus horum hominum: rideri possit, eò quod 30
 Rusticiùs tonso toga defluit, & malè laxus
 In pede calceus hæret. at est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam; at tibi amicus: at ingenium
 ingens

Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inleverit olim 35
 Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc prævertamur, amatorem quòd amicæ
 Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
 Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus, & isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.

At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
 Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus 45
 Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
 Sisyphus: hunc varum, distortis cruribus; illum
 Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.

Parciùs hic vivit? frugi dicatur: ineptus
 Et jactantior hic paulò est? concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur: at est truculentior atque
 Plùs æquo liber? simplex fortisque habeatur:
 Caldior est? acres inter numeretur. opinor,
 Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.

At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
 Nobiscum vivit? multùm demissus homo: illi

Tardo, cognomen pingui damus ; hic fugit omnes
 Infidias, nullique malo latus obdit apertum ?
 (Cùm genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis & est ; (qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas) ut fortè legentem
 Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus ? 65
 Communi sensu planè caret, inquit. eheu
 Quàm temere in nosmet legem sancimus iniquam !
 Nam vitiis nemo sine nascitur : optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,
 Cùm mea compenset vitiis bona ; pluribus hisce 70
 (Si modò plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet : hac lege, in trutinâ ponetur eadem.
 Qui ne tuberibus propriis offēdat amicum
 Postulat ; ignoscat verrucis illius. æquum est
 Peccatis veniam poscentem, reddere rursus. 75

Denique, quatinus excīdi penitus vitium iræ,
 Cætera item nequeunt stultis hærentia ; cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur ? ac, res
 Ut quæque est, ita suppliciiis delicta coercet ?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus, 80
 Semefos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat ; Labeone infanior inter
 Sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
 Majus peccatum est ? paulum deliquit amicus ;
 Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus : 85
 Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris ;
 Qui, nisi cùm tristes misero venere Calendæ,
 Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
 Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
 Comminxit lectum potus, mensâve catillum 90
 Evandri manibus tritum dejecit : ob hanc rem,
 Aut positum antè meâ quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minùs hoc jucundus amicus
 Sit mihi ? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
 Prodi-

Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit ; 95
 Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 Cum ventum ad verum est : sensus moresque repugnant,

Atque ipsa utilitas, iusti prope mater & æqui.

Cum prorepserunt primis animalia terris, 99
 Mutum & turpe pecus, glandem atq; cubilia propter
 Unguibus & pugnīs, dein fustibus, atque ita porro
 Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus :
 Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 Nominaque invenere : dehinc absistere bello,
 Oppida cæperunt munire, & ponere leges ; 105
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.

Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
 Causa : sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos, venerem incertam rapientes, more ferarum,
 Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. 110

Jura inventa metu injusti fateri necesse est,
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest iusto secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis : 114

Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
 Qui teneros caules alieni fregerit horti,
 Et qui nocturnus Divum sacra legerit, adsit
 Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas :
 Ne scuticâ dignum horribili sectere flagello.

Nam ut ferulâ cædas meritum majora subire 120

Verbera, non vereor ; cum dicas esse pares res

Furta latrociniiis, & magnis parva mineris

Falce recisurum simili te, si tibi regnum

Permittant homines. si dives, qui sapiens est,

Et futor bonus, & solus formosus, & est rex ; 125

Cur optas quod habes ; Non nosti quid pater (inquit)

Chrysippus dicat : Sapiens crepidas sibi nunquam

Nec soleas fecit : futor tamen est sapiens. Quod ?

Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque

Optimus est modulator : ut Alfenus vaser, omni 130

Abiecto instrumento artis, clausâque tabernâ,
 Sutor erat : sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex, sic rex solus. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri ; quos tu nisi fuste coerces,
 Urgeris turbâ circùm te stante, miserque 135
 Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam : dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter Crispinum, sectabitur ; & mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici, 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter ;
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

S A T Y R A IV.

E U P O L I S, atque Cratinus, Aristophanesque
 poetæ,

Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quoddam malus, aut fur,
 Quoddam mœchus foret, aut ficarius, aut alioqui
 Famulus ; multâ cum libertate notabant. 5
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque : facetus,
 Emunctæ naris, durus componere versus :
 Nam fuit hoc vitiosus ; in horâ sæpe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
 Cum fluere lutulentus, erat quod tollere velles :
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem ;
 Scribendi rectè : nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat : Accipe, si vis,
 Accipiam tabulas : detur nobis locus, hora, 15
 Custodes : videamus uter plus scribere possit.
 Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
 Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis :
 At tu conclusas hircinis follibus auras,
 Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis & imagine : cum mea nemo

Scripta

Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minimè juvat; utpote
plures

Culpari dignos. quem vis mediâ erue turbâ; 25

Aut ob avaritiam, aut miserâ ambitione laborat.

Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:

Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære:

Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo

Vespertina tepet regio: quin per mala præceps 30

Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid

Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.

Omnes hi metuunt versus, odere poetas.

Fœnum habet in cornu; longè fuge: dummodo risum

Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico: 35

Et quodcunque semel chartis illeverit, omnes

Gestiet à furno redeunt scire, lacuque,

Et pueros & anus. Agedum, pauca accipe contrâ.

Primum ego me illorum, dederim quibus esse
poetas,

Excerptam numero: neque enim concludere versum

Dixeris esse satis; neque si quis scribat, uti nos,

Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.

Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os

Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Idcirco quidam comœdia, necne, poema 45

Effet, quæ sivere: quod acer spiritus ac vis

Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo

Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens

Sævit, quod meretrice nepos insanus amicâ

Filius, uxorem grandi cum dote recuset; 50

Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante

Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis

Audiret leviora, pater si viveret? ergo

Non satis est puris versum perscribere verbis;

Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55

Quo personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,

Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si

Tempora certa, modosque, &, quod prius ordine
verbum est,

Posterius facias, præponens ultima primis ;
Non, ut si solvas, *Postquam discordia tetra* 60
Belli ferratos postes portasque refregit ;
Invenias etiam disjecti membra poetæ.

Hactenus hæc : aliàs, justum sit necne poema :
Nunc illud tantùm quæram ; meritòne tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis ;
Magnus uterque timor latronibus : at bene si quis
Et puris vivat manibus ; contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Cœlî Byrrhîque latronum ;
Non ego sim Caprî neque Sulcî : cur metuas me ?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos, 71
Queis manus infudet vulgi, Hermogenisque Tigellî.
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus ;
Non ubivis, coramve quibusslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi ; quique lavantes :
Suave locus voci resonat conclusus ; inanes 76
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
(Inquis) & hoc studio pravus facis. Unde petitem
Hoc in me jadis ? est auctor quis denique eorum 80
Vixi cum quibus ? absentem qui rodit amicum ;
Qui non defendit, alio culpante ; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis ;
Fingere qui non visa potest ; commissâ tacere 84
Qui nequit ; hic niger est : hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cænare quaternos ;
E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam ; pòst, hunc quoque
potus,

Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur, 90
Infesto nigris : ego, si risi, quòd ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum

Lividus & mordax videor tibi. mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petillî
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos: 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, causâque meâ permulta rogatus
 Fecit; & incolumis lætor quòd vivit in Urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est 100
 Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, verè promitto. liberius si
 Dixero quid, si fortè jocosius, hoc mihi juris 104
 Cum veniâ dabis. insuevit pater optimus hoc me,
 Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
 Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo quod mî ipse parasset:
 Nonne vides, Albî ut malè vivat filius? utque
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore 111
 Cùm deterreret: Sectani dissimilis sis.
 Ne sequerer mœchas, concessâ cùm venere uti
 Possem: Deprensi non bella est fama Trebonî,
 (Aiebat.) sapiens, vitatu quidque petitu 115
 Sit melius, causas reddet tibi: mî satîs est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
 Membra animumq; tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: & sive jubebat 121
 Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
 Unum ex iudicibus selectis objiciebat:
 Sive vetabat; An hoc inhonestum & inutile factu,
 Necne sit, addubites, flagret rumore malo cùm 125
 Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitis. ex hoc sanus ab illis,

Per-

Perniciem quæcunque ferunt : mediocribus, & queis
 Ignoscas, vitiis teneor. fortassis & istinc 131
 Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
 Consilium proprium. neque enim, cùm lectulus,
 aut me

Porticus excepit, desum mihi : Rectius hoc est :
 Hoc faciens vivam meliùs : sic dulcis amicis 135
 Occurram : hoc quidam non bellè : numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris. ubi quid datur otî,
 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum : cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ
 Sit mihi : (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

S A T Y R A V.

EGRESSUM magnâ me excepit Aricia Româ
 Hospitio modico : rhetor comes Heliodorus,
 Græcorum longè doctissimus : inde Forum Appi,
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altiùs ac nos 5
 Præcinctis unum : minùs est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
 Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
 Exspectans comites. jam nox inducere terris
 Umbras, & cælo diffundere signa parabat. 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
 Ingerere. Huc appelle. trecentos inferis : ohe
 Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora. mali culices, ranæque palustres
 Avertunt somnos. absentem cantat amicam 15
 Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
 Certatim. tandem fessus dormire viator
 Incipit ; ac missæ pastum retinacula mulæ
 Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, cùm nil procedere lintrem 20
 Sentimus :

Sentimus : donec cerebrosus profilit unus,
 Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat. quartâ vix demum exponimur horâ.
 Ora manusque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
 Millia tum pransi tria repimus ; atque subimus 25
 Impositum faxis latè candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati ; averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere. interea Mæcenas advenit ; atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.

Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
 Linquimus, insani ridentes præmia scribæ, 35
 Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum.
 In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Murenâ præbente domum, Capitone culinam.

Postera lux oritur multo gratissima : namque
 Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusque 40
 Occurrunt ; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt !
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quæ villula, tectum 45
 Præbuit ; & parochi, quæ debent, ligna salemque.
 Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque :
 Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis.

Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa, 50
 Quæ super est Caudî cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Mesiûque Cicerri,
 Musa, velim memores, & quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Mesiû clarum genus Osci :
 Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venere. prior Sarmentus ; Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus : & ipse
 Messius, Accipio : caput & movet. O, tua cornu

Ni

Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres? cūm
Sic mutilus minitaris: At illi fœda cicatrix 60
Setosam lævi frontem turpaverat oris.

Campanum in morbum, in faciem permulta jocus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:

Nil illi larvâ aut tragicis opus esse cothurnis,
Multa Cicerrus ad hæc: Donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat: scribe quod esset, 66

Deterius nihilo dominæ jus esse. rogabat
Denique, cur unquam fugisset; cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucundè cœnam produximus illam. 70

Tendimus hinc rectâ Beneventum; ubi sedulus
hospes

Penè arsit, macros dum turdos versat in igne:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, servosque timentes 75
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.

Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus; & quos
Nunquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo 80
Udos cum foliis ramos urente camino.

Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
Intentum veneri: tum immundo somnia visu 84
Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.

Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Manfuri oppidulo quod versu dicere non est,
Signis perfacile est. venit vilissima rerum
Hic aqua; sed panis longè pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator; 90
Nam Canusî lapidosus: aquæ non ditior urna
Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.

Inde

Inde Rubos fessi pervenimus ; utpote longum
 Carpentés iter, & factum corruptius imbri. 95
 Postera tempestas melior, via pejor, ad usque
 Barî mœnia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque jocosque ;
 Dum flammâ sine, thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit. credat Judæus apella, 100
 Non ego. namque Deos didici securum agere ævum ;
 Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
 Tristes ex alto cœli demittere tecto.

Brundisium longæ finis chartæque viæque est.

SATYRA VI.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid
 Etruscos

Incoluit fines, nemo generosior est te,
 Nec quòd avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint ;
 Ut plerique solent, naso suspendis adunco 5
 Ignotos, ut me libertino patre natum :
 Cùm referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi verè,
 Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros nullis majoribus ortos 10
 Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos :
 Contrà, Lævinum Valerî genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
 Non unquam precio pluris licuisse, notante 14
 Judice, quem nosti, populo ; qui stultus honores
 Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus ;
 Qui stupet in titulis & imaginibus. quid oportet
 Nos facere, à vulgo longè latèque remotos ?
 Namque esto ; populus Lævino mallet honorem
 Quàm Decio mandare novo ; censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus ;
 Vel meritò, quoniam in propriâ non pelle quiessem,
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru

Non

Non minùs ignotos generosis. quò tibi, Tulli,
 Sumere depositum clavum, fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impedit crus
 Pellibus, & latum demisit pectore clavum;
 Audit continuò; quis homo hic est? quo patre natus?
 Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus; eat quacunque, puellis
 Injiciat curam quærendi singula; quali
 Sit facie, surâ quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit cives, Urbem sibi curæ,
 Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum; 35
 Quo patre sit natus, num ignotâ matre inhonestus,
 Omnes mortales curare & quærere cogit.
 Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
 Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi
 Paulus,

Et Messala videris? at hic, si plostra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.

Nunc ad me redeo libertino patre natum; 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia, Mæcenæ, tibi sim convictor; at olim,
 Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Jure mihi invideat quisvis, ita te quoque amicum;
 Præsertim cautum dignos assumere, pravâ 51
 Ambitione procul. felicem dicere non hoc
 Me possum, casu quòd te fortitus amicum:
 Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 Ut veni coràm, singultim pauca locutus,
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego circùm
 Me Satureiano vectari rura caballo,

Sed,

Sed, quod eram, narro : respondes (ut tuus est mos)
 Pauca : abeo : & revocas nono post mense, jubelque
 Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
 Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 Non patre præclaro, sed vitâ & pectore puro.

Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis 65
 Mendosa est natura, alioqui recta ; (velut si
 Egregio inspersos rependas corpore nævos).

Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
 Objiciet verè quisquam mihi ; purus & insons,
 (Ut me collaudem) si & vivo carus amicis ; 70

Causa fuit pater his : qui macro pauper agello
 Noluit in Flavî ludum me mittere ; magni
 Quò pueri magnis è centurionibus orti,
 Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
 Ibant octonis referentes Idibus æra ; 75

Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos : vestem, servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset ; avitâ
 Ex re præberi sumtus mihi crederet illos. 80

Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circùm doctores aderat. quid multa ? pudicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum factò, verùm opprobrio quoque turpi :
 Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor
 Mercedem sequer ; neque ego essem questus. ob hoc
 nunc

Laus illi debetur, & à me gratia major.
 Nil me pœniteat sanum patris hujus : eoque
 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 Quòd non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. longè mea discrepat istis
 Et vox & ratio. nam si natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum,
 Atque alios legere ad festum quoscunque parentes, 95
 Optaret

Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
 Fascibus & fellis nollem mihi sumere; demens
 Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo; quòd
 Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
 Nam mihi continuò major quærenda foret res, 100
 Atque salutandi plures; ducendus & unus
 Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
 Exirem; plures calones atque caballi
 Pascendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques ar-
 mos.

Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
 Cùm Tiburte viâ prætorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes ænophorumque.
 Hoc ego commodiùs, quàm tu, præclare senator,
 Millibus atque aliis vivo. quacunque libido est, 111
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro
 Sæpe forum: assisto divinis: inde domum me
 Ad porri & ciceris refero laganique catinum. 115
 Cœna ministratur pueris tribus: & lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus
 Vilis, cum paterâ guttus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum; non sollicitus, mihi quòd cras
 Surgendum sit manè, obeundus Marsya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo: post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto quod me tacitum juvet. ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pranses non avidè, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
 Vita solutorum miserâ ambitione gravique.
 His me consolor, victurum suaviùs, ac si 130
 Quæstor avus, pater atque meus patruusque fuissent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus & lippis notum & tonforibus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas : 5
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem ;
 Confidens, tumidus, adeò sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.

Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
 Convenit ; (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
 Hectora Priamiden, animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors ;
 Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in utroque
 Summa fuit. duo si discordia vexet inertes ; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
 Cum Lycio Glauco ; discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto prætore tenente
 Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat ; uti non
 Compositus meliùs cum Bitho Bacchius. in jus 20
 Acres procurrunt ; magnum spectaculum uterque.

Persius exponit causam ; ridetur ab omni
 Conventu ; laudat Brutum, laudatque cohortem ;
 Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
 Appellat comites, excepto Rege : Canem illum, 25
 Invisum agricolis fidus, venisse : ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quòd rara securis.

Tum Prænестinus falso multumque fluenti
 Expressa arbusto regerit convicia, durus
 Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator 30
 Cessisset, magnâ compellans voce cucullum.

At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius, exclamat : Per magnos, Brute, Deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non
 Hunc Regem jugulas ? operum hoc, mihi crede,
 tuorum est.

O LIM truncus eram ficulnus, inutile lignum :
 Cùm faber incertus scamnum faceretne Priapum,

Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque
 Maxima formido : nam fures dextra coercet,

Obsænoque ruber porrectus ab inguine palus : 5

Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.

Huc priùs angustis ejecta cadavera cellis

Conservus vili portanda locabat in arcâ.

Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum, 10

Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum

Hic dabat ; heredes monumentum ne sequeretur.

Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque

Aggere in aprico spatium ; quo modò tristes 15

Albis informem spectabant ossibus agrum :

Cùm mihi non tantùm furesque, feræque sùetæ

Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,

Quantùm carminibus quæ versant atque venenis

Humanos animos. has nullo perdere possum 20

Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum

Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.

Vidi egomet nigrâ succinctam vadere pallâ

Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,

Cum Saganâ majore ululanti. pallor utrasque 25

Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram

Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam

Cæperunt. cruor in fossam confusus, ut inde

Manes elicerent, animas responsa daturas.

Lanea & effigies erat, altera cerea : major 30

Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.

Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque

Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sævam

Alterâ Tisiphonen. serpentes, atque videres

Infernas

Infernas errare canes ; lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum ; atq; in me veniant mictum atque cacatum
 Julius, & fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem ? quo pacto alterna loquentes
 Umbræ cum Saganâ resonarent triste & acutum ? 41
 Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
 Abdiderint furtim terris, & imagine cereâ
 Largior arserit ignis ? & ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum & facta duarum ? 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffisâ nata ficus. at illæ currere in Urbem ;
 Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50

SATYRA IX.

IBAM forte viâ Sacrâ, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, & totus in illis.
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum ;
 Suaviter, ut nunc est, inquam ; & cupio omnia quæ
 vis. 5
 Cùm affectaretur ; Numquid vis ? occupo. at ille,
 Noris nos, inquit : docti sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quærens,
 Ire modò ociùs, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero, cùm sudor ad imos 10
 Manaret talos ; O te Bollane, cerebri
 Felicem, aiebam tacitus. cùm quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret ; ut illi
 Nil respondebam ; Misere cupis, inquit, abire :
 Jamdudum video : sed nil agis : usque tenebo : 15
 Persequar. hinc quò nunc iter est tibi ? Nil opus est te
 Circumagi : quendam volo visere non tibi notum :
 Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos.
 Nil habeo quod agam, & non sum piger ; usque
 sequar te. Demitto

Demitto aurículas, ut iniquæ mentis asellus, 20
 Cùm gravius dorso subiit onus. incipit ille :
 Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies; nam quis me scribere plures
 Aut citiùs possit versus? quis membra movere
 Molliùs? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
 Interpellandi locus hìc erat: Est tibi mater, 26
 Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quis-
 quam :

Omnes composui. Felices! nunc ego resto :
 Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit divinâ mota anus urnâ : 30
 Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis.
 Nec laterum dolor, aut tussis, tarda podagra ;
 Garrulus hunc quando consumet cunque: loquaces,
 Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.

Ventum erat ad Vestæ, quartâ jam parte diei 35
 Præteritâ: & casu tunc respondere vadato
 Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
 Si me amas, inquit, paulùm hìc ades. Inteream, si
 Aut valeo stare, aut novi civilia jura: 39
 Et propero quò scis. Dubius sum, quid faciam, inquit;
 Tene relinquam, an rem. Me fodes. Non faciam, ille;
 Et præcedere cœpit. ego (ut contendere durum est
 Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?
 Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis bene
 sanæ.

Nemo dexteriùs fortunâ est usus. haberes 45
 Magnum adiutorem, possêt qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
 Summoffes omnes. Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis. nil mi officit unquam,
 Ditiôr hic, aut est quia doctior: est locus uni- 51
 cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
 Proximus esse, Velis tantummodo: quæ tua virtus,
 Expug-

Expugnabis : & est qui vinci possit ; eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero :
 Muneribus servos corrumpam ; non, hodie si
 Exclusus faero, desistam ; tempora quæram ;
 Occurram in triviis ; deducam. nil sine magno 59
 Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
 Qui pulchre nosset. consistimus. Unde venis ? &
 Quò tendis ? rogat. & respondet. vellere cœpi,
 Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet. malè falsus 65
 Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.
 Certè nescio quid secretò velle loqui te
 Aiebas mecum. Memini bene ; sed meliõri
 Tempore dicam : hodie tricesima sabbata. vin' tu
 Curtis Judæis oppedere ? Nulla mihi, inquam, 70
 Relligio est. At mî : sum paulo infirmior, unus
 Multorum. ignosces : aliàs loquar. Huncine solem
 Tam nigrum surrexe mihi ? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. casu venit obviu8 illi
 Adversarius : &, Quò tu, turpissime ? magnâ 75
 Exclamat voce ; &, Licet antestari ? Ego verò
 Oppono auriculam. rapit in jus : clamor utrinque,
 Undique concursus. sic me servavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE in composito dixi pede currere versus
 Lucilî. quis tam Lucilî fautor ineptè est,
 Ut non hoc fateatur ? at idem, quòd sale multo
 Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem. [sic
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera : nam
 Et Laberî mimos, ut pulchra poemata, mirer. 6
 Ergo non satîs ast risu diducere rictum
 Auditoris : (& est quædam tamen hîc quoque virtus.)
 Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures 10
 Et sermone opus est, modò tristi, sæpe jocosò,

H

Defen-

Defendente vicem modò rhetoris, atque poetæ,
 Interdum urbani parcentis viribus atque
 Extenuantis eas consultò. ridiculum acri
 Fortiùs & meliùs magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque fimius iste,
 Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.

At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis 20
 Miscuit. O feri studiorum! quîne putetis
 Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit. At sermo linguâ concinnus utrâque
 Suavior, ut Chio nota si commissa Falerni est.
 Cùm versus facias, teipsum percontor, an, & cùm 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petillî,
 Scilicet oblitus patriæque patrisque, Latinè
 Cùm Pedius causas exfudet Poplicola, atque
 Corvinus; patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 Atqui ego cùm Græcos facerem, natus mare citra,
 Versiculos; vetuit me tali voce Quirinus
 Post mediam noctem visus, cùm somnia vera:
 In silvam non ligna feras infaniùs, ac si
 Magnas Græcorum malis implere catervas. 35

Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumq;
 Dissingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo;
 Quæ nec in æde sonent certantia, iudice Tarpâ,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 Argutâ meretrice potes Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrere libellos,
 Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio: fortè epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenæ. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, meliùs quod scribere possem;
 Inven-

Inventore minor : neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.

At dixi fluere hinc lutulentum, sæpe ferentem 50
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero ?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci ?

Non ridet versus Enni gravitate minores,
Cum de se loquitur, non ut majore reprensus ? 55

Quid vetat & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, & euntes
Mollius ? ac si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60

Ante cibum versus, totidem cœnatus ; (Etrusci
Quale fuit Cæsari rapido ferventius anni
Ingenium ; capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis) fuerit Lucilius, inquam,
Comis & urbanus ; fuerit limatior idem, 65

Quàm rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
Quàmque poetarum seniorum turba : sed ille ;
Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum ?
Detereret sibi multa ; recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur ; & in versu faciendo 70
Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.

Sæpe stylum veritas, iterum quæ digna legi sint
Scripturus : neque te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis ? 75

Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere : ut
Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit. [audax,
Men' moveat cimex Pantilius ? aut crucier, quod
Vellicet absentem Demetrius ? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli ? 80

Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus ; & hæc utinam Viscorum laudet uterque :
Ambitione relegatâ, te dicere possum,

Pollio ; te, Messala, tuo cum fratre ; simulque 85
 Vos Bibuli, & Servi ; simul his te, candide Furni ;
 Complures alios, doctos ego quos & amicos
 Prudens prætereo : quibus hæc, sint qualiacunque,
 Arridere velim ; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostrâ. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI
 SATYRARUM
 LIBER II.

SATYRA I.

SUNT quibus in satyrâ videar nimis acer, &
 ultra [quid
 Legem tendere opus : sine nervis altera, quid-
 Composui, pars esse putat, similesque meorum.
 Mille die versus deduci posse. Trebati, 4
 Quid faciam, præscribe. Quiescas. Ne faciam, inquis,
 Omnino versus ? Aio. Peream malè, si non
 Optimum erat : verùm nequeo dormire. Ter uncti
 Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto ;
 Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
 Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
 Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
 Deficiunt : neque enim quivis horrentia pilis
 Agmina, nec fractâ pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnera Parthi. 15
 Attamen & justum poteras & scribere fortem,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
 Cùm res ipsa feret : nisi dextro tempore, Flacci

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem ;
 Cui malè si palpere, recalcitrat undique tutus. 20
 Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem ?
 Cùm sib quisque timet, quanquam est intactus, &
 Quid faciam ? saltat Milonius, ut semel ictō [odit.
 Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25
 Castor gaudet equis ; ovo prognatus eodem,
 Pugnis. quot capitum vivunt, totidem studiorum
 Millia. me pedibus delectat claudere verba,
 Lucilî ritu, nostrûm melioris utroque.
 Ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
 Credebat libris ; neque, si malè gesserat usquam,
 Decurrens aliò, neque si bene : quo fit ut omnis
 Votivâ pateat veluti descripta tabellâ
 Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps :
 Nam Venusinus arat finem sub utrumq; colonus, 35
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
 Quò ne per vacuum Romano incurreret hostis :
 Sive quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
 Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
 Quemquam animantem, & me veluti custodiet ensis
 Vaginâ tectus : quem cur distringere coner, 41
 Tutus ab infestis latronibus ? ô pater & rex
 Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
 Nec quisquam noceat cupido mihi pacis ! at ille,
 Qui me commôrit, (melius non tangere, clamo) 45
 Flebit, & insignis totâ cantabitur Urbe.

Cervius iratus leges minitatur & urnam ;
 Canidia Albutî, quibus est inimica, venenum ;
 Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
 Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque 50
 Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
 Dente lupus, cornu taurus petit. unde, nisi intus
 Monstratum ? Scævæ vivacem crede nepoti
 Matrem ; nil faciet sceleris pia dextera : (mirum !
 Ut neq; calce lupus quemquam, neq; dente petit bos)

Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta. 56
 Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
 Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;
 Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit, exsul;
 Quisquis erit vitæ, scribam, color. O puer, ut sis 60
 Vitalis metuo; & majorum nequis amicus
 Frigore te feriat. Quid? cùm est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahere & pellem, nitidus quâ quisquæ per ora
 Cederet, introrsum turpis; num Lælius, aut qui 65
 Duxit ab oppressâ meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 Primores populi arripuit populumque tributum;
 Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis. 70
 Quin, ubi se à vulgo & scenâ, in secreta remorant
 Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli;
 Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; & fragili quærens illidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hîc diffindere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
 Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Judice condiderit laudatur Cæsare. Si quis
 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse, 85
 Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus & quanta, boni, sit vivere parvo,
 Nec meus hic sermo est; sed quem præcepit
 Osellus,
 Rusticus, abnormis sapiens, crassâque Minervâ)
 Discite,

Discite, non inter lances mensasque nitentes,
 Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum 5
 Acclinis falsis animus meliora recusat;
 Verum hic impransum mecum disquirite. Cur hoc?
 Dicam, si potero. male verum examinat omnis
 Corruptus iudex. leporem sectatus, equove
 Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat 10
 Militia assuetum græcari; seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem;
 Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
 Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis 14
 Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
 Ne biberis diluta. foris est promus, & atrum
 Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet, unde putas? aut
 Quis partum? non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in teipso est. tu pulmentaria quære 20
 Sudando. pinguem vitiis albumque, nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius quam gallinam tergere palatum,
 Corruptus vanis rerum; quia veneat auro 25
 Rara avis, & pictam pandat spectacula cuadam: [istam
 Tanquam ad rem attineat quicquam. num vesceris
 Quam laudas, plumam? cocto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nihil, hac magis illa;
 Imparibus formis deceptum te patet. esto. 30
 Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
 Mullum; in singula quem minuas pulmenta necesse
 Ducit te species, video. quod pertinet ergo [est.
 Proceros odisse lupos? quia scilicet illis 36
 Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem, aut Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40

Præsentēs Austri, coquite horum obsonia: quanquam
 Puter aper rhombusque recens, mala copia quando
 Ægrum sollicitat stomachum; cū rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta
 Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni præconis erat acipensere mensa
 Infamis. quid? tum rhombos minūs æquor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
 Donec vos auctor docuit prætorius. ergo 50
 Si quis nunc mergos suaves edixerit assos;
 Parebit pravi docilis Romana juventus.

Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
 Judice. nam frustra vitium vitaveris illud;
 Si te aliò pravum detorseris. Avidienus, 55
 Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
 Quinquennes oleas est, & sylvestria corna;
 Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
 Cujus odorem olei nequeas perferre: (licebit
 Ille repotia, natales, aliosve dierum 60
 Festos albatu celebrēt) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.

Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
 Utrum imitabitur? hæc urget lupo, hæc canis, aiunt.
 Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque 65
 In neutram partem cultus miser. hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Sæpius erit; nec sic ut simplex Nævius, unctam
 Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque secum
 Afferat. in primis valeas bene: nam variæ res 71
 Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
 Quæ simplex olim tibi sederit. at simul assis
 Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
 Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
 Lenta feret pituita, vides, ut pallidus omnis 75
 Cœnâ defurgat dubiâ? quin corpus onustum

Hester-

Hesternis vitiis animum quoque prægravat unà,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.

Alter, ubi dicto citiùs curata sopori 80

Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.

Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam ;

Sive diem festum rediens advexerit annus,

Seu recreare volet tenuatum corpus ; ubique

Accedent anni, & tractari molliùs ætas 85

Imbecilla volet, tibi quidnam accedet ad istam,

Quam puer & validus præsumis, mollitiem ; seu

Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus ? [nasus

Rancidum aprum antiqui laudabant : non quia

Illis nullus erat ; sed, credo, hac mente, quòd hospes

Tardiùs adveniens, vitiatum commodiùs, quàm

Integrum edax dominus consumeret. hos utinam

Heroas natum tellus me prima tulisset. [inter

Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem

Occupat humanam ? grandes rhombi, patinæque 95

Grande ferunt unà cum damno dedecus. adde

Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,

Et frustra mortis cupidum, cùm deerit egenti

As, laquei precium. Jure (inquis) Trasius istis

Jurgatur verbis : ego vectigalia magna, 100

Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo

Quod superat, non est meliùs quo insumere possis ?

Cur eget indignus quisquam, te divite ? quare

Templa ruunt antiqua Deùm ? cur, improbe, caræ

Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo ? 105

Uni nimirum rectè tibi semper erunt res ?

O magnus posthac inimicis risus ! uterne

Ad casus dubios fidet sibi certiùs ? hic, qui

Pluribus assuerit mentem corpusque superbum ;

An qui contentus parvo, metuensque futuri, 110

In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello ?

Quò magis his credas : puer hunc ego parvus

Integris opibus novi non latiùs usum, [Ofellum

Quàm nunc accisis, videas metato in agello,

Cum pecore & gnatis, fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luce profectâ
 Quidquam, præter olus, fumosæ cum pede pernae.
 Ac mihi, cùm longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo, atque hædo : tum pensilis uva secundas
 Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
 Post hoc ludus erat cuppâ potare magistrâ :
 Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractæ seria frontis. 125
 Sæviat, atq; novos moveat fortuna tumultus ; [vos,
 Quantum hinc imminuet ? quanto aut ego parcius, aut
 O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit ?
 Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille : 130
 Illum aut nequities aut vafri inscitia juris,
 Postremò expellet certè vivacior heres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius ; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes ; 135
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

S A T Y R A III.

SI c rarò scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quæq; retexens,
 Iratus tibi, quòd vini somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. quid fiet ? ab ipsis
 Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo 5
 Dic aliquid dignum promissis : incipe. nil est.
 Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 Iratis natus paries Dîs atque poetis.
 Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
 Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro ?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos ?
 Invidiam placare paras, virtute relictâ ?

Contem-

Contemnere, miser. vitanda est improba Siren
 Desidia ; aut quidquid vitâ meliore parasti 15
 Ponendum æquo animo. Dî te, Damasippe, Deæque
 Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
 Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. olim nam quærere amabam, 20
 Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus ære ;
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset :
 Callidus huic signo ponebam millia centum :
 Hortos, egregiasque domus mercarier unus
 Cum lucro noram : unde frequentia Mercuriale 25
 Imposuere mihi cognomen compita. Novi ;
 Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
 Emovit veterem mirè novus ; ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri, capitisque dolore : 29
 Ut lethargicus hic cùm sit pugil, & medicum urget.
 Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
 Frustrare : insanis & tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat ; unde ego mira
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
 Solatus jussit sapientem pascere barbam, 35
 Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam, malè re gestâ, cùm vellem mittere operto
 Me capite in flumen ; dexter stetit : &, Cave faxis
 Te quidquam indignum. pudor. inquit, te malus
 Insanos qui inter vereare insanus haberi. [urget ;
 Primùm nam inquiram, quid sit furere : hoc si erit in
 Solo ; nil verbi, pereas quin fortiter, addam. [te
 Quem mala stultitia & quemcunque inscitia veri
 Cæcum agit, insanum Chryssippi porticus & grex 44
 Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
 Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
 Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen
 Insano posuere. velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit ; 49
 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit ; unus utrique
 Error,

Error, sed variis illudit partibus: hoc te
 Crede modo insanum; nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
 Stultitiæ, nihilum metuenda timentis; ut ignes,
 Ut rupes, fluviosque in campo ob stare queratur: 55
 Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, ignes
 Per medios, fluviosque ruentis. clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor;
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva:
 Non magis audierit, quàm Fufius ebrius olim, 60
 Cùm Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
 Mater, te appello, clamantibus. huic ego vulgum
 Errori similem cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
 Integer est mentis Damasippi creditor; esto: 65
 Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:
 Tunc insanus eris, si acceperis? an magis excors
 Rejectâ prædâ, quam præsens Mercurius fert?
 Scribe decem à Nerio: non est fatis: adde Cicutæ
 Nodosi tabulas centum: mille adde catenas: 70
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
 Cùm rapies in jus malis ridentem alienis; [arbor.
 Fiet aper, modò avis, modò saxum, & cùm volet,
 Si malè rem gerere insani est; contrà, bene sani:
 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perillî 75
 Distantis, quod tu nunquam rescribere possis.

Audire, atque togam jubeo componere: quisquis
 Ambitione malâ, aut argenti patet amore;
 Quisquis luxuriâ, tristive superstitione,
 Aut alio mentis morbo calet: huc propiùs me, 80
 Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.

Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 Heredes Staberî summam incidere sepulcro;
 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria, atq; epulum, arbitrio Arrî,
 Frumenti quantum metit Africa. Sive ego pravè,
 Seu

Seu rectè hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
 Hoc Staberî prudentem animum vidisse—Quid ergo
 Sensit, cùm summam patrimoniû inculpere saxo 90
 Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, & cavit nihil acriùs: ut, si
 Fortè minùs locuples uno quadrante periret,
 Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulchris
 Divitiis parent; quas qui construxerit, ille 96
 Clarus erit, fortis, justus—Sapiensne? Etiam & rex,
 Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnæ laudi fore. quid simile isti
 Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum 100
 In mediâ jussit Libyâ; quia tardiùs irent
 Propter onus segnes. uter est insanior horum?
 Nil agit exemplum litem quod lite resolvit.
 Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
 Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli; 105
 Si scalpra & formas non futor; nautica vela
 Averfus mercaturis; delirus & amens
 Undique dicatur meritò. quid discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti 109
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
 Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet cum longo fuste; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum;
 Ac potiùs foliis parcus vescatur amaris:
 Si positis intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis; (nihil est, tercentum millibus) acre
 Potet acetum: age; si & stramentis incubet, unde-
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arcâ:
 Nimirum insanus paucis videatur; eò quòd 120
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.

Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
 Dîs inimice senex, custodis, ne tibi desit?
 Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
 Ungere

Ungere si caules oleo meliore, caputque 123
 Cæperis impexâ fœdum porrigine ? quare,
 Si quidvis fatis est, perjuras, surripis, auferas
 Undique ? tun' sanus ? populum si cædere saxis
 Incipias, servosve tuos, quos ære parâris ;
 Insanum te omnes pueri, clamentque puellæ. 130
 Cùm laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es ? Quid enim ? Neque tu hoc
 facis Argis,
 Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
 An tu reris eum occiso insanisse parente,
 Ac non antè malis dementem actum Furiis, quàm
 In matris jugulo ferrum tepefecit acutum ? 136
 Quin, ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
 Nil sanè fecit quod tu reprehendere possis :
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram ; tantùm maledicit utrique, vocando 140
 Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
 Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
 Qui Veientanum festis potare diebus
 Campanâ solitus trullâ, vappamque profestis, 144
 Quondam lethargo grandi est oppressus ; ut heres
 Jam circùm loculos & claves lætus ovanisque
 Curreret. hunc medicus multùm celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto : mensam poni jubet, atque
 Effundi saccos nummorum, accedere plures 149
 Ad numerandum : hominem sic erigit. addit & illud ;
 Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet heres.
 Men' vivo ? Ut vivas igitur, vigila : hoc age. Quid
 Deficient inopem venæ te, ni cibus atque [vis ?
 Ingens accedat stomacho fultura ruenti. 154
 Tu cessas ? agendum ; sume hoc ptisanarium oryzæ.
 Quanti emtæ ? Parvo. Quanti ergo ? Octo assibus.
 Eheu !
 Quid refert, morbo, an furtis, pereamque rapinis ?
 Quisnam igitur sanus ? Qui non stultus. Quid avarus ?
 Stultus & insanus. Quid ? si quis non sit avarus ;
 Con-

SATYRARUM LIB. II. 159

Continuò sanus ? Minimè. Cur Stoice ? Dicam.
 Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
 Hic æger. Rectè est igitur, surgetque ! Negabit :
 Quòd latus, aut renes morbo tententur acuto.
 Non est perjurus, neq; fordidus. Immolet æquis 164
 Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
 Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
 Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis ?

Servius Oppidius Canusî duo prædia dives
 Antiquo censu gnatis divisisse duobus
 Fertur, & hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum ; Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi ;
 Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem ;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors ;
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175

Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas ; tu ne majus facias id
 Quod satis esse putat pater, & natura coerces.
 Præterea ne vos titillet gloria, jure-
 jurando obstringam ambo : uter ædilis, fueritve 180
 Vestrûm prætor, is intestabilis & sacer esto.
 In cicere atque fabâ bona tu, perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatiere, aut æneus ut stes ;
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis ?
 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa ; feras tu, 185
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem ?

Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur ?
 Rex sum. Nil ultra quæro plebeiis. Et æquam
 Rem imperito : at si cui videor non justus, inulto
 Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum, 190
 Dî tibi dent captâ classem reducere Trojâ :
 Ergo consulere, & mox respondere licebit ?
 Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putrescit, toties servatis clarus Achivis ;
 Gaudeat ut populus Priami Priamisque inhumato,
 Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro ? 196

Mille

Mille ovium infanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
 Et Menelaum unâ mecum ſe occidere clamans.
 Tu cùm pro vitulâ ſtatuis dulcem Aulide gnatam
 Ante aras, ſpargiſq; molâ caput, improbe, falſâ; 200
 Rectum animi ſervas? Quorſum? Infanus quid enim
 Fecit cùm ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim [Ajax
 Uxore & gnato, mala multa precatus Atridis:
 Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
 Verùm ego, ut hærentes adverſo litore naves 205
 Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
 Nempe tuo, furioſe. Meo, ſed non furioſus.
 Qui ſpecies alias veris, ſcleriſque tumultu
 Permiſtas capiet, commotus habebitur: atque
 Stultitiâne erret, nihilum diſtabit, an irâ. 210
 Ajax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
 Cùm prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? & purum eſt vitio tibi, cùm tumidum
 Si quis lecticâ nitidam geſtare amet agnam; [eſt cor?
 Huic veſtem, ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum;
 Puſam, aut puſillam appellet, fortique marito 216
 Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
 Prætor, & ad ſanos abeat tutela propinquos.
 Quid? ſi quis gnatam pro mutâ devovet agnâ,
 Integer eſt animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
 Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſcleratus,
 Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis. [cum:
 Nunc, age, luxuriam & Nomentanum arripe me-
 Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes. 225
 Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta,
 Edicit, piſcator utî, pomarius, auceps,
 Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
 Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne macellum 229
 Manè domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
 Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid & horum
 Cuique domi eſt, id crede tuum; & vel nunc pete
 vel cras.

Accipe,

Accipe, quid contrà juvenis responderit æquus.

In nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum 234

Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris:

Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:

Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex.

Unde uxor mediâ currat de nocte vocata.

Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ

(Scilicet ut decies solidûm exsorberet) aceto 240

Diluit insignem baccam: quî sanior, ac si

Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?

Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,

Nequitia & nugis, pravorum & amore gemellum,

Luscinias soliti impenso prandere coemtas, 245

Quorsum abeant fani? cretâ an carbone notandi?

Ædificare casâs, plostello adjungere mures,

Ludere par impar, equitare in arundine longâ,

Si quem delectet barbatum; amentia verset.

Si puerilius his ratio esse evincet amare; 250

Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus

Quale priûs, ludas opus, an meretricis amore

Solicitus plores: quæro, faciasne quod olim

Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,

Fasciolas, cubital, focalia; potus ut ille 255

Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,

Postquam est impransî correptus voce magistri?

Porrigis irato puero cûm poma, recusât:

Sume catelle; negat: si non des, optat. amator

Exclusus quî distat? agit ubi secum, eat, an non,

Quò rediturus erat non arcessitus; & hæret 261

Invisis foribus. Nec nunc, cûm me vocet ultro,

Accedam? an potiùs mediter finire dolores?

Exclussit; revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce

Servus non paulo sapientior: O here, quæ res 265

Nec modum habet, neq; consilium, ratione modoque

Tractari non vult. in amore hæc sunt mala: bellum,

Pax rursus. hæc si quis tempestatis prope ritu

Mobilia, cæcâ fluitantia sorte, labore

Reddere

Reddere certa sibi ; nihilo plus explicet, ac si 270
Insanire paret certâ ratione modoque.

Quid ? cùm Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percussî fortè ; penès te es ?

Quid ? cùm balba seris annofo verba palato,
Ædificante casâs quî sanior ? adde cruorem 275

Stultitiæ, atq; ignem gladio scrutare. modò, inquam
Hellade percussâ, Marius cùm præcipitat se,

Cerritus fuit ? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus ? 280

Libertinus erat, quî circùm compita ficcus
Lautis manè senex manibus currebat, & unum,
(Quid tam magnum ? addens) unum me surpîte morti
Dis etenim facile est, orabat ; sanus utrisque
Auribus atque oculis : mentem, nisi litigiosus, 285
Exciperet dominus, cùm venderet. hoc quoq; vulgus
Chrysippus ponit secundâ in gente Menenî.

Jupiter, ingentes quî das adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit ; illo 290

Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit

Ægrum ex præcipiti ; mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.

Quone malo mentem concussa ? timore Deorum. 295

Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.

Dixerit insanum qui me, totidem audiet ; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris : 300
Quâ me stultitiâ (quoniam non est genus unum)

Insanire putas ? ego nam videor mihi sanus.

Quid ? caput abscissum demens cùm portat Agave
Gnati infelicit, sibi tum furiosa videtur ?

Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305

Atque etiam insanum : tantùm hoc ediffere, quo me
Ægro-

Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primùm
 Ædificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis: & idem
 Corpore majorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum & incessum: quî ridiculus minùs illo?
 An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
 Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 Bellua cognatos eliserit. illa rogare,
 Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset.
 Major dimidio. Num tanto? Cùm magis atque
 Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. Hæc à te non multùm abludit imago. 320
 Adde poemata nunc; (hoc est, oleum adde camino)
 Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
 Non dico horrendam rabiem—Jam desine—Cultum
 Majorem censu—Teneas, Damasippe, tuis te—
 Mille puellarum, puerorum mille furores— 325
 O major tandem parcas insane minori.

SATYRA IV.

UNDE, & quò Catiùs? Non est mihi tempus
 aventi
 Ponere signa novis præceptis; qualia vincunt
 Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cùm te sic tempore lævo
 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5
 Quòd si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox:
 Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.
 Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
 Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
 Ede hominis nomen; simul, an Romanus, an hospes.
 Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor. 11
 Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis,
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule

Caule suburbano, qui siccis crevit in agris, 15
 Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subitò te opprefferit hospes;
 Ne gallina malùm responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno;
 Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
 Natura est: aliis malè creditur. ille salubres
 Æstates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendosè: quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lene decet: leni præcordia mulso
 Prolueris meliùs. si dura morabitur alvus;
 Mitulus & viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implent conchyliæ lunæ. 30
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Baianâ melior Lucrina peloris:
 Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini:
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem, 35
 Non priùs exactâ tenui ratione saporum.
 Nec satès est carâ pisces averrere mensâ,
 Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 UMBER, & ilignâ nutritus glande, rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.
 Vineæ summittit capreas non semper edules.
 Fecundi leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quæ natura, & foret ætas,
 Ante meum nulli patuit quæsitæ palatum. 46
 Sunt quorum ingenium nova tantùm crustula promit.
 Nequaquam satis in re unâ consumere curam:
 Ut si quis solùm hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo.
 Masica si celo supponas vina sereno;

Noctur-

Nocturnâ, si quid crassi est, tenuabitur aurâ,
 Et decedet odor nervis inimicus : at illa
 15 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vaser qui miscet fæce Falernâ 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo :
 Quatinus ima petit volvens aliena vitellus.
 20 Tostis marcentem squillis recreabis & Afrâ
 Potorem cochleâ : nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho : pernâ magis ; ac magis hillis
 Flagitat in morsus refici : quin omnia malit, 61
 Quæcunque immundis fervent allata popinis.
 25 Est operæ precium duplicis pernoscere juris
 Naturam. simplex è dulci constat olivo ;
 Quod pingui miscere mero muriâque decebit, 65
 Non aliâ quàm quâ Byzantia putruit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 30 Pressâ Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo : 70
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego facem primus, & alec,
 35 Primus & invenior piper album cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagas pisces urgere catino.
 Magna movent stomacho fastidia ; seu puer unctis
 40 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit :
 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus ? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulentâ radere palmâ,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes ;
 46 Oblitum, quanto curam sumtumque minorem 85
 Hæc habeant, tanto reprimi justius illis,
 Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis ?

Docte

Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
 Non tamen interpret tantundem juveris. adde 91
 Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fortes ut adire remotos,
 Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ. 95

S A T Y R A V.

HOc quoque, Tiresia, præter narrata, patenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis—quid rides? Jamne doloso,
 Non satis est Itācam revehi, patriosque penates
 Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut 5
 Nudus inopsque domum redeant; te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
 Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior algā est.

Quando pauperiem (missis ambagibus) horres;
 Accipe quā ratione queas ditescere. turdus, 10
 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
 Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
 Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives:
 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
 Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
 Et quondam majora tuli. tu protinus, unde 21
 Divitias, ærisque ruam, dic, augur, acervos.
 Dixi equidem, & dico. captes astutus ubique
 Testamenta senum: neu, si vaser unus & alter
 Infidiatorem præroso fugerit hamo, 25
 Aut spem deponas, aut artem illusum omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim;

Vivet

Vivet uter locuples sine gnatis, improbus ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 Defensor : famâ civem causâque priorem 30
 Sperne, domi si gnatus erit, secundave conjux.
 Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prænominē molles
 Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
 Jus anceps novi ; causas defendere possum.
 Eripiet quivis oculos citiùs mihi, quàm te 35
 Contemtum casâ nuce pauperet. hæc mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum, atque
 Pelliculam curare jube. si cognitor ipse :
 Persta, atque obdura : seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas ; seu pingui tentus omafo 40
 Furius hibernas canâ nive conspuet Alpes.
 Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
 Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer ?
 Plures annabunt thynni, & cetaria crescent.
 Si cui præterea validus malè filius in re 45
 Præclarâ sublatuſ aletur ; ne manifestum
 Cælibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Arrepe officiosus, ut & scribare secundus
 Heres ; &, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias : perrarò hæc alea fallit. 50
 Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
 Abnuere, & tabulas à te remove memento :
 Sic tamen, ut limis rapias quid prima secundo
 Cera velit versu : solus, multisne coheres
 Veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 Scriba ex quinquevito corvum deludet hiantem :
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.
 Num furis ? an prudens ludis me, obscura canendo ?
 O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non :
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60
 Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
 Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus Æneâ, tellure marique
 Magnus erit ; forti nubet procera Corano

Filia

Filia Nasicæ metuentis reddere foldum. 65
 Tum gener hoc faciet: tabulas focero dabit, atque
 Ut legat, orabit: multum Nastica negatas
 Accipiet tandem, & tacitus leget; invenietque
 Nil tibi legatum, præter plorare, suisque.

Illud ad hæc jubeo: mulier si fortè dolosa, 70
 Libertusve senem delirum temperet; illis
 Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
 Adjuvat hoc quoque: sed vincit longè prius ipsum
 Expugnare caput. scribes mala carmina vecors?
 Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro 75
 Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
 Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere cursu?
 Venit enim magnum donandi parca juvenus,
 Nec tantum veneris, quantum studiosa culinæ. 80
 Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
 De fene gustarit, tecum partita lucellum;
 Ut canis, à corio nunquam absterrebitur uncto.

Me sene, quod dicam, factum est: anus improba
 Ex testamento sic est elata: cadaver [Thebis
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres; 86
 Scilicet elabi si posset mortua: credo,
 Quod nimium institerat viventi. cautus adito:
 Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
 Difficilem & morosam offendet garrulus ultro. 90
 Non etiam fileas. Davus sis comicus; atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare: mone, si increbruit aura,
 Cautus uti velet carum caput: extrahe turbâ
 Oppositis humeris: aurem substringe loquaci. 95
 Importunus amat laudari? donec, ohe jam
 Ad cælum manibus sublatis dixerit, urge; &
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curâque levarit;
 Et certum vigilans, Quartæ sit partis Ulysses, 100
 Audieris heres: Ergo nunc Dama sodalis

Nuf-

Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamq; fidelem?
 Sparge subinde: &, si paulum potes, illacrymare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue. funus 105
 Egregiè tactum laudet vicinia. si quis
 Fortè coheredum senior malè tussiet; huic tu
 Dic, ex parte tuâ, seu fundi, sive domûs sit
 Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque. 110

SATYRA VI.

HOc erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons
 Et paulum silvæ super his foret. auctiùs, atque
 Dî meliùs fecere. bene est: nihil ampliùs oro,
 Maiâ nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.
 Si neque majorem feci ratione malâ rem, 6
 Nec sum facturus vitio culpâve minorem:
 Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
 O si urnam argenti fors quâ mihi monstret! ut illi,
 Thesauro invento qui mercenarius agrum 11
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico [oro;
 Hercule: si, quod adest, gratum juvat: hac prece te
 Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
 Ingenium: utq; soles, custos mihi maximus adfis. 15
 Ergo ubi me in montes & in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris Musâque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.

Matutine pater, seu Jane libentiùs audis, 20
 Unde homines operum primos vitæque labores
 Instituunt, (sic Dîs placitum) tu carminis esto
 Principium. Romæ sponso reme rapis: Eia,
 Ne prior officio quisquàm respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.

Postmodo, quod mihi obest, clarè certumque locuto,
 Luctandum in turbâ ; facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, & quas res agis ? (improbis urget
 Iratis precibus) tu pulses omne quod obstat, 30
 Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
 Hoc juvat, & melli est ; non mentiar. at simul atra
 Ventum est Esquiliis ; aliena negotia centum
 Per caput, & circa saliunt latus. Ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras. 35
 De re communi scribæ magnâ atque novâ te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
 Dixeris, Experiar : Si vis, potes, addit ; & instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Mæcenas me cœpit habere sporum
 In numero ; duntaxat ad hoc, quem tollere rhedâ
 Vellet, iter faciens, & cui concedere nugas [par ?
 Hoc genus : Hora quota est ? Thrax est Gallina Syro
 Matutina parum cautos jam frigora mordent ; 45
 Et quæ rimosâ bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus, subjectior in diem & horam
 Invidiæ. Noster ludos spectaverat unâ,
 Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
 Frigidus à Rostris manat percompita rumor ; 50
 Quicumque obvius est, me consulit : O bone, (nam te
 Scire, Deos quoniam propiùs contingis, oportet)
 Numquid de Dacis audisti ? Nil equidem. Ut tu
 Semper eris derisor ! At omnes Dî exagitent me,
 Si quidquam. Quid ? militibus promissâ Triquetra
 Prædia Cæsar, an est Italâ tellure daturus ? 56
 Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem atque silenti.

Perditur hæc inter misero lux, non sine votis :
 O rus, quando ego te aspiciam ? quandoq; licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc somno & inertibus horis,
 Ducere sollicitæ jucunda oblivis vitæ ?
 O quando faba Pythagoræ cognata, simulque

Uncta

Uncta fati pingui ponentur oluscula lardo ?
 O noctes, cœnaque Deûm ! quibus ipse, meique 65
 Ante Larem proprium vescor ; vernasque procaces
 Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
 Siccat inæquales calices conviva, solutus
 Legibus insanis : seu quis capit acria fortis
 Pocula ; seu modicis uvescit lætiùs. ergo 70
 Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
 Nec malè necne Lepos saltet : sed quod magis ad nos
 Pertinet, & nescire malum est, agitamus : utrûmne
 Divitiis homines, an sint virtute beati :
 Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos : 75
 Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
 Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
 Ex re fabellas. nam si quis laudat Arellî
 Sollicitas ignarus opes ; sic incipit : Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum ;
 Asper, & attentus quæsitis ; ut tamen arctum
 Solveret hospitii animum. quid multa ? neque illi
 Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ ;
 Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi 85
 Frustra dedit, cupiens variâ fastidia cœnâ
 Vincere tangentis malè singula dente superbo :
 Cùm pater ipse domûs paleâ porrectus in hornâ
 Effet ador loliumque, dapis meliora relinquens. 89
 Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit,
 Prærupti nemoris patientem vivere dorso ? [amice,
 Vin' tu homines urbemque seris præponere filvis ?
 Carpe viam (mihi crede) comes : terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,
 Aut magno aut parvo, lethi fuga. quo, bone, circa,
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus : 96
 Vive memor, quàm sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
 Agrestem pepulere ; domo levis exfilit : inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Mœnia nocturni subrepere. jamque tenebat 100
 Nox

Nox medium cœli spatium, cùm ponit uterque
 In locuplete domo vestigia : rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magnâ superessent fercula cœnâ,
 Quæ procul exstructis inerant hesternæ canistris. 105
 Ergo ubi purpureâ porrectum in veste locavit
 Agrestem ; veluti succinctus cursitat hospes,
 Continuatque dapes ; necnon vernaliter ipsi
 Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
 Ille cubans gaudet mutatâ sorte, bonisque 110
 Rebus agit lætum convivam : cùm subitò ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave ; magisque
 Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis 114
 Personuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vitâ
 Est opus hac, ait ; & valeas : me silva, cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

S A T Y R A VII.

JAM DUDUM ausculto ; & cupiens tibi dicere
 servus
 Pauca, reformido. Davusne ? Ita, Davus, amicum
 Mancipium domino, & frugi, quod sit satîs : hoc est,
 Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
 (Quando ita majores voluerunt) utere : narra. 5
 Pars hominum vitiis gaudet constanter, & urget
 Propositum : pars multa natat, modò recta capeffens,
 Interdum pravis obnoxia. sæpe notatus
 Cum tribus annellis modò lævâ Priscus inani,
 Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas ; 10
 Ædibus ex magnis subitò se conderet, unde
 Mundior exiret vix libertinus honestè ;
 Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
 Vivere ; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra 15
 Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
 Mitteret in phimum talos, mercede diurnâ

Con-

Conductum pavit: quanto constantior idem
 In vitiis, tanto levius miser ac prior ille,
 Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20
 Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
 Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
 Fortunam & mores antiquæ plebis; & idem,
 Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25
 Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
 Nequicquam cæno cupiens evellere plantam.
 Romæ rus optas; absentem rusticus Urbem
 Tollis ad astra levis. si nusquam es fortè vocatus
 Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam
 Vincit eas, ita te felicem dicis, amasque, 31
 Quod nusquam tibi sit potandum: jusserit ad se
 Mæcenæ serum sub lumina prima venire
 Convivam; Nemon' oleum feret ocius? ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
 Milvius & scurræ, tibi non referenda precati,
 Discedunt. etenim fateor, me, dixerit ille,
 Duci ventre levi: nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners: si quid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quod ego, & fortassis nequior, ultro 40
 Insectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso
 Quingentis emto drachmis deprnderis? aufer
 Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
 Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 Natura incendit; sub clarâ nuda lucernâ
 Quæcunque exceptit turgentis verbera caudæ,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit, neque famosum, neque sollicitum ne
 Ditiore, aut formæ melioris meiat eodem.
 Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis, ex judice, Dama

Turpis, odoratum caput obscurante lacernâ ; 55
 Non es quod simulas ? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis, ferroque necari
 Auctoratus eas ; an turpi clausus in arcâ
 (Quò te demisit peccati conscia herilis) 60
 Contractum genibus tangas caput ? estne marito
 Matronæ peccantis in ambos iusta potestas ?
 In corruptorem vel iustior ? illa tamen se
 Non habitu, mutatve loco, peccatve supernè ;
 Cùm te formidet mulier, neque credat amanti 65
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore
 Evasti ? credo metues, doctusque cavebis. [famam.
 Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
 Possis. ô toties servus ! quæ bellua ruptis, 70
 Cùm semel effugit, reddit se prava catenis ?
 Non sum mæchus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi
 Prætereo sapiens argentea. tolle periculum, [vasa
 Jam vaga profiliet frenis natura remotis.
 Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumq; 75
 Tot tantisque minor ? quem ter vindicta quaterque
 Imposita haud unquam miserâ formidine privet ?
 Adde supra dictis, quod non leviùs valeat : nam
 Sive vicarius est, qui servo paret, (utì mos 79
 Vester ait) seu conservus ; tibi quid sum ego ? nempe
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
 Quisnam igitur liber ? Sapiens, sibique imperiosus :
 Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent :
 Respondere cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus :
 Externi ne quid valeat per lêve morari :
 In quem manca ruit semper fortuna. potesne
 Ex his, ut proprium, quid noscere ; quinque talenta
 Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelidâ ; rursus vocat. eripe turpi

55 Colla Jugo : liber, liber sum, dic age. non quis :
 Urget enim dominus mentem non lenis, & acres
 Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
 Vel cùm Pausiacâ torpes, insane, tabellâ ; 95
 Quî peccas minùs atque ego, cùm Fulvî Rutubæq;
 60 Aut Placideiani contento poplite miror
 Prælia rubricâ picta aut carbone, velut si
 Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
 Arma viri ? nequam & cessator Davus ; at ipse 100
 Subtilis veterum judex, & callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante : tibi ingens
 Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est : cur ?
 Tergo plector enim : quî tu impunitior, ista, 105
 Quæ parvo sumi nequeunt, obsonia captas ?
 Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitaë ;
 Illusque pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvâ
 Furtivam mutat strigilem ? qui prædia vendit, 110
 Nil servile, gulæ parens, habet ? adde, quòd idem
 Non horam tecum esse potes, non otia rectè
 Ponere ; teque ipsum vitas fugitivus & erro,
 Jàm vino quærens, jam somno fallere curam : 114
 Frustra : nam comes atra premit, sequiturq; fugacem.

Unde mihi lapidem ? Quorsum est opus ? Unde
 sagittas ?

Aut insanit homo, aut versus facit. Ociùs hinc te
 Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te cœna beati ? [illic
 Nam mihi quærenti convivam, dictus herè
 De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
 In vitâ fuerit meliùs. Da (si grave non est)
 Quæ prima iratum ventrem placaverit esca. 5
 In primis Lucanus aper ; leni fuit Austro
 Captus, ut aiebat cœna pater ; acria circùm

Rapula, lactucae, radices ; qualia lassum
 Pervellunt stomachum ; fiser, alec, faecula Coa.
 His ubi sublatis, puer altè cinctus acernam 10
 Gausape purpureo mensam perterfit, & alter
 Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
 Posset cœnantes offendere ; ut Attica virgo
 Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes
 Cæcuba vina ferens ; Alcon, Chium maris experts. 15
 Hic herus ; Albanum, Mæcenâs, five Falernum
 Te magis appositis delectat ; habemus utrumque.

Divitias miseras ! sed quæis cœnantibus unâ,
 Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro. 19

Summus ego, & prope me Viscus Turinus, & in-
 Si memini, Varius ; cum Servilio Balatrone [fra,
 Vibidius, quos Mæcenâs adduxerat umbras.

Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
 Ridiculus totas simul absorbere placentas.

Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè lateret, 25

Indice monstraret digito. nam cætera turba,
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
 Longè dissimilem noto celantia succum :

Ut vel continuò patuit, cùm passeris atque
 Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi. 30

Post hoc me docuit melimela rubere, minorem

Ad lunam delecta. quid hoc intersit, ab ipso

Audieris meliùs. tum Vibidius Balatroni ;

Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.

Et calices poscit majores. vertere pallor 35

Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres

Potiores : vel quòd maledicunt liberiùs ; vel

Fervida quòd subtile exsurdant vina palatum.

Invertunt Aliphanis vinaria tota

Vibidius Balatroque, secutis omnibus : imi 40

Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.

Affertur squillas inter muræna natantes [inquit,

In patinâ porrecta. sub hoc herus. Hæc gravida,

Capta est ; deterior post partum carne futura.

His

His mistum jus ; oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella ; garo de succis piscis Iberi ;
 Vîno quinquenni, verùm citra mare nato,
 Dum coquitur ; (cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud) pipere albo ; non sine aceto,
 Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere ; illutos Curtillus echinos,
 Ut melius muriâ, quam testa marina remittat.
 Interea suspensa graves aulæa ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atrî 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut fi
 Filius immaturus obisset, flere : quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret ? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te Deus ? ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis ! Varius mappâ compescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
 Hæc est conditio vivendi, aiebat : eoque 65
 Responsura tuo nunquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
 Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
 Ne malè conditum jus apponatur, ut omnes
 Præcincti rectè pueri comtique ministrant ; 70
 Adde hos præterea casus aulæa ruant si,
 Ut modò ; si patinam pede lapsus frangat agaso.
 Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversæ nudare solent, celare secundæ. 74
 Nasidienus ad hæc : Tibi Dî, quæcunque præceris,
 Commoda dent ; ita vir bonus es, convivaque comis :
 Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
 Stridere secretâ divisos aure susurros.
 Nullos his mallet ludos spectasse. sed illa
 Redde, age, quæ deinceps resisti. Vibidius dum 80
 Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
 Quod

Quòd sibi poscenti non dentur pocula ; dumque
 Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo ;
 Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
 Emendaturus fortunam. deinde secuti 85
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparfi sale multo, non sine farre,
 Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi,
 Et leporum avulsos, ut multo, suavius, armos, 89
 Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
 Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes ;
 Suaves res, si non causas narraret earum, &
 Naturas dominus : quem nos sic fugimus ulti,
 Ut nihil omnino gustaremus ; velut illis
 Canidia afflasset pejor serpentibus Afris. 95

Q. HORATII FLACCI
 EPISTOLARUM
 L I B E R I.

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA I.

P R I M A dicte mihi, summâ dicende camenâ,
 Spectatum satis, & donatum jam rude, quæris,
 Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
 Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
 Herculis ad postem fixis, latet abditus agro, 5
 Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
 Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem ;
 Solve senescentem maturè sanus equum, ne
 Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
 Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono ; 10
 Quid

Quid verum atque decens, curo & rogo, & omnis in
hoc sum :

Condo, & compono, quæ mox depromere possim.

Ac ne fortè roges, quo me duce, quo lare tuter :

Nullius addictus jurare in verba magistri,

Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes. 15

Nunc agilis fio, & merfor civilibus undis,

Virtutis veræ custos, rigidusque satelles ;

Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,

Et mihi res, non me rebus, subungere conor.

Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20

Longa videtur opus debentibus ; ut piger annus

Pupillis, quos dura premit custodia matrum :

Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem

Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod

Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè, 25

Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.

Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis :

Non possis oculo quantum contendere Lynceus ;

Non tamen idcirco contemnas lippus inungi :

Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30

Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.

Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.

Fervet avaritiâ miseroque Cupidine pectus ?

Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem

Possis, & magnam morbi deponere partem. 35

Laudis amore tumes ? sunt certa piacula, quæ te

Ter purè lecto poterunt recreare libello.

Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator ;

Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,

Si modò culturæ patientem commodet aurem. 40

Virtus est, vitium fugere ; & sapientia prima,

Stultitiâ caruisse. vides, quæ maxima credis

Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,

Quanto devites animi capitisque labore.

Impiger extremos curris mercator ad Indos, 45

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
 Ne cures ea, quæ stultè miraris & optas,
 Discere, & audire, & meliori credere non vis?
 Quis circùm pagos & circùm compita pugnax
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quærenda pecunia primùm est;
 Virtus post nummos: hæc Janus summus ab imo
 Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata senesque, 55
 Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
 Si quadringentis sex septem millia defunt;
 Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque;
 Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
 Si rectè facies. Hic murus aheneus esto, 60
 Nil conscire sibi, nullâ pallefcere culpâ.

Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
 Nænia, quæ regnum rectè facientibus offert,
 Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
 Isne tibi meliùs suadet, qui rem facias, rem. 65
 Si possis rectè; si non, quocunque modo rem;
 Ut propiùs spectes lacrymosa poemata Puppî:
 An qui fortunæ respondere superbæ

Liberum & erectum præfens hortatur, & aptat?
 Quodd si me populus Romanus fortè roget, cur 70
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem,
 Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse vel odit;
 Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
 Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. 75
 Bellua multorum es capitem. nam quid sequar, aut
 quem?

Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Crustis & pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fenore. verùm 80
 Esto aliis alios rebus studiisque teneri;

Iidem

EPISTOLARUM LIB. I. 131

Idem eadem possunt horam durare probantes ?
 Nullus in orbe sinus Baiis præluet amœnis,
 Si dixit dives ; lacus & mare sentit amorem
 Festinantis heri : cui si vitiosa libido 85
 Fecerit auspiciū ; cras ferramenta Teanum
 Tolleſtis fabri. lectus genialis in aulâ est ?
 Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vitâ :
 Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo ? 90
 Quid pauper ? ride : mutat cœnacula, lectos,
 Balnea, tonſores ; conducto navigio æquè
 Naſceat ac locuples, quem ducit priva tiremis.
 Si curtatus inæquali tonſore capillos
 Occurri ; rides : ſi fortè ſubucula pexæ 95
 Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar ;
 Rides : quid, mea cùm pugnat ſententia ſecum ?
 Quod petiit, ſpernit ; repetit quod nuper omiſit ?
 Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto ?
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis ? 100
 Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A prætore dati ; rerum tutela mearum
 Cùm ſis, & pravè ſectum ſtomacheris ob unguem
 De te pendentis, te reſpicientis amici. 105
 Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum ;
 Præcipuè ſanus, niſi cùm pituita moleſta eſt.

AD LOLLIVM.

EPISTOLA II.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime
 Lolli,
 Dum tu declamas Romæ, Præneste reſegi : [non,
 Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid
 Pleniùs ac meliùs Chryſippo & Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi. 5
 Fabula,

Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
 Græcia Barbariæ lento collisa duello,
 Stultorum regum, & populorum continet æstus.
 Antenor censet belli præcidere causam.
 Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat & inter Atriden:
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achiwi.
 Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & irâ, 15
 Iliacos intra muros peccatur, & extra.

Rursus quid virtus, & quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyssæm:
 Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes 19
 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
 Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
 Sirenium voces, & Circes pocula nosti:
 Quæ si cum fociis stultus cupidusque bibisset;
 Sub dominâ meretrice fuisset turpis & excors, 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
 In cute curandâ plus æquo operata juvenus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, & 30
 Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, curres hydropicus: & ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis & rebus honestis;
 Invidiâ vel amore vigil torquere. nam cur,
 Quæ lædunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti qui cœpit habet. sapere aude: 40
 Incipe. vivendi rectè qui prorogat horam,

Rusticus

E
 Rustic
 Labit
 Qu
 Uxor
 Quod
 Non
 Ægre
 Non
 Si
 Qui
 Ut
 Auri
 Sinc
 Sper
 Sem
 Invi
 Invi
 Ma
 Inf
 Du
 Ira
 Im
 Fi
 Ir
 T
 M
 P
 Q
 T
 M

EPISTOLARUM LIB. I. 183

Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor; & incultæ pacantur vomere silvæ. 45

Quod satis est, cui contingit, nihil ampliùs optet.

Non domus, & fundus, non æris acervus & auri

Ægroto domini deduxit corpore febres;

Non animo curas. valeat possessor oportet,

Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50

Qui cupit aut metuit; juvat illum sic domus, & res,

Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,

Auriculas citharæ collectâ sorde dolentes.

Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, ascendit.

Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas. 55

Semper avarus eget: certum voto pete finem.

Invidius alterius macrescit rebus opimis:

Invidiâ Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. qui non moderabitur iræ,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens,

Dum pœnas odio per vim festinat inulto. 61

Ira furor brevis est. animum rege; qui nisi paret,

Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catenâ.

Fingit equum tenerâ docilem cervice magister

Ire viam, quam monstrat eques: venaticus, ex quo

Tempore cervinam pellem latravit in aulâ, 66

Militat in filvis catulus. nunc adhibe puro

Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu. quòd si cessas, aut strenuus anteis; 70

Nec tardum opperier, nec præcedentibus inſto.

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA III.

IULI Flore, quibus terrarum militet oris

Claudius Augusti privignus, scire laboro.

Thracane vos, Hebrusque nivali compede victus,

An

An freta vicinas inter currentia turres,
 An pingues Asiæ campi collesque morantur ? 5
 Quid studiosa cohors operum struit ? hæc quoq; curo,
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit ?
 Bella quis & paces longum diffundit in ævum ?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora ?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus & rivos ausus apertos :
 Ut valet ? ut meminit nostri ? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, auspice Musâ ?
 An tragicâ desævît & ampullatur in arte ? [dus,
 Quid mihi Celsus agit ? monitus, multùmq; monen-
 Privatas ut quærat opes, & tangere vivet 16
 Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo :
 Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes ? 20
 Quæ circumvolitas agilis thyma ? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
 Seu linguam caussis acuis, seu civica jura
 Respondere paras : seu condis amabile carmen ;
 Prima feres ederæ victricis præmia. quòd si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses ;
 Quòd te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus & ampli ;
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ, 30
 Quantæ conveniat, Munatius. an malè facta
 Gratia nequicquam coit, & rescinditur ? at vos
 Heu calidus sanguis, heu rerum inscitia vexat,
 Indomitâ cervice feros. ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fratrum rumpere fœdus, 35
 Pascitur in vestrum redditum votiva juvenca,

EPISTOLARUM LIB. I. 185

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPISTOLA IV.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pe-
danâ ?

Scribere quod Calsi Parmensis opuscula vincat ;
An tacitum silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est ? 5
Non tu corpus eras sine pectore. Dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederant, artemque fruendi.

Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quàm sapere, & fari ut possit quæ sentiat ; utque
Gratia, fama, valetudo contingat abundè, 10
Et mundus victus, non deficiente crumenâ ?

Inter spem curamque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet quæ non sperabitur hora. 14

Me pinguem & nitidum bene curatâ cute vises,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPISTOLA V.

SI potes archaïcis conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ ;
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
Si melius quid habes, arcesse ; vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leves spes, & certamina divitiarum,
Et Moschi causam. cras nato Cæsare festus
Dat veniam somnumque dies : impunè licebit 10
Æstivam

Æstivam sermone benigno tendere noctem.
 Quò mihi fortuna, si non conceditur uti ?
 Parcus ob heredis curam, nimiùmque severus,
 Affidet infano. potare & spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid non ebrietas designat ? operta recludit,
 Spes jubet esse ratas, ad prælia trudit inertem,
 Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
 Fecundi calices quem non fecere disertum ?
 Contractâ quem non in paupertate solutum ? 20
 Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
 Invitus ; ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corruget nares ; ne non & cantharus, & lanx
 Ostendat tibi te ; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet ; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
 Et, nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. locus est & pluribus umbris :
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
 Tu, quotus esse velis, rescribe ; & rebus omissis
 Atria servantem postico falle clientem. 31

AD NUMICIUM,

EPISTOLA VI.

NIL admirari, prope res est una, Numici,
 Solaque quæ possit facere & servare beatum,
 Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nullâ
 Imbuti spectent. quid censes munera terræ ? 5
 Quid maris, extremos Arabas ditantis & Indos ?
 Ludicra quid, plausus, & amici dona Quiritis,
 Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore ?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto : pavor est utrobique molestus : 10
 Improvisa simul species exterretr utrumque :
 Gaudeat,

Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne, quid ad rem;
 Si, quidquid vidit melius pejuse suâ spe,

Defixis oculis, animoque & corpore torpet?

Infani sapiens nomen ferat, æquus iniqui; 15

Ultra, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

Inunc, argentum, & marmor vetus, æraq; & artes

Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:

Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem:

Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum,

Ne plus frumenti dotilibus emetat agris 21

Mucius: (indignum, quòd sit pejoribus ortus,)

Hic tibi sit potiùs, quàm tu mirabilis illi.

Quidquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas;

Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum 25

Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi;

Ire tamen restat Numa quòd devenit & Ancus.

Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?

Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30

Hoc age deliciis. virtutem verba putas, ut

Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,

Ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas:

Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro

Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum. 35

Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,

Et genus, & formam, regina pecunia donat;

Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.

Mancipiis locuples, egit æris Cappadocum rex:

Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, at aiunt, 40

Si posset centum scenæ præbere rogatus, [habebo,

Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot

Mittam: post paulò scribit, sibi millia quinque

Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt, 45

Et dominum fallunt, & profunt furibus. ergo

Si res sola potest facere & servare beatum;

Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.

Si

Si fortunatum species, & gratia præstat ;
 Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum
 Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram 50
 Porrigere. Hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ:
 Cuilibet hic fasces dabit ; eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur, frater, pater, adde:
 Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui cænat, bene vivit : lucet ; eamus,
 Quò ducit gula ; piscemur, venemur : (ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum, populumque jubebat :
 Unus ut è multis populo spectante referret 60
 Emtum mulus aprum.) crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti ; Cærite cerâ
 Digni ; remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi ;
 Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
 Si, Mimnermus uti censeat, sine amore jocisque 65
 Nil est jucundum ; vivas in amore jocisque.
 Vive : vale. si quid novisti rectius istis ;
 Candidus imperti : si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. atqui,
 Si me vivere vis sanum rectèque valentem ;
 Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
 Mæcenas, veniam ; dum ficus prima calorque 5
 Designatorem decorat lictoribus atris :
 Dum pueris omnis pater, & matercula pallet :
 Officiosaque sedulitas, & opella forensis
 Adducit febres & testamenta resignat.
 Quòd si bruma nives Albanis illinet agris ; 10
 Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcat,
 Contractusque leget ; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, & hirundine primâ.
 Non,

Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes. 15
 Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benignè.
 Non invisa ferēs pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quàm si dimittar onustus.
 Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit: 20
 Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
 Vir bonus & sapiens, dignis ait esse paratum;
 Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
 Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
 Quòd si me noles usquam discedere; reddes 25
 Forte latus, nigros angustâ fronte capillos:
 Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
 Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
 Fortè per angustam tenuis vulpecula rimam
 Repserat in cumeram frumenti; pastaque, rursus
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra. 31
 Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
 Nec somnum plebis laudo satur altitium, nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Sæpe verecundum laudasti: rexque, paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens.
 Inspice si possum donata reponere lætus.
 Haud malè Telemachus proles patientis Ulyssæi; 40
 Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
 Porrectus spatiis, neque multæ prodigus herbæ:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
 Sed vacuum Tiber placet, aut imbellè Tarentum. 45
 Strenuus & fortis, causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
 Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
 Abstratum quandam vacuâ tonsoris in umbrâ 50
 Cultello

Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri, (puer hic non lævè jussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære, & refer; unde domo, quis,
 Cujus fortunæ, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, & narrat, Vulteium nomine Mænam,
 Præconem, tenui censu, sine crimine notum, 56
 Et properare loco, & cessare, & quærere, & uti
 Gaudentem parvisque sodalibus, & lare certo,
 Et ludis, &, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. dic 60
 Ad cœnam veniat. Non sanè credere Mæna:
 Mirari secum tacitus. quid multa? Benignè,
 Respondet, Negat ille mihi? Negat improbus, & te
 Negligit, aut horret. Vulteium manè Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello 65
 Occupat, & salvere jubet prior. ille Philippo
 Excusare laborem & mercenaria vincla,
 Quòd non manè domum venisset; denique quòd non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cœnam est; dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. hìc ubi sæpe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Manè cliens, & jam certus conviva; jubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum cœlumque Sabinum
 Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum:
 Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
 Quàm satis est morer; ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos & vineta crepat mera, præparat ulmos,
 Immoritur studiis, & amore senescit habendi. 85
 Verùm ubi oves furto, morbo perire capellæ,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;

Offensus

Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus;
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris 91
 Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, & obtestor; vitæ me redde priori. 95
 Qul simul aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent; maturè redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum cæ.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPISTOLA VIII.

C E L S O gaudere & bene rem gerere Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
 Si quæret, quid agam; dic, multa & pulchra minantem,
 Vivere nec rectè, nec suaviter: haud quia grando
 Contuderit vites, oleamque momorderit æstus; 3
 Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris:
 Sed quia mente minùs validus, quàm corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum;
 Fidis offendar medicis, irascar amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno; 10
 Quæ nocuere sequar; fugiam quæ profore credam;
 Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat & se;
 Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, rectè; primùm gaudere, subinde 15
 Præceptum auriculis hoc instillare memento:
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

A D

AD CLAUDIUM NERONEM.

EPISTOLA IX.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit
 unus,
 Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare, & tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censet amici;
 Quid possim videt ac novat me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
 Frontis ad urbanæ descendi præmia. quod si
 Deposita laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPISTOLA X.

URBI amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet unâ
 Multum dissimiles, ad cætera penè gemelli:
 Fraternis animis: quidquid negat alter, & alter:
 Annuimus pariter, vetuli notique columbi.
 Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni
 Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quæris? vivo & regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum fertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus. liba recuso,
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturæ si convenienter oportet,
 Ponendæque domo quærenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
 Leniat & rabiem Canis & momenta Leonis,

Cum

Cùm semel accepit solem furibundus acutum ?
 Est ubi depellat somnos minùs invida cura ?
 Deteriùs Libycis olet aut nitet herba lapillis ?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quàm quæ per pronum trepidat cum murmure ri-
 Nempe inter varias nutritur silva columnas, [vum?
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam expellas furcâ ; tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25

Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quàm qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plùs nimio delectavere secundæ, 30
 Mutatæ quatient. si quid mirabere, pones
 Invitus. fuge magna : licet sub paupere tecto
 Reges & regum vitâ præcurrere amicos.

Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
 Pellebat : donec minor in certamine longo 35
 Imploravit opes hominis, frenumque recepit :
 Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret ; dominum vehet improbus, atque
 Serviet æternùm, quia parvo nesciet uti. 41
 Cui non conveniet sua res ; ut calceus olim,
 Si pede major erit, subvertet ; si minor, uret.
 Lætus forte tuâ vives sapienter, Aristi :
 Nec me dimittes incastrigatum, ubi plura 45
 Cogere, quàm satis est, ac non cessare videbor.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.
 Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ ;
 Excepto, quòd non simul esses, cætera lætus. 50

AD BULLATIUM.

EPISTOLA XI.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque
Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Cræsi regia
Sardis?

Smyrna quid, & Colophon? majora minorane famâ?
Cunctane præ Campo & Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalici ex urbibus una? 5
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis Lebedus quid sit? Gabiis desertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul è terrâ spectare furem. 10
Sed neque, qui Capuâ Romam petit imbre lutoque
Adpersus, volet in cauponâ vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plenè præstantia vitam:
Nec si te validus jactaverit Auster in alto, 15
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit, quod
Pænula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, ac vultum scriyat fortuna benignum, 20
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ sume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas, 25
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert;
Cælum, non animum mutant qui trans mare cur-
runt;

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

A D

AD ICCIUM.

EPISTOLA XII.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis,
Icci,

Si rectè frueris ; non est ut copia major

Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas:

Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.

Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis ; nil 5

Divitiæ poterunt regales addere majus.

Si fortè in medio positorum abstemius herbis

Vivis, & urticâ ; sic vives protinus, ut te

Confestim liquidus fortunæ rivus inaret :

Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10

Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.

Miramur, si Democriti pecus edit agellos

Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox ?

Cùm tu inter scabiem tantam & contagia lucri,

Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures ; 15

Quæ mare compescant causæ ; quid temperet annum ;

Stellæ sponte suâ, jussæne vagentur & errent ;

Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem ;

Quid velit & possit rerum concordia discors ;

Empedocles, an Stertinium deliret acumen. 20

Verùm, seu pisces, seu porrum & cæpe trucas,

Uttere Pompeio Grospho ; &, si quid petet, ultro

Defer : nil Grosphus nisi verum orabit, & æquum.

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

Ne tamen ignores quo sit Romana loco res : 25

Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis

Armenius cecidit : jus imperiumque Phraates

Cæsaris accepit genibus minor. aurea fruges

Italix pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.

EPISTOLA XIII.

UT proficiscentem docui te sæpe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet :
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes operâ vehemente minister. 5
 Si te fortè meæ gravis uret sarcina chartæ ;
 Abjicito potiùs, quàm quò perferre juberis
 Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
 Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus ; ne fortè sub alâ
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
 Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ,
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possint oculos auresque morari
 Cæsaris. oratus multâ prece, nitere porrò.
 Vade, vale : cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM.

EPISTOLA XIV.

VILLICE silvarum & mihi me reddentis
 agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres ;
 Certemus, spinas animone ego fortiùs, an tu
 Evellas agro ; & melior sit Horatius, an res. 5
 Me quamvis Lamiae pietas & cura moretur
 Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
 Insolabiliter ; tamen istuc mens animusque
 Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum : 10
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè ;
 In culpâ est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacitâ prece rura petebas :
 Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas. 15
 Me constare mihi scis, & discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
 Non eadem miramur : eo disconvenit inter
 Meque & te. nam quæ deserta & inhospita tesqua
 Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; & odit 20
 Quæ tu pulchra putas. fornix tibi & uncta popina
 Incutiunt urbis desiderium, video ; & quod
 Angulus iste feret piper & thus ociùs uvâ ;
 Nec vicina subest vinum præbere taberna
 Quæ possit tibi ; nec meretrix tibicina, cujus 25
 Ad strepitum salias terræ gravis : & tamen urges
 Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, & strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multâ mole docendus aprico parcere prato. 30
 Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi,
 Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni ; 34
 Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herbâ :
 Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morfuique venenat :
 Rident vicini, glebas & saxa moventem. 40
 Cum servis urbana diaria rodere mavis :
 Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
 Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
 Optat ephippia bos piger : optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM.

EPISTOLA XV.

QUÆ sit hiems Velia, quod cœlum, Vala,
 Salerni, nam [Baïas
 Quorum hominum regio, & qualis via: mihi
 Musa supervacuas Antonius: & tamen illis
 Me facit invisum, gelidâ cum perluor undâ
 Per medium frigus. sanè myrteta relinqui, 5
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
 Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosque petunt, & frigida rura.
 Mutandus locus est, & diversoria nota 10
 Præteragendus equus. Quò tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Baïas, lævâ stomachosus habenâ
 Dicet eques: sed equi frenato est auris in ore.)
 Major utrùm populum frumenti copia pascat;
 Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15
 Dulcis aquæ: (nam vina nihil moror illius oræ:
 Rure meo possum quidvis perferre patique:
 Ad mare cùm veni, generosum & lene requiro,
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 In venas animumque meum, quod verba ministret,
 Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.) 21
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
 Utra magis pisces & echinos æquora celent,
 Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti;
 Scribere te nobis, tibi nos accredere par est. 25
 Mænius ut rebus maternis atque paternis
 Fortiter absumentis, urbanus cœpit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
 Impransus non qui civem dignosceret hoste;
 Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus; 30
 Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli;
 Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.

Hic,

Hic, ubi nequitiae fautoribus & timidis nil
 Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omâsi
 Vilis, & agninæ; tribus ur̄sis quod satis esset: 35
 Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
 Diceret urendos correctus Bestius. idem,
 Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum & cinerem; Non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona: cū sit obeso 40
 Nil melius turdo, nil vulvâ pulchrius amplâ.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta & parvula laudo,
 Cū res deficiunt, satis inter vilia fortis:
 Verūm, ubi quid melius contingit & unctius; idem
 Vos sapere, & solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINTIUM.
 EPISTOLA XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
 Pomisne, & pratis, an amictâ vitibus ulmo;
 Scribetur tibi forma loquaciter & situs agri.

Continui montes, ni diffocientur opacâ 5
 Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
 Lævum discedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. quid si rubicunda benignè
 Corna vepres & pruna ferant? si quercus, & ilex
 Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbra?
 Dicas adductum propius frondere Tarentum 11
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fuit utilis, utilis alvo.
 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amcenæ, 15
 Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.

Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum:
 Sed vereor ne cui de te plus quàm tibi credas;
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum;

Neu, si te populus sanum recteque valentem
 Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terrâ pugnata marique 25
 Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures;
 Tene magis saluum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & Urbi,
 Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis:
 Cùm pateris sapiens emendatusque vocari; 30
 Respondestne tuo, dic sodes, nomine? nempe
 Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem:
 Pone; meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum, 63
 Contendat laqueo collum pressisse paternum;
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
 Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
 Quem, nisi mendosum & mendacem? vir bonus
 est quis? 40
 Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat;
 Quo multæ magnæque secantur iudice lites;
 Quo responfore, & quo causæ teste tenentur.
 Sed vidit hunc omnis domus & vicinia tota,
 Introrsum turpem, speciosum pelle decorâ. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes precium; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, & frugi: Renuit negat atque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque 50
 Suspectos laqueos, & opertum milius hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cùm surripis unum; 55
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.

Vir

Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne
tribunal,

Quandocunque Deos vel porco vel bove placat ;
Jane pater, clarè, clarè cùm dixit Apollo ;
Labra movet metuens audiri : Pulchra Laverna, 60
Da mihi fallere ; da justum sanctumque videri :
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
In triviis fixum cùm se demittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porrò 65
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.

Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augendâ festinat & obruitur re.

Vendere cùm possis captivum, occidere noli :
Serviet utiliter : sine pascat durus aretque, 70
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis,
Annonæ profit, portet frumenta penusque.

Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique [rem,
Indignum cogès ? Adimam bona : Nempe pecus,
Lectos, argentum : tollas licet. In manicis & 76
Compedibus sævo te sub custode tenebo.

Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit ; moriar. mors ultima linea rerum est.

A D S C Æ V A M.

EPISTOLA XVII.

QUAMVIS, Scæva, fatis per te tibi con-
fulis, & scis

Quo tandem pacto deceat majoribus uti :
Disce, docendus adhuc quæ censet amicus : ut si
Cæcus iter monstrare velit : tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5

Si te grata quies & primam somnus in horam
Delectat : si te pulvis, strepitusque rotarum,

Si lædet caupona ; Ferentinum ire jubebo.
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis :
 Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit. 10
 Si prodesse tuis, pauloque benigniùs ipsum
 Te tractare voles ; accedes fectus ad unctum,
 Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15
 Verba probes & facta, doce : vel junior, audi
 Cur sit Aristippi potior sententia : namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :
 Scurror ego ipse mihi ; populo tu. rectius hoc &
 Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex.
 Officium facio : tu poscis vilia rerum, 21
 Dante minor ; quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
 Tentantem majora, fere præscentibus æquum :
 Contrà, quem duplici panno patientia velat, 25
 Mirabor, vitæ via si conversà decebit.
 Alter purpureum non exspectabit amictum,
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
 Personamque feret non inconcinnus utramque :
 Alter Miletì textam cane pejus & angue 30
 Vitabit chlamydem ; morietur frigore, si non
 Rettuleris pannum : refer, & sine vivat ineptus.
 Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat.
 Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 55
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit, qui timuit ne non succederet : esto :
 Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? atqui [ret,
 Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic onus hor-
 Ut parvis animis, & parvo corpore majus ; 40
 Hic subit, & perfert. aut virtus nomen inane est,
 Aut decus & præcium rectè petit experiens vir.
 Coram rege suo de paupertate tacentes,
 Plus poscente ferent, distat, sumasne pudenter,

An

An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
 Qui dicit; clamat, Victum date: suceinit alter,
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 Plus dapis, & rixæ multo minus invidiæque. [num,
 Brundisium comes, aut Surrentum ductus amœ-
 Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbres,
 Aut cistam effractam, & subducta viatica plorat;
 Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, 55
 Sæpe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 Nec semel irrisus, triviis attollere curat
 Fracto crure planum: licet illi plurima manet
 Lacryma; per sanctum juratus dicat Osirim, 60
 Credite; non ludo: crudeles tollite claudum.
 Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM.

EPISTOLA XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurræ distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus; 5
 Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque,
 Quæ se commendat tonsâ cute, dentibus atris;
 Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, & utrinque reductum.
 Alter in obsequium plûs æquo pronus, & imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, & verba cadentia tollit;
 Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas:

Alter rixatur de lanâ sæpe caprinâ ; 15
 Propugnat nugis armatus : Scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides ; &, verè quod placet, ut non
 Acriter elatrem, precium ætas altera sordet.
 Ambigitur quid enim ? Castor sciat an Docilis plus ;
 Brundisium Minucî meliùs via ducat, an Appî. 20

Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires & vestit & ungit,
 Quem tenet argenti sitis importuna famesque,
 Quem paupertatis pudor & fuga ; dives amicus,
 Sæpe decem vitiis instructior, odit, & horret ; 25
 Aut si non odit, regit ; ac, veluti pia mater,
 Plus quàm se sapere, & virtutibus esse priorem
 Vult : & ait prope vera ; Meæ (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes : tibi parvula res est :
 Arcta decet sanum comitem toga : desine mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat preciosa. beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia & spes,
 Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 Officium, nummos alienos pascet ; ad imum 35
 Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.

Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam ;
 Commissumque teges, & vino tortus & irâ.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes :
 Nec, cùm venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi diffiluit ; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
 Moribus Amphion : tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis : quotiesque educet in agros 45
 Ætolis onerata plagis jumenta, canesque
 Surge, & inhumanæ senium deponere Camenæ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta ;
 Romanis solenne viris opus, utile famæ,
 Vitæque, & membris : præsertim cùm valeas, &
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum 51

Possis,

Possis. adde, virilia quòd speciosius arma
 Non est qui tractet. scis quo clamore coronæ
 Prælia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam puer & Cantabrica bella tulisti, 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Nunc &, si quid abest. Italis adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more refertur:
 Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
 Alterutrum velox victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 Protenus ut moneam; (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
 Nec retinent patulæ commissa fideliter aures 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
 Iutra marmoreum venerandi limen amici:
 Ne dominum pueri pulchri caræve puellæ
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75
 Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem. [mox
 Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves, 80
 Tuterisque tuo fidentem præsidio: qui
 Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
 Ad te post paulò ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia fumere vires. 85
 Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
 Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est.
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosum,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi: 90
Potores bibuli mediâ de nocte Falerni

Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores
Deme supercilio nubem: plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95

Inter cuncta leges & percontabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet: 100
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:
Quid purè tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, & fallentis semita vitæ.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus; 105
Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; ut mihi vivam
Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:
Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
Copia: ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ. 110
Sed satis est orare Jovem quæ donat & aufert;
Det vitam, det opes: æquum mihi animum ipse parabo.

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA XIX.

PRISCO si credes, Mæcenas docte, Cratino;
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. ut malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;
Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ. 5
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Profiluit dicenda. Forum, putealque Libonis
Mandabo ficcis, adimam cantare severis.

Hoc

Hoc simul edixit ; non cessavere poetæ 10

Nocturno certare mero, putere diurno.

Quid ? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,

Exiguæque togæ simulet textore Catonem ;

Virtutemne repræsentet mœursque Catonis ?

Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua, 15

Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.

Decipit exemplar vitiis imitabile. quòd si

Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.

O imitatores, servum pecus, ut mihi sæpe

Bilem, sæpe jocum vestri movere tumultus ! 20

Libera per vacuum posui vestigia princeps,

Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit

Dux, regit examen. Parios ego primus iambos

Ostendi Latio, numeros animosque secutus

Archilochi, non res & agentia verba Lycamben. 25

At ne me foliis ideo brevioribus ornes,

Quòd timui mutare modos & carminis artem :

Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,

Temperat Alcæus : sed rebus & ordine dispar,

Nec socerum quærit, quem versibus oblinat atris, 30

Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.

Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus

Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem.

Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.

Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35

Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus ?

Non ego ventosæ plebis suffragia venor

Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis :

Non ego, nobilium scriptorum auditor & ultor,

Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor. 40

Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris

Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,

Si dixi ; Rides, ait, & Jovis auribus ista

Servas : fidis enim manare poetica mella

Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti 45

Formido ; & luctantis acuto ne secer ungui,

Displi-

Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram;
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPISTOLA.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare
videris:

Scilicet ut prostes Sossiorum pumice mundus.
Odisti claves, & grata sigilla pudico;
Paucis ostendi gemis, & communia laudas;
Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis: 5
Non erit emissio reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te læserit. & scis
In breve te cogi, cùm plenus languet amator.
Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deferat ætas. 10
Contrectatus ubi manibus fordescere vulgi
Cøperis; aut tineas pasces taciturnus inertes.
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui malè parentem in rupes protrusit asellum 15
Iratum. quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut plures elementa docentem
Occupit extremis in vicis balba senectus.
Cùm tibi sol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, & in tenui re 20
Majores pennas nido extendisse loqueris:
Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
Me primis Urbis belli placuisse domique;
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
Fortè meum si quis te percontabitur ævum;
Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

L I B E R II.

AD AUGUSTUM.

EPISTOLA I.

CUM tot sustineas & tanta negotia solus,
 Res Italæ armis tuteris, moribus ornes,
 Legibus emendes; in publica commoda pec-
 Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar. [cem,
 Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
 Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
 Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
 Componunt, agros assignant, oppida condunt;
 Ploravere suis non respondere favorem
 Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
 Notaque fatali portenta labore subegit,
 Comperit invidiam supremo fine domari.
 Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
 Infra se positas: extinctus amabitur idem.
 Præsenti tibi maturos largimur honores, 15
 Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
 Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus hic populus, sapiens & justus in uno,
 Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
 Cætera nequaquam simili ratione modoque 20
 Æstimat; &, nisi quæ terris semota, suisque
 Temporibus defuncta videt, fastidit & odit;
 Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes.
 Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum,
 Vel

Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis, 25
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dicitet Albano Musas in monte locutas.

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima; Romani pensantur eadem
Scriptores trutinâ; non est quodd multa loquamur: 30
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce dur.

Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
Psallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
Scire velim, chartis precium quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter 36
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.

Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid; qui decessit minor uno mense, vel anno; 40

Inter quos referendus erit; veteresne poetas,
An quos & præsens & postera respuet ætas?

Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.

Utor permissò, caudæque pilos ut equinæ, 45
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum;

Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.

Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus, 50
Ut critici dicunt, leviter, curare videtur,
Quò promissa cadant, & somnia Pythagorea.

Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
Penè recens: adeò sanctum est vetus omnè poema.

Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
Pacuvius docti famam senis, Accius alti:

Dicitur Afranâ toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;

Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.

Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro 60
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas

Ad

25 Ad nostrum tempus, Livî scriptoris ab ævo.
 Interdum vulgus rectum videt: est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poetas,
 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat: 65
 Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
 Dicere credit eos, ignavè multa fatetur;
 Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
 Non equidem infector, delendaque carmina Livî
 Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo 70
 Orbilium dare; sed emendata videri,
 Pulchraque, & exactis minimùm distantia, miror:
 Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
 Si versus paulo concinnior unus & alter;
 Injustè totum ducit venditque poema. 75
 Indignor quidquam reprehendi, non quia crasè
 Compositum, illepidève putetur, sed quia nuper;
 Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
 Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clament periissè pudorem 80
 Cuncti penè patres, ea cùm reprehendere coner,
 Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
 Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
 Imberbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit. 86
 Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset, [beret,
 Quàm nobis; quid nunc esset vetus? aut quid ha-
 Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
 Ut primùm positis nugari Græcia bellis,
 Cœpit, & in vitium fortunâ labier æquâ;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum; 95
 Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;
 Suspendit pictâ vultum mentemque tabellâ;
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisâ tragœdis:

Sub

Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit. 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
 Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.

Romæ dulce diu fuit & solenne, reclusâ
 Manè domo vigilare, clienti promere jura,
 Cautos nominibus certis expendere nummos, 105
 Majores audire, minori dicere, per quæ
 Crescere res posset, minui damnosa libido.
 Mutavit mentem populus levis, & calet uno
 Scribendi studio: pueri patresque severi
 Fronde comas vincti cenant, & carmina distant. 110
 Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior, & priùs orto
 Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
 Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
 Promittunt medici: tractant fabrilis fabri: 116
 Scribimus indocti doctique poemata passim.

Hic error tamen & levis hæc infania quantas
 Virtutes habeat, collige: vatis avarus [unum;
 Non temere est animus: versus amat, hoc studet
 Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet; 121
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo; vivit filiquis, & pane secundo;
 Militiæ quanquam piger & malus, utilis urbi.
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari, 125
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat;
 Torquet ab obscænis jam nunc sermonibus aurem;
 Mox etiam pectus præceptis format amicis,
 Asperitatis & invidiæ corrector & iræ;
 Rectè facta refert; orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis; inopem solatur & ægrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit;
 Cælestes

Cœlestes implorat aquas doctâ prece blandus ; 135

Avertit morbos, metuenda pericula pellit ;

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.

Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.

Agricolæ præsci, fortes, parvoque beati,

Condita post frumenta, levantes tempore festo 140

Corpus & ipsum animum spe finis dura ferentem,

Cum sociis operum pueris & conjuge fidâ,

Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,

Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.

Fescennina per hunc inventa licentia morem 145

Verbis alternis opprobria rustica fudit ;

Libertasque recurrentes accepta per annos

Lusit amabiliter : donec jam sævus apertam

In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas

Ire domos impunè minax. doluere cruento 150

Dente laceßiti : fuit intactis quoque cura

Conditione super communi : quin etiam lex

Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam

Describi. vertère modum, formidine fustis

Ad bene dicendum delectandumque reducti. 155

Græcia capta, ferum victorem cepit, & artes

Intulit agresti Latio. sic horridus ille

Defluxit numerus Saturnius, & grave virus

Munditiæ pepulere : sed in longum tamen ævum

Manferunt, hodieque manent, vestigia ruris. 160

Serus enim Græcis admovit acumina chartis ;

Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,

Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent :

Tentavit quoque rem si dignè vertere posset :

Et placuit sibi, naturâ sublimis, & acer : 165

Nam spirat tragicum satîs, & feliciter audet :

Sed turpem putât in scriptis metuitque lituram.

Creditur, ex medio quia res arcessit, habere

Sudoris minimum ; sed habet comœdia tanto

Plus oneris, quanto veniæ minus, aspice, Plautus 170

Quo

Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi,
 Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi;
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
 Quam non astricto percurrat pulpita focco:
 Gestit enim nummum in loculos demittere; post hoc
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo. 176

Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
 Quod numero plures, virtute & honore minores,
 Indocti, stolidique, & depugnare parati,
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
 Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana.

Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas;
 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq; catervæ:
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis; 191
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves;
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora.

Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret asello
 Fabellam surdo. nam quæ pervincere voces 200
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?

Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
 Cum stetit in scenâ, concurrat dextera lævæ. 205
 Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?

Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne fortè putes, me, quæ facere ipse recusam,
Cum rectè tractent alii, laudare malignè ;

Ille per extentum funem mihi posse videtur 210

Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit.

Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,

Ut magus; & modò me Thebis, modò ponit Athenis.

Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi, 215

Curam redde brevem ; si munus Apolline dignum

Vis complere libris, & vatibus addere calcar,

Ut studio majore petant Heliconæ virentem.

Multi quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum 220

Sollicito damus, aut fessio : cum lædimur, unum

Si quis amicorum est ausus reprehendere versum :

Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati :

Cum lamentamur non apparere labores

Nostros, & tenui deducta poemata filo : 225

Cum speramus eò rem venturam, ut simul atque

Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro

Arceffas, & egere vetes, & scribere cogas.

Sed tamen est operæ precium cognoscere, quales

Ædituos habeat belli spectata domique 230

Virtus, indigno non committenda poetæ.

Gratus Alexandro regi Magno fuit ille

Chærilus, incultis qui versibus & malè natis

Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.

Sed veluti tractata notam labemque remittunt 225

Atramenta, fere scriptores carmine sædo

Splendida facta linunt. idem rex ille, poema

Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit ;

Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,

Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra 240

Fortis Alexandri vultum simulantia : quòd si

Judicium subtile videndis artibus illud

Ad libros, & ad hæc Musarum dona vocares ;

Bæotum

Bœotum in crasso jurares aere natum.
 At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245
 Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ;
 Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
 Quàm per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum apparent: nec sermones ego malletm 250
 Repentes per humum, quàm res componere gestas,
 Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
 Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Clausuraque custodem pacis cohibentia Janum, 255
 Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
 Si quantum cuperem, possem quoq; sed neq; parvum
 Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
 Sedulitas autem. stultè quem diligit, urget; 260
 Præcipuè cùm se numeris commendat & arte.
 Discit enim citiùs, meminique libentiùs illud
 Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
 Nil moror officium quod me gravat: ac neque fido
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265
 Nec pravè factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere, & unà
 Cum scriptore meo, capsâ porrectus apertâ,
 Deferar in vicum vendentem thus & odores,
 Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis. 270

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA II.

FLOR E, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, & tecum sic agat: “ Hic &
 “ Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
 “ Fiet eritque tuus nummorum millibus octo; 5
 “ Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
 “ Lite-

“ Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
 “ Cuilibet : argillâ quidvis imitaberis udâ :
 “ Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
 “ Multa fidem promissa levant, ubi pleniùs æquo
 “ Laudat venales, qui vult extrudere, merces. 11
 “ Res urget me nulla : meo sum pauper in ære. [me
 “ Nemo hoc mangonum faceret tibi : non temere à
 “ Quivis ferret idem. semel hic cessavit ; &, ut fit
 “ In scalis latuit metuens pendentis habenæ. 15
 “ Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat.

Ille ferat precium, pænæ securus, opinor.
 Prudens emisti viciosum : dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, & litè moraris iniquâ.

Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum : ne mea sævus
 Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas ? quereris super hoc etiam, quòd
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25

Luculli miles collecta viatica, multis
 Ærumnis lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat : post hoc vehemens lupus, & sibi & hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
 Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt, 30
 Summè munito, & multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit & bis dena super sestertia nummûm.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem 35
 Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem.

I bone, quòd virtus tua te vocat : i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum præmia. quid stas ?
 Post hæc ille catus, quantumvis rusticus, Ibit,
 Ibit eò, quòd vis, qui zonam perdidit, inquit. 40
 Romæ nutrirî mihi contigit atque doceri,
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ :

L

Scilicet

Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
 Atque inter silvas Academi quærere verum. 45
 Dura sed emovere loco me tempora grato ;
 Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
 Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primùm me dimisere Philippi,
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris & fundi, paupertas impulit audax
 Ut versus facerem : sed, quod non desit, habentem,
 Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
 Nî melius dormire putem, quàm scribere versus ?
 Singula de nobis anni prædantur euntes ; 55
 Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum ;
 Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis ?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque.
 Carmine tu gaudes : hic delectatur iambis ;
 Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro. 60
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multùm diversa palato.
 Quid dem ? quid non dem ? renuis tu quod jubet alter :
 Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.
 Præter cætera, me Romæne poemata censes 65
 Scribere posse, inter tot curas totque labores ?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis : cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino ; visendus uterque.
 Intervalla vides humanè commoda. Verùm 70
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor :
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum :
 Tristia robustis luctantur funera plaustris :
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. 75
 I nunc, & versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes,
 Rite cliens Bacchi somno gaudentis & umbrâ.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, & contacta sequi vestigia vatum ? 80
 Inge-

Ingenium, sibi quod vacuas defumfit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, insenuitque
 Libris & curis, statuâ taciturnius exit
 Plerumque, & risu populum quatit: hîc ego rerum
 Fluctibus in mediis, & tempestatibus Urbis 85
 Verba lyræ motura sonum connectere digner?

Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores:
 Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mucius illi.
 Quî minûs argutos vexat furor iste poetas? 90
 Carmina compono, hic elegos; mirabile visu,
 Cælatumque novem Musis opus. aspice primûm,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuum Romanis vatibus ædem. 94

Mox etiam (si fortè vacas) sequere, & procul audi,
 Quid ferat, & quare sibi nectat uterque coronam.
 Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcæus puncto illius; ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus; 100
 Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo, & supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, & mente receptâ,
 Obturem patulas impunè legentibus aures. 105

Ridentur mala qui componunt carmina: verûm
 Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultro,
 Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110
 Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
 Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ:
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,

Nunc situs informis premit & deserta vetustas :
 Adciscet nova, quæ genitor produxerit usus :
 Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ :
 Luxuriantia compescet : nimis aspera sano
 Levabit cultu, virtute carentia tollet :
 Ludentis speciem dabit ; & torquebitur, ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movethr.

Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebât miros audire tragædos,
 In vacuo lætus sessor plausorque theatro : 130

Gætera qui vitæ servaret munia recto
 More ; bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et signo læso non insanire lagenæ :
 Posset qui rupem, & puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese : Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait ; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140

Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum ;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor :
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ, 146
 Narrares medicis : quòd quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
 Si vulnus tibi monstratâ radice vel herbâ
 Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ 150
 Proficiente nihil curarier : audieras, cui
 Rem Dî donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam ; & cùm sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus iisdem ?

At

At si divitiæ prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minùs te ; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno. [est,

Si proprium est, quod quis librâ mercatus & ære
 Quædam (si credis consultis) mancipat usus :

Qui te pascit ager, tuus est ; & villicus Orbî, 160

Cùm segetes occat, tibi mox frumenta daturus,

Te dominum sentit. das nummos ; accipis uvam,

Pullos, ova, cadum temeti : nempe modo isto

Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis, 164

Aut etiam supra, nummorum millibus emtum.

Quid refert, vivas numerato nuper, an olim ?

Emtor Aricini quondam, Veientis & arvi,

Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat ; emtis

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.

Sed vocat usque suum, quâ populus adfita certis 170

Limitibus vicina refugit jurgia : tanquam

Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,

Nunc prece, nunc precio, nunc vi, nunc sorte supre-

Permutet dominos, & cedat in altera jura. [mâ,

Sic, quia perpetuus nulli datur usus, & heres 175

Heredem alterius, velut unda supervenit undam ;

Quid vici profunt, aut horrea ? quidve Calabris

Saltibus adjecti Lucani ; si metit Orcus

Grandia cum parvis, non exorabilis auro ?

Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,

Argentum, vestes Gætulo murice tinctas, 181

Sunt qui non habeant ; est qui non curet habere.

Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi

Præferat Herodis palmetis pinguibus ; alter

Dives & importunus, ad umbram lucis ab ortu 185

Silvestrem flammis & ferro mitiget agrum,

Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,

Naturæ deus humanæ, mortalis in unum-

quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater. 189

Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo

Tollam : nec metuam, quid de me judicet heres,

Quòd non plura datis invenerit. & tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
 Invitus facias, neque plura parare labores; 196
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

Pauperies immunda domûs procul abfit. ego, utrum
 Nave ferar magnâ an parvâ; ferar unus & idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
 Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.

Non es avarus: abi. quid? cætera jam simul iste
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani 205
 Ambitione? caret mortis formidine & irâ?
 Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos lemures, portentaque Thessala rides?
 Natales gratè numeras? ignoscis amicis? 210
 Lenior & melior sis accedente senectâ?
 Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
 Vivere si rectè nescis, decede peritis.
 Lufisti satis, edisti satis, atque bibisti:
 Tempus abire tibi est: ne potum largiùs æquo 215
 Rideat & pulset lasciva decentiùs ætas.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA

L I B E R.

AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter a-
trum

Desinat in piscem mulier formosa superne ;
Spectatum admissi risum teneatis amici ? 5
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Perfimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species : ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas. 10
Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim :
Sed non ut placidis coeant immitia ; non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque & magna professis,
Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter 15
Assuitur pannus ; cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus : & fortasse cupressum
Scis simulare : quid hoc, si fractis enatat exspes 20
Navibus, ære dato qui pingitur ? amphora cœpit
Institui : currente rotâ cur urceus exit ?
Denique sit quod vis simplex duntaxat & unum.

Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni)
Decipimur specie recti. brevis esse laboro, 25

L 4

Obscu-

Obscurus fio : sectantem lêvia, nervi
 Deficiunt animique : professus grandia, turget :
 Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellæ:
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber imus & ungues
 Exprimet, & molles imitabitur ære capillos ;
 Infelix operis summâ, quia ponere totum
 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem,
 Non magis esse velim, quàm pravo vivere naso,
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
 Viribus ; & versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis hæc virtus erit, & venus, aut ego fallor,
 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
 Pleraque differat, & præsens in tempus omittat ;
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45

In verbis etiam tenuis cautusque ferendis,
 Dixeris egregiè, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. si fortè necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum ;
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget, dabiturque licentia sumta pudenter :
 Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
 Græco fonte cadent, parcè detorta. quid autem
 Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
 Virgilio Varioque ? ego cur, acquirere pauca 55
 Si possum, invideor ; cùm lingua Catonis & Ennî
 Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
 Nomina protulerit ? licuit, semperque licebit
 Signatum præsentem notâ producere nomen.
 Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos ; 60
 Prima cadunt : ita verborum vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.

Debemur

Debemur morti nos nostraque : five receptus
 Terrâ Neptunus classes Aquilonibus areet,
 Regis opus ; sterilibusque diu palus, aptaque remis 65
 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum :
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius. mortalia facta peribunt :
 Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.
 Multa renascentur, quæ jam cecidere ; cadentque, 70
 Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus ;
 Quem penès arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella,
 Quo scribi possent numero monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia primùm,
 Pòst etiam inclusa est voti sententia compos. 76

Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
 Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit iambo.
 Hunc socci cepere pedem grandæque cothurni, 80
 Alternis aptum sermonibus, & populares
 Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
 Et juvenum curas, & libera vina referre. 85

Descriptas servare vices operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, poeta salutor ?
 Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo ?

Versibus exponi tragicis res comica non vult :
 Indignatur item privatis ac prope socco 90
 Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ
 Singula quæque locum teneant sortita decenter.

Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore :
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri. 95
 Telephus & Peleus, cùm pauper & exsul uterque,
 Projicit ampullas & sesquipedalia verba ;
 Si curat cor spectantis tetigisse querelâ.

Non satis est pulchra esse poemata ; dulcia sunt,
 Et

Et quocunque volent, animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
 Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi ; tunc tua me infortunia lædent,
 Telephe, vel Peleu : malè si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. tristia mœstum 105
 Vultum verba decent ; iratum, plena minarum ;
 Ludentem, lasciva ; severum, seria dicta,
 Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum ; juvat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit :
 Pòst effert animi motus interprete linguâ. 106
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites pediteſque cachinnum.
 Interit multum, Divusne loquatur, an heros ;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventâ 115
 Fervidus ; an matrona potens, an sedula nutrix ;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli ;
 Colchus, an Assyrius ; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
 Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem ; 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexpertum scenæ committis, & audes
 Personam formare novam ; servetur ad imum 126
 Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
 Difficile est propriè communia dicere : tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quàm si proferres ignota indictaque primus. 130
 Publica materies privati juris erit, si
 Non circa vilem patulumque moraberis orbem ;
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpres ; nec desilies imitator in arctum,
 Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex. 135

Nec

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim :

Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu ?

Parturient montes : nascetur ridiculus mus.

Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè : 140

Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Trojæ,

Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat, 144

Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Charyb-

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri, [dim.

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo :

Semper ad eventum festinat ; & in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit : & quæ

Desperat tractata nitefcere posse, relinquit : 150

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego & populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aulæa manentis, & usque

Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat ; 155

Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusque decor naturis dandus, & annis.

Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo

Signat humum ; gestit paribus colludere, & iram

Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas. 160

Imberbis juvenis, tandem custode remoto,

Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi ;

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

Utilium tardus provisor, prodigus æris,

Sublimis, cupidusq;, & amata relinquere pernix. 165

Conversis studiis, ætas animusque virilis

Quærit opes & amicitias, inservit honori ;

Commisisse cavet quod mox mutare laboret.

Multa senem circumveniunt incommoda ; vel quòd

Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti ; 170

Vel quòd res omnes timidè gelidæque ministrat,

Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,

Diffi.

Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigator censorque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt. ne fortè seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles ;
 Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 Segniùs irritant animos demissa per aurem, 180
 Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
 Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam : multaque tolles
 Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
 Nec pueros coram populo Medea trucidet ;
 Aut humana palàm coquat exta nefarius Atreus ;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Neve minor, neu sit qu'nto productior actu
 Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi. 190
 Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit : nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat : neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducatur, & hæreat aptè. 195
 Ille bonis faveatque & consilietur amicè,
 Et regat iratos, & amet peccare timentes :
 Ille dapes laudet mensæ brevis, ille salubrem
 Justitiam, legesque, & apertis otia portis :
 Ille tegat commissa, Deosque precetur, & oret 200
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
 Æmula ; sed tenuis, simplexque foramine paucò
 Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu ; 205
 Quò sanè populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
 Postquam cœpit agros extendere victor, & urbem
 Latior amplecti murus, vinctæque diurno

Pla-

DE ARTE POËTICA LIBER. 229

Placari Genius festis impunè diebus ;
Accessit numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto ?
Sic priscae motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem : 215
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps :
Utiliumque sagax rerum, & divina futuri,
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolumi gravitate jocum tentavit : eò quòd
Illecebris erat & gratâ novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
Verùm ita risores, ita commendare dicaces 225
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas ;
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia versus : 231
Ut festis matrona moveri justa diebus,
Intererit Satyris paulùm pudibunda protervis.
Non ego inornata, & dominantia nomina solùm,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo : 235
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit, Davusne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum ;
An custos famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar : ut sibi quivis 240
Speret idem ; fudet multùm, frustra que laboret
Ausus idem. tantùm series juncturaque pollet :
Tantùm de medio sumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac penè forenses, 245
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut

Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, quibus est equus, & pater, &
res :

Nec, si quid fricti ciceris probat & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ. 250

Syllaba longa brevi subiecta, vocatur iambus,
Pes citus : unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen iambeis, cùm senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures, 255
Spondeos stabiles in jura paterna recepit

Commodus & patiens ; non ut de sede secundâ
Cederet aut quartâ socialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Ennî :

In scenam missos magno cum pondere versus, 260
Aut operæ celeris nimium, curâque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.

Non quivis videt immodulata poemata iudex :
Et data Romanis venia est indigna poetis.

Idcircone vager, scribamque licenter ? an omnes 265
Visuros peccata putem mea, tutus, & intra
Spem veniæ cautus ? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

At nostri proavi Plautinos & numeros & 270
Laudavere sales ; nimium patienter utrumque,
Ne dicam stultè, mirati ; si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis,
Quæ canerent agerentque peruncti sæcibus ora.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno. 280
Successit vetus his comædia, non sine multâ
Laude : sed in vitium libertas excidit, & vim

DE ARTE POETICA LIBER. 231

Dignam lege regi : lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere poetæ, 285
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausu deferere, & celebrare domestica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis,
Quàm linguâ, Latium, si non offenderet unum- 290
quemque poetarum limæ labor, & mora. vos, ô
Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, atque
Perfectum decies non castigavit ad unguem.

Ingenium miserâ quia fortunatius arte 295
Credidit, & excludit fanos Helicone poetas
Democritus ; bona pars non unguis ponere curat,
Non barbaram : secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim precium nomenque poetæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile, nunquam 300
Tonfori Licino commiserit. ô ego lævus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam !
Non alius faceret meliora poemata : verùm
Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi : 305
Munus & officium, nil scribens ipse, docebo ;
Unde parentur opes ; quid alat formetque poetam ;
Quid deceat, quid non ; quod virtus, quod ferat error.

Scribendi rectè, sapere est & principium & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ : 310
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes,
Quod sit conscripti, quod judicis officium, quæ
Partes in bellum missi ducis ; ille profectò 315
Reddere personæ scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatore, & veras hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis, morataque rectè

Fabula,

Fabula, nullius veneris, sine pondere & arte, 320
 Valdiùs oblectat populum, meliùsque moratur,
 Quàm versus inopes rerum nugæque canoræ.

Graius ingenium, Graius dedit ore rotundo
 Musa loqui, præter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus affem 325
 Discunt in partes centum diducere. dicat
 Filius Albini, si de quincunce remota est
 Uncia, quid superat? poteras dixisse — Triens. Eu
 Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid fit?
 Semis. Ad hæc animos ærugo & cura peculî 330
 Cùm semel imbuerit, speramus carmina fingi
 Possè linenda cedro, & lêvi servanda cupressò?

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ;
 Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
 Quidquid præcipies, esto brevis: ut citò dicta 335
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
 Omne supervacuum pleno de pectore manat.
 Ficta voluptatis causâ, sint proxima veris:
 Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
 Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo:
 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis: 341
 Celli prætereunt austera poemata Rhamnes.
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret æra liber Sosis; hic & mare transit, 345
 Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
 Nam neq; chorda sonum reddit quem vult manus &
 Poscentiq; gravem persæpe remittit acutum; [mens,
 Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus. 350
 Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
 Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, veniâ caret; & citharædus
 Ridetur chordâ qui semper oberrat eâdem: 356
 Sic

320 Sic mihi qui multum cessat, sit Chærilus ille,
Quem bis terque bonum, cum risu miror; & idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.

Verum opere in longo fas est obrepere somnum. 360

Ut pictura, poësis: erit, quæ, si propius stes,

325 Te capiat magis; & quædam, si longius abstes:

Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,

Judicis argutum quæ non formidat acumen:

Eu Hæc placuit semel; hæc decies repetita placebit. 365

O major juvenum, quamvis & voce paternâ

330 Fingeris ad rectum, & per te sapis; hoc tibi dictum

Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus

Rectè concedi: consultus juris, & actor

Causarum mediocris, abest virtute disertus 370

Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus;

335 Sed tamen in precio est: mediocribus esse poetis

Non homines, non Dî, non concessere columnæ.

Ut gratas inter mensas symphonia discors, 375

Et crassum ungentum, & Sardo cum melle papaver

Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis:

340 Sic animis natum inventumque poema juvandis,

Si paulum summo decessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:

Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit; 380

Ne spissæ risum tollant impunè coronæ:

345 Qui nescit, versus tamen audet fingere. Quid ni?

Liber & ingenuus, præsertim census equestrem

Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.

Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ: 385

Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim

350 Scripseris, in Meti descendat iudicis aures,

Et patris, & nostras, nonumque prematur in annum.

Membranis intus positis, delere licebit

Quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390

Silvestres homines sacer interpretæque Deorum

Cædibus & victu sædo deterruit Orpheus;

Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones:

M

Dictus

Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
 Saxa movere sono testudinis, & prece blandâ 395
 Ducere quò vellet. fuit hæc sapientia quondam,
 Publica privatis secernere, sacra profanis ;
 Concubitu prohibere vago ; dare jura maritis ;
 Oppida moliri ; leges incidere ligno.

Sic honor & nomen divinis vatibus atque 400
 Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
 Tyrtæusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. dictæ per carmina sortes,
 Et vitæ monstrata via est, & gratia regum
 Pieriis tentata modis ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis : ne fortè pudori
 Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.

Naturæ fieret laudabile carmen, an arte,
 Quæsitum est. ego nec studium sine divite venâ,
 Nec rude quid profit video ingenium : alterius sic
 Altera poscit opem res, & conjurat amicè. 411
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit fecitque puer ; sudavit & alsit,
 Abstinit venere & vino : qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit priùs, extimuitque magistrum. 415
 Nunc satès est dixisse, Ego mira poemata pango :
 Occupet extremum scabies : mihi turpe relinqui est,
 Et, quod non didici, sanè nescire fateri.

Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas ;
 Assentatores jubet ad lucrum ire poeta 520
 Dives agris, dives positis in fenore nummis.
 Si verò est unctum qui rectè ponere possit,
 Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
 Litibus implicitum ; mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 Tu seu donâris, seu quid donare voles cui ;
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Lætitiæ : clamabit enim, Pulchre, bene, rectè ;
 Pallefcet super his ; etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem ; saliet ; tundet pede terram. 430
 Ut

Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo : sic
 Derisor vero plùs laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urgere culullis,
 Et torquere mero, quem perspexisse laborent, 435
 An sit amicitia dignus. si carmina condes,
 Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quintilio si quid recitares, Corrige, sodes,
 Hoc, aiebat, & hoc : meliùs te posse negares,
 Bis terque expertum frustra ; delere jubebat, 440
 Et malè tornatos incudi reddere versus :

Si defendere delictum, quàm vertere, malles ;
 Nullum ultra verbum, aut operam insumebat ina-
 Quin sine rivali teque & tua solus amares. [nem,
 Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes,
 Culpabit duros, incomtis allinet atrum 446

Transverso calamo signum ; ambitiosa recidet
 Ornamenta ; parum claris lucem dare coget ;
 Arguet ambiguè dictum ; mutanda notabit ;
 Fiet Aristarchus : nec dicet, Cur ego amicum 450
 Offendam in nugis ? hæ nugæ seria ducent
 In mala derisum semel, exceptumque sinistre.

Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
 Aut fanaticus error, & iracunda Diana ;
 Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam, 455
 Qui sapiunt : agitant pueri, incautique sequuntur.
 Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
 Si veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum, foveamve ; licet, Succurrite, longum
 Clamet, io cives ; non sit qui tollere curet. 460

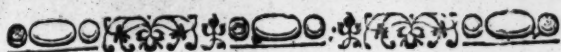
Si quis curet opem ferre, & demittere funem ;
 Quis scis, an prudens huc se dejecerit, atque
 Servari nolit ? dicam, Siculique poetæ
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
 Influit. sit jus, liceatque perire poetis. 466
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.

Nec

Nec semel hoc fecit ; nec si retractus erit, jam
 Fiet homo, & pōnet famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet, cur versus factitet ; utrūm 470
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Moverit incestus : certè furit, ac velut ursus,
 Objectos cavæ valuit si frangere clathros,
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo, 475
 Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.

F I N I S.

LECTORI S.

Errata hæc quæ sequuntur condonabit
 Lector benevolus. Monendus est etiam,
 quòd Editionem Cantabrigiensem alte-
 ram summâ fide secuti sumus, præter duas
 hæc variantes Lectiones.

Ode I. Lib. I. Carm. *Te doctarum, &c.*
 Ode XXV. *Dedicet Euro.*

ERRATA.

		<i>Pro</i>	<i>Lege</i>
<i>In Vita</i>	<i>HORATII</i>	<i>faceris</i>	<i>feceris</i>
<i>Carm. Lib. I.</i>	<i>Ode 27.</i>	Magnus	Magus
	<i>Lib. II. Ode 16.</i>	furiOSO	furiOSA
	<i>Ode 17.</i>	ferimus	feriemus
	<i>Lib. III. Ode 1.</i>	Audite	Audita
	<i>Ode 11.</i>	restudo	testudo
	<i>Ode 30.</i>	Regalisque	Regalique
	<i>Lib. IV. Ode 4.</i>	multæ	multa
	<i>Ode 7.</i>	spendida	splendida
<i>Epod. Lib.</i>	<i>Ode 16.</i>	falsa	falsa
<i>Sat. Lib. I.</i>	<i>Sat. 6.</i>	impedit	impedit
	<i>Sat. 8.</i>	nata	nate
	<i>Lib. II. Sat. 5.</i>	patenti	petenti
		quinquevito	quinqueviro
	<i>Sat. 6.</i>	percompita	per compita
	<i>Ibid.</i>	cœnaque	cœnaque
	<i>Sat. 8. l. 7.</i>	cœna	cœnae
<i>Epist. Lib. I.</i>	<i>Ep. 9.</i>	novat	novit
	<i>Lib. II. Ep. 1.</i>	dur.	duri.
<i>De Art. Poet.</i>	<i>l. 232.</i>	justa	justa

